

وزارت معارف

معمینیت انکشاف نصاب تعلیمی، تربیة

معلم و مرکز ساینس

ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی

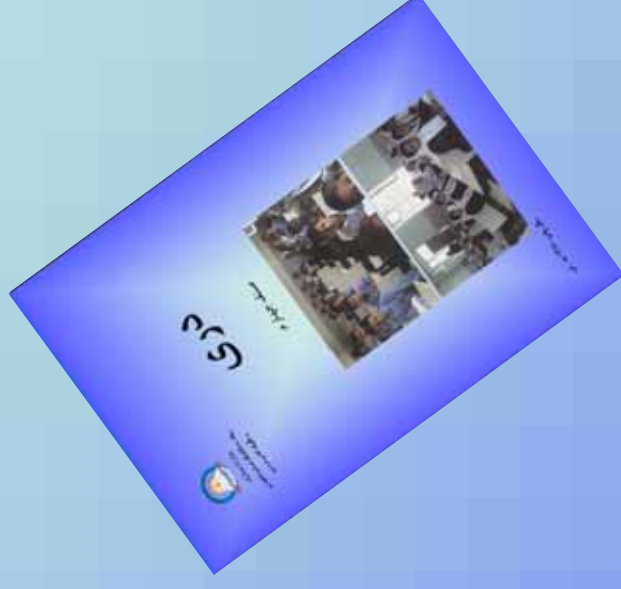
و تألیف کتب درسی

دری

صنف چهارم

سال چاپ: ۱۳۹۰ ه. ش.

کتاب های درسی متعلق به وزارت معارف بوده
خرید و فروش آن در بازار جداً ممنوع است. با
متخلفین برخورد قانونی صورت می گیرد.

وزارت معارف

معینیت انکشاف نصاب تعلیمی، تربیہ

معلم و مرکز ساینس

ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی

و تألیف کتب درسی

دری

صنف چہارم

سال چاپ: ۱۳۹۰ هـ. ش.

کمیته های تألیف، تحقیق و تدقیق کتاب

مؤلف:

- شکیلا شمس هاشمی آمر دیپارتمنت دری ریاست انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی.

مطالعه و تأیید:

شورای ملی:

- توسط اعضای کمیسیونهای امور دینی، معارف و تحصیلات عالی ولسی جرگه و مشرانو جرگه.

تحقیق و تدقیق:

اکادمی علوم:

- معاون محقق سید علیشاه روستایار

وزارت معارف:

- سید محمود خلیق معین سواد حیاتی.
- دکتور شفیه یارقین مشاور و رئیس امور تربیوی وزارت معارف.
- الحاج عبدالاحد غزنیوال کارمند شورای علمی وزارت معارف.
- مؤلف کبرا امین عضوعلمی دیپارتمنت دری ریاست انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی.
- معاون مؤلف غلام سرور بغلانی عضوعلمی دیپارتمنت دری ریاست انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی.
- معاون مؤلف عبدالرزاق کوهستانی عضوعلمی دیپارتمنت دری ریاست انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی.
- معاون مؤلف سید محمود پایمناری عضو علمی دیپارتمنت دری ریاست انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی.
- مسلک شناس عبدالجبار نجرابی عضو علمی ریاست تدریسات مسلکی.
- وحیده استاد متوسطه قاری عبدالله.

کمیته بررسی محتوا، مسایل دینی، سیاسی و فرهنگی:

- داکتر عطاء الله واحدیار مشاور ارشد وزارت معارف و رئیس نشرات.
- پوهنوال حمیدالله ویدا عضو شورای علمی وزارت معارف.
- دکتور محمد یوسف نیازی مشاور وزارت معارف در بخش تعلیمات اسلامی.

کمیته نظارت تحقیق و تدقیق:

- دکتور اسد الله محقق معین انکشاف نصاب تعلیمی، تربیة معلم و مرکز ساینس
- دکتور شیر علی ظریفی مسؤول پروژه انکشاف نصاب تعلیمی
- معاون سرمؤلف عبدالظاهر گلستانی رئیس عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

کمپوز و دیزاین:

رحمت الله غفاری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دا وطن افغانستان دی	دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې	هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی	د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو	د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، کوچري دي	پامپريان، نورستانيان
براهوي دي، قزلباش دي	هم ايماق، هم پشه يان
دا هیواد به تل ځلیري	لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به	لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مودی رهبر	وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحيم

پیام وزیر معارف

معلمان و شاگردان عزیز،

تعلیم و تربیه اساس انکشاف و توسعه هر کشور را تشکیل می دهد، نصاب تعلیمی یکی از عناصر مهم تعلیم و تربیه می باشد که مطابق انکشافات علمی و نیازمندی های معاصر جامعه وضع می گردد، واضح است که انکشافات علمی و نیازمندی های جامعه همواره در حال تطوّر می باشد؛ بناء لازم است نصاب تعلیمی نیز به صورت علمی و دقیق انکشاف نماید. البته نباید نصاب تعلیمی تابع تغییرات سیاسی، نظریات و تمایلات اشخاص گردد.

کتابی که امروز در دسترس شما قرار دارد بنابر همین مشخصات تهیه و ترتیب گردیده است، موضوعات علمی مفید در آن اضافه شده است، فعال نگه داشتن شاگردان در عملیه تدریس جزء پلان تدریس گردیده است.

امیدوارم تدریس این کتاب با استفاده از روش های آموزش فعال مطابق رهنمود ها و پلان تعلیمی تعیین شده صورت گیرد، و اولیای شاگردان نیز در تعلیم و تربیه با کیفیت دختران و پسران خود همکاری متداوم نمایند، تا اهداف و آروزهای نظام معارف بر آورده گردیده، نتایج و دست آوردهای خوبی برای شاگردان و کشور ما داشته باشد.

من باور دارم که استادان و معلمان گرانقدر ما در تطبیق مؤثر نصاب تعلیمی رسالت و مسؤولیت بزرگ دارند.

وزارت معارف همواره تلاش می نماید تا نصاب تعلیمی معارف مطابق اساسات دین مبین اسلام، حس وطن دوستی و معیار های علمی با در نظر داشت نیازمندی های مبرم جامعه ما انکشاف نماید.

در این عرصه از تمام شخصیت های علمی و دانشمندان تعلیم و تربیه کشور و اولیای محترم شاگردان تمنا دارم، تا با ارائه نظریات و پیشنهادات سالم و مفید خویش مؤلفان ما را در بهبود بیشتر تألیف کتب درسی یاری نمایند.

از همه دانشمندانی که در تهیه و ترتیب این کتاب سهم گرفته اند، و از مؤسسات محترم ملی و بین المللی و سایر کشور های دوست که در تهیه و تدوین نصاب تعلیمی جدید و طبع و توزیع کتب درسی همکاری نموده اند صمیمانه اظهار امتنان و قدردانی می نمایم.

و من الله التوفیق

فاروق «وردک»

وزیر معارف جمهوری اسلامی افغانستان

فهرست عنوانها

عنوان	صفحه	عنوان	صفحه
حمد	۱	حکایت	۵۸
حضرت محمد (ص)	۳	نصایح	۶۱
تقوی و پرهیزگاری	۶	رادیو	۶۳
اندرز	۸	کوچیها	۶۵
مادر	۱۰	اسم جمع	۶۷
حضرت عمر فاروق (رض)	۱۲	تبریکنامه	۶۸
زراعت و کشاورزی	۱۴	پنسل چگونه اختراع شد؟	۷۰
ترانه بهار	۱۶	حادثه ترافیکی	۷۲
نهال شانی و اهمیت آن	۱۸	اندرزها	۷۵
فایده های درختان	۲۰	زگهوار ه تاگور دانش بجوی	۷۷
اسم	۲۲	صحت و سلامت	۷۹
مکتب	۲۵	میوه ها	۸۱
اهمیت کتاب	۲۷	ما را بشناسید	۸۳
خواجه عبدالله انصاری	۲۹	ساختمان اسم (اسم ساده)	۸۵
اسم عام	۳۱	تابستان	۸۶
اسم خاص	۳۳	اسم مشتق	۸۷
عبدالحق بیتاب	۳۵	اسم مرکب	۸۸
کسب علم و دانش	۳۷	(طنز)خاطرات پشه ملاریا	۹۰
زبان مادری	۳۹	صفت	۹۲
وقت شناسی	۴۱	ضرب المثل ها	۹۴
چند سخن از سعدی	۴۳	رابطه صفت با اسم	۹۶
نثار وطن	۴۶	آب	۹۸
جنگل	۴۸	مایین	۱۰۰
اهمیت سرکها و راهها	۵۰	غیاث و عقاب	۱۰۲
آزادی	۵۲	عدد	۱۰۴
ترحم بر حیواناتها	۵۴	زمستان	۱۰۶
اسم مفرد	۵۶	ضمیر	۱۰۸

عنوان	صفحه
نامه به مادر	۱۱۰
لطیفه	۱۱۲
کمک به مردم	۱۱۴
حکایت	۱۱۶
رسامی های من	۱۱۸
حکایت	۱۲۰
ترانسپورت هوایی	۱۲۲
تاسیسات اجتماعی	۱۲۴
پاکیزه گی محیط	۱۲۶
باغزنی آشناشویم	۱۲۸
فداکاری	۱۳۰
ادبیات عامیانه (فولکلوریک)	۱۳۲
چیستانها	۱۳۴
دوبیتیها	۱۳۶
علم و هنر	۱۳۸
تمرین گرامری	۱۴۰
سره میاشت	۱۴۲
محمودطرزی	۱۴۴
حقوق بشر چیست؟	۱۴۶
صلح و آشتی	۱۴۸
ضررهای تنباکو	۱۵۰
آخرین درس	۱۵۲
ترانه معارف	

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حمد

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و اوصاف ذات پاک خداوند (ج) را بشناسند.

پرسشها:

- ۱- کسی در باره تصویر بالا صحبت کرده می‌تواند؟
- ۲- چرا ما هر کاری را با نام خداوند (ج) آغاز می‌کنیم؟
- ۳- خداوند (ج) را به کدام نامهای دیگر یاد می‌کنند؟
- ۴- خداوند (ج) چه چیزها را پیدا کرده است؟ نام بگیرید!

آنکه باشد خالق کون و مکان	شکرگویم بر خدای مهربان
قوه نطق و بیان بخشیده است	آنکه ما را جسم و جان بخشیده است
تا که باشد مردمان را رهبری	کرده نازل هر زمان پیغمبری
هست بی شک بهترین انبیاء	نام پاک او محمد مصطفیٰ
رهنما و رهبر قرآن گذاشت	بهترین چیزی که بهرما گذاشت
بر وی و بر آل و اصحابش درود	باد هر دم از خداوند ودود

شیخ عطار

فعالیت معلم:

- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و مفهوم آن را به شاگردان بگوید.
- ❖ در باره خداوند (ج) معلومات لازم بدهد.
- ❖ لغت‌های جدید را به روی تخته نوشته، شاگردان را به حفظ آن تشویق نماید.

فعالیت شاگردان:

- ♦ شاگردان متن را بخوانند.
- ♦ در باره مفهوم متن به صورت گروهی صحبت نمایند.
- ♦ لغت‌های جدید را حفظ نمایند و برای هر لغت یک جمله بسازند.
- ♦ از میان کلمه‌های زیر، کلمه‌های هم‌معنی را جدا کنند و پهلوی هم بنویسند.
خورشید، آسمان، دانش، سپهر، الله، خرد، کردگار، علم، خدا، عقل، آفتاب. مثال: سپهر = آسمان

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خاطر از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد:

- آیا شاگردان ذات یکتای خداوند (ج) را به درستی شناختند؟
- آیا شاگردان می‌توانند متن را بخوانند و بنویسند؟
- آیا شاگردان به یاد گیری نام خدا(ج) انس و علاقه نشان دادند؟

کار خانه‌گی:

شاگردان شعر حمد را در کتابچه‌های خود بنویسند.

معنی	لغت
زمین و آسمان	کون و مکان
بیان	نطق
بسیار مهربان	ودود
هم صحبتان	اصحاب

حضرت محمد (ص)

هدف: شاگردان متن را بخوانند و بنویسند. حضرت محمد(ص) را بشناسند، با صفات و اخلاق نیک پیغمبر آشنا شوند و به رسالت پیغمبر اکرم (ص) اعتقاد بیشتر پیدا نمایند.

پرسشها:

- ۱- در باره تصویر چه می‌توانید بگویید؟
- ۲- حضرت محمد (ص) در چند ساله گی به پیغمبری مبعوث شدند؟
- ۳- در باره حضرت محمد (ص) چه می‌دانید؟ آیا به زبان خود چیزی گفته می‌توانید؟
- ۴- گفته می‌توانید که حضرت محمد (ص) در چند ساله گی وفات کرده اند؟

حضرت محمد (ص) بهترین پیغمبران و پیشوای تمام مسلمانان جهان اند. پیغمبر(ص) در شهر مکه مکرمه به دنیا آمدند. کمی پیش از ولادت آن حضرت، پدر شان عبد الله بن عبدالمطلب وفات کرده بود. تربیت شان به عهده مادر شان بی بی آمنه وجد شان عبدالمطلب قرار گرفت. دایه شان بی بی حلیمه سعدیه بود. والدۀ بزرگوار شان درشش ساله گی، و جد شان درهشت ساله گی آن حضرت (ص) وفات کردند. بنأء

کاکای شان ابوطالب عهده دار سر پرستی ایشان گردید.*

حضرت محمد(ص) چون به سن ۱۲ رسیدند، به کار شروع کردند تا از اجرت کار خود نفقه خود را به دست آورند و هم با کاکای خود کمک کنند. حضرت محمد (ص) به سبب راستکاری و دلسوزی با بینوایان به محمد امین مشهور بودند. در ۲۵ ساله گی با بی بی خدیجه که بیوه بود، ازدواج کردند. بی بی خدیجه هم به مادر مسکینان مشهور بودند. حضرت محمد (ص) خدای یگانه را پرستش می کردند و از مردم مکه که بت پرست بودند، دوری می گزیدند.

پیغمبر (ص) در چهل ساله گی در غار کوه حرا به پیغمبری مبعوث شدند، خداوند (ج) توسط رسول گرامی اش با نزول قرآن کریم در مدت ۲۳ سال دین اسلام را تکمیل نمودند. حضرت محمد(ص) مردم را از بت پرستی منع کردند. مردم مکه سخنان

ایشان را قبول نکرده، بنای زجر و آزار شان را گذاشتند و می‌خواستند آن ذات مبارک را به قتل برسانند. حضرت محمد(ص) مجبور شدند تا از مکه به مدینه هجرت کنند. زمانیکه مردم مدینه مسلمان شدند، با مسلمانان کمک کردند و بنام انصار نامیده شدند. هجرت حضرت محمد(ص) در تاریخ اسلام بسیار مهم است و مبدأ تاریخ مسلمانان می‌باشد و حالا چهارده قرن از آن می‌گذرد. حضرت محمد(ص) به عمر(۶۳) ساله گی از دنیا رحلت نمودند. مرقد مبارک شان در مدینه منوره است.

پیشوا یی چو مصطفی^(ص) داریم
او طریقت عیان کند مارا

شکر حق را که پیشوا داریم
او شریعت بیان کند مارا

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند و درس گذشته را از آنان بپرسد.
- ❖ درس را بلند بخواند و کلمه‌های جدید را روی تخته بنویسد.
- ❖ به شاگردان در باره حضرت محمد (ص) مطابق سوییۀ شان معلومات ارائه نماید.
- ❖ دو کلمه بسیط را بر تخته بنویسد، مانند: قلم، کتاب.

فعالیت شاگردان:

- ♦ ۱- شاگردان متن را بخوانند.
- ♦ ۲- به صورت گروهی، در باره پیغمبری حضرت محمد (ص) صحبت نمایند.
- ♦ ۳- چند کلمه مفرد و جمع را نام بگیرند.
- ♦ چند کلمه ساده بگویند که از چهار حرف ساخته شده باشد.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خاطر از شاگردان سوالهای زیر را طرح نماید.

- آیا شاگردان می‌توانند کلمه‌ها و جمله‌های درس را بخوانند و بنویسند؟
- آیا جناب حضرت محمد (ص) را شناختند و در باره ایشان صحبت کرده می‌توانند؟
- آیا کلمه‌های جمع و مفرد را نام گرفته می‌توانند؟
- آیا شاگردان قابلیت تلفظ درست اسم مبارک حضرت محمد (ص) پیدا کرده‌اند؟
- آیا در روش شاگردان با یاد گرفتن مطلب درس تاثیر مثبت به مشاهده رسید و به آموختن مطالب دینی علاقه نشان دادند؟

کارخانه‌گی:

شاگردان، متن را در کتابچه‌های کارخانه‌گی خود بنویسند و چهار لغت داخل چوکات را در جمله‌های مناسب استعمال کنند.

معنی	لغت
فرستاده شده	مبعوث
پیغمبری	رسالت
فرستاده شده	بعثت

تقوی و پرهیز گاری

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، به اجرای اعمال شایسته و نیک عادت کنند، به عدالت و مساوات پایند گردند تا انسان های پرهیز گار بار آیند و همچنین پسوند ها و پیشوند ها را فرا گرفته، در متن نشان داده بتوانند.

پرسشها:

۱. آیا می دانید که انجام دادن کارهای نیک باعث چی می شود؟
۲. کسی گفته می تواند که تقوی و پرهیز گاری چیست؟
۳. خداوند (ج) انسانهای با تقوی را چرا دوست دارد؟

تقوی و پرهیز گاری صفت نیکو و پسندیده است. خداوند (ج) همه انسانها را یک برابر خلق کرده است. (پرهیز گاری و تقوی در پیشگاه خداوند (ج) سبب برتری یک انسان بر انسان دیگر شده می تواند).

حضرت محمد (ص) فرموده اند: باید تمام مسلمانان پاک نهاد و پرهیزگار باشند. به پیروی از فرموده پیغمبر بزرگوار اسلام (ص) ما باید اشخاص متقی و پرهیزگار باشیم. به هر کار و وظیفه یی که گماشته می شویم، خیانت نکنیم، دروغ نگوییم، به عدالت و حقوق دیگران پایند باشیم، خداوند (ج) را همه جا ناظر اعمال خود دانسته، اوامر او را به جا کرده، از نواهی او اجتناب نماییم.

حکایت می کنند: وقتی ابراهیم ادهم عارف مشهور کشور ما باغبانی می کرد. روزی صاحب باغ از او انار خواست. یک طبق انار آورد، انار ترش بود. صاحب باغ گفت: برو، انار شیرین بیاور. طبق دیگر آورد، آن هم ترش بود. دفعه سوم باز انار آورد، ترش بود. صاحب باغ گفت: «تو باغبان هستی اما انار شیرین و ترش را نمی دانی؟ ابراهیم در جواب گفت: «من باغبان هستم. وظیفه من نگهداری و تربیت درختها و میوه هاست، نه خوردن میوه.» صاحب باغ گفت: «بدین پرهیز گاری که تو داری، گمان می کنم که ابراهیم ادهم هستی.»

از این حکایت اندازه تقوی و پرهیزگاری ابراهیم معلوم می شود. پس ما باید بی اجازه صاحب، رفیق و دوست خود کتاب، قلم و دیگر اموال او را نگیریم. تقوی و پرهیزگاری در پاکی نفس انسان نقش دارد و برای انسان اعتبار و بزرگی می بخشد.

اشخاص متقی و پرهیزگار در هر جا احترام می شوند و مورد لطف خداوند (ج) قرار می گیرند.

فعالیت معلم:

- ❖ متن درس را بخواند و لغت‌های جدید آن را برتخته بنویسد.
- ❖ در باره تقوی و پرهیزگاری برای شاگردان معلومات لازم ارائه نماید.
- ❖ یک کلمه پیشوند دار را بر تخته بنویسد. مانند: در خواست، برگشت

فعالیت شاگردان:

- ♦ شاگردان به صورت گروهی متن را بخوانند و لغت‌های جدید را در کتابچه‌های خود بنویسند.
- ♦ شاگردان در باره پرهیزگاری در گروه‌ها صحبت نمایند.
- ♦ شاگردان برای کلمه‌های زیر کلمه‌های هم آواز آنها را از داخل چوکات پیدا کرده، بنویسند.

الف انسان ----- ب خاک ----- ج دمید -----

ناک ، احسان رسید

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خاطر از شاگردان سوالهای زیر را طرح نماید.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می‌توانند؟	آیا
با استفاده از جمله‌های درس، کی در باره حضرت محمد (ص) جمله نوشته می‌تواند؟	آیا
آیا از آموختن جمله‌ها و کلمه‌های متن اظهار خوشی کرده‌اند؟	آیا
آیا با استفاده از این درس ذهنیت شان در مقابل تقوا و پرهیزگاری تحریک شده است؟	آیا

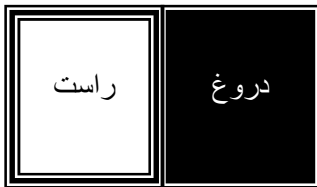
کار خانه‌گی:

شاگردان متن را در کتابچه‌های خود رونویس کنند.

معنی	لغت
پرهیزگاری	تقوا
بزرگی، برتری	فضیلت
خداشناسی	عارف

اندرز

هدف: شاگردان درس را بخوانند و بنویسند. به راست گویی عادت نمایند و از دروغ بپرهیزند.

پرسشها:

- ۱- چرا راست گفتن خوب است؟
- ۲- آیا مردم راستکار را همه دوست دارند؟
- ۳- بدی های دروغ چیست؟

ای فرزندان، خود را به راست گویی عادت ده و از سوگند خوردن بسیار بپرهیز! از دروغ گفتن و دشنام دادن دوری کن تا پیش مردم همیشه عزیز باشی. فرزندم، سخن بیجا و بی فایده مگو که سخن نگفتن بهتر از بیهوده گویی است. دانشمندان و بزرگان را احترام کن و به پند آنان گوش ده تا دانشمند شوی. از نادان و بی تربیت بگریز تا در نظر مردم خوار و حقیر نشوی.

سعدی

فعالیت معلم:

- ❖ کار خانه گی شاگردان را ملاحظه نماید.
- ❖ درس را بخواند و لغت های جدید آن را برتخته بنویسد.
- ❖ مفهوم درس را خوبتر واضح بسازد مفاد را ستی، ضرر دروغ و سوگند را به شاگردان بفهماند.

فعالیت شاگردان :

- ♦ درس را بخوانند.
- ♦ به صورت گروهی در باره مفهوم درس (فایده راست گویی و ضرر دروغ) صحبت نمایند.
- ♦ لغت های جدید درس را در کتابچه های خود بنویسند و از آن جمله سه لغت آنرا در جمله های مناسب استعمال نمایند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خاطر از شاگردان سوالهای زیر را طرح نماید.

آیا شاگردان درس را خوانده و نوشته توانستند؟	+
آیا مفهوم درس را به زبان خود گفته توانستند و فهمیدند که پرهیزگاری چیست؟	+
آیا لغت های جدید درس را در جمله های مناسب استعمال کرده می توانند؟	+
آیا از فهم درس اظهار علاقه مندی نمودند؟	+

کار خانه گی:

شاگردان درس را در کتابچه های خود رو نویس کنند و لغت های جدید را در جمله های مناسب استعمال نمایند.

معنی	لغت
نصیحت	اندرز
قسم خوردن	سوگند
دو زدن	دشنام
بی فایده گفتن	بیهوده گویی
ناچیز و خوار	حقیر

مادر

هدف: شاگردان متن را بخوانند و بنویسند. قدر و احترام مادر را بدانند.

پرسشها:

- ۱- در رسم چی می بینید؟
- ۲- مادر برای شما چی زحمت ها را می کشد؟
- ۳- آیا می دانید که احترام چی کسانی برما و شما لازم است؟

ای مادر عزیز که جانم فدای تو
قربان مهربانی و لطف و صفای تو
هرگز نشد محبت یاران و دوستان
همپایه محبت و مهر و وفای تو
مهرت برون نمی رود از سینه ام که هست
این سینه خانه تو و این دل سرای تو
ای مادر عزیز که پرورده ای مرا
سهل است اگر که جان دهم اکنون برای تو
خشنودی تو مایه خشنودی من است
زیرا بود رضای خدا در رضای تو
گر بود اختیار جهانی به دست من
می ریختم تمام جهان را به پای تو

ابوالقاسم حالت

فعالیت معلم:

- ❖ متن را بخواند و معنی نماید.
  - ❖ در مورد حقوق مادر و زن به شاگردان معلومات مفید و همه جانبه بدهد.
  - ❖ آموزگار راجع به مادر و زحماتی که مادر بخاطر فرزند می‌کشد، صحبت کند، از شاگردان بخواهد تا کار هایی را که مادر برای فرزندان خود انجام می‌دهد بشمارند و از آنها بخواهد که کلمه های هم‌معنی را در متن بیابند.
- ۱- شاگردان را به گروهها تقسیم نماید و فعالیت های داده شده را انجام بدهد.

فعالیت شاگردان:

- ♦ شاگردان متن را به صورت انفرادی بخوانند و لغتها ی جدید را در کتابچه‌های خود بیرون نویس کنند.
  - ♦ شاگردان به صورت گروهی در باره زحمت های که مادر در حق فرزند می‌کشد، صحبت کنند کار هایی را که مادر برای فرزندان خود انجام می‌دهد، بشمارند.
- شاگردان به صورت انفرادی یک جمله در باره مادر بگویند و بنویسند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خاطر از شاگردان سوالهای زیر را طرح نماید.

آیا شاگردان درس را خوانده و نوشته توانستند؟	+
آیا شاگردان مفهوم و معنی متن مادر را فهمیدند؟	+
آیا در باره احترام مادر صحبت کرده توانستند؟	+
آیا فعالیت های گروهی برای شاگردان دلچسپ بود؟	+

کار خانه‌گی:

شاگردان متن را در کتابچه‌های خود بنویسند، کلمه های هم‌معنی یا مترادف را بیرون نویس کنند.

معنی	لغت	معنی	لغت
خانه	سرای	برای بر و مانند	همپایه
آسان	سهل	خوشنودی	رضا
قربانی کردن	فدا	پاکی	صفا
		محبت	مهر

حضرت عمر فاروق رضی الله عنه

هدف: متن را بخوانند، بنویسند، شخصیت بزرگوار اسلام حضرت عمر فاروق (رض) را بشناسند.

پرسشها:

- ۱- کی چهار یار حضرت محمد (ص) را نام گرفته می تواند؟
- ۲- آیا می دانید حضرت ابوبکر صدیق (رض) چندمین خلیفه اسلام است؟
- ۳- آیا می دانید حضرت عمر (رض) یار چندم حضرت محمد (ص) بودند؟ در مورد صحبت کرده می توانید؟

حضرت عمر (رض) پسر خطاب، یار دوم حضرت محمد(ص) بودند. بعد از رحلت حضرت ابو بکر صدیق(رض) به خلافت رسیدند. چون حضرت پیغمبر(ص) لقب شان را فاروق گذاشتند، به عمر فاروق مشهور شدند. حضرت عمر فاروق(رض) در زمان خلافت شان با همه مردم آزاد صحبت می کردند و هر کس که آرزوی دیدن شان را می داشت، به آسانی ایشان را دیده می توانست. خانه، لباس و خوراک شان از دیگران برتر نبود و همیشه از طرف شب به خانه ها و کوچه ها می رفتند تا از احوال مردم با خبر شوند و اگر مشکلاتی موجود بود، آنها را کمک نمایند.

در زمان خلافت شان عدالت بر قرار بود که تا امروز جهان اسلام به عدالت شان افتخار دارد. واما بعد از ده سال و شش ماه خلافت از طرف یک شخص منافق به نام ابو لؤلؤ به عمر (۶۳) ساله گی در وقت ادای نماز صبح مجروح گردیده، به شهادت رسیدند.

فعالیت معلم:

- ❖ آموزگار محترم کار خانه‌گی شاگردان را ببیند.
- ❖ عنوان درس را بر تخته بنویسد و متن را به آواز بلند بخواند.
- ❖ درباره شخصیت بزرگوار اسلام حضرت عمر فاروق (رض) به شاگردان معلومات بدهد.
- ❖ یک جمله که در آن پیشینه و پسینه آمده باشد، بر تخته بنویسد، مانند: به آسانی ایشان را دیده می‌توانست.

فعالیت شاگردان:

- ♦ شاگردان درس را بخوانند و لغت‌های جدید را در کتابچه‌های خود بنویسند.
- ♦ شاگردان به شکل گروهی در باره حضرت عمر (رض) صحبت نمایند.
- ♦ شاگردان پیشینه‌ها و پسینه (را) را در متن بجویند و بیابند و یک جمله بگویند که یک پیشینه و یک پسینه در آن آمده باشد.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را طرح نماید.

کی می‌تواند متن را بخواند و بنویسد؟
آیا شاگردان شخصیت بزرگوار اسلام حضرت عمر فاروق (رض) را شناختند در باره شان صحبت کرده توانستند؟
آیا شاگردان توانستند پیشینه‌ها و پسینه (را) را در متن نشان بدهند؟
آیا از آموزش این درس اظهار خوشی کردند؟

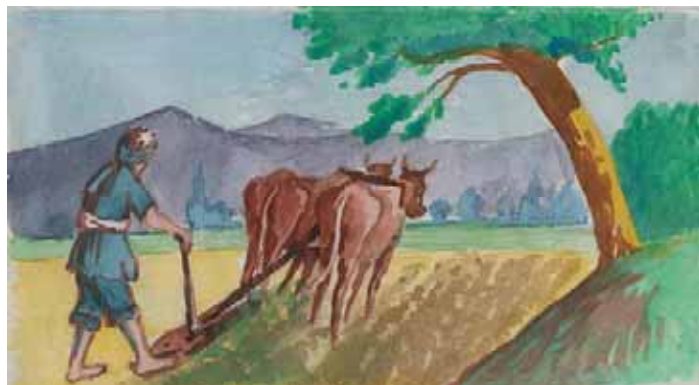
کار خانه‌گی:

به شاگردان گفته شود که متن را در کتابچه‌های کار خانه‌گی خود رو نویس کنند.

لغت	معنی	لغت	معنی
فاروق	فرق کننده	لقب	نام صفتی
عدالت	انصاف، داد	افتخار	فخر کردن، بالیدن
خلیفه	جانشین	مجروح	زخمی

زراعت (کشاورزی)

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، زراعت را بشناسند و توسط کلمه های داخل چوکات خانه های خالی را پر بتوانند.

پرسشها:

- ۱- کی می تواند در باره تصویر بالا سخن بگوید؟
- ۲- چه وقت یک مملکت ترقی می نماید؟
- ۳- گفته می توانید که یک مملکت چی وقت آسوده و آرام می شود؟

ترقی به منزله درختیست که زراعت، ریشه آن را تشکیل می دهد. صنعت های گوناگون شاخه و برگ و آرامی میوه آن می باشد. اگر بخواهیم از درخت ترقی برخوردار باشیم و از میوه آن سعادت و آرامی بیابیم، باید در تقویت ریشه درخت توجه کنیم.

به وسیله زراعت نه تنها برای مردم مواد خوراکی تهیه می شود، بلکه ترقی صنعت به کشاورزی بسته گی دارد، زیرا بیشتر مواد اولیه صنعت به وسیله کشاورزی فراهم می شود. جای خوشیست که کشور ما افغانستان سرزمینیست که آب و هوای آن برای به بار آوردن هر گونه زراعت آماده گی دارد. اگر ما همت به خرچ بدهیم و شیوه های زراعت و استعمال قلبه و کار برد افزار ماشین را بیاموزیم، می توانیم یک دهقان زحمتکش بار آمده، به محصول زراعتی خود چندین برابر بیافزاییم.

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و لغت‌های مشکل درس را برای شان تکرار نماید.
- ❖ را جمع به فایده زراعت برای شاگردان معلومات لازم بدهد.
- ❖ شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نماید و فعالیت های شان را رهنمایی نماید.

فعالیت شاگردان :

- ♦ متن را بلند بخوانند و لغت‌های مشکل را چند مرتبه تکرار کنند.
- ♦ در گروه‌های پنج نفری بنشینند و در باره زراعت مباحثه نمایند.
- ♦ از کلمه‌های داخل چوکات استفاده کرده، خانه‌های خالی را پر نمایند.

زراعتی، غرس، کردگار (ج)، ثروت

الف- افغانستان یک کشور ----- است.

ب - مسلمانان در شروع هر کار از ----- مدد میخواهند.

ج- نهال ها را باید در جایی مناسب ----- کرد.

د- از زراعت ----- ملت فزونتر می‌شود.

۴- پنج کلمه بگویند که با (ات) جمع بسته شده باشد و هم می توان آنها را به (ها) جمع بست. مثال: حشرات ، حشره ها.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خاطر از شاگردان سوالهای زیر را طرح نماید.

آیا شاگردان درس را خوانده و نوشته می‌توانند؟	✚
آیا در مورد زراعت معلومات کافی حاصل کردند؟	✚
آیا شاگردان توانایی داشتند که کلمه‌های مناسب را در خانه خالی‌ها بنویسند؟	✚
آیا از آموختن کلمه‌ها و جمله‌های نو در این درس اظهار خوشی کردند؟	✚

کارخانه‌گی :

شاگردان متن را در کتابچه‌های کارخانه‌گی خود بنویسند و در باره زراعت وطن ما، در روز آینده برای همصنفان شان صحبت نمایند.

ترانه بهار

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند و بنویسند و بدانند که باتمام شدن فصل زمستان موسم بهار شروع می‌شود.

پرسشها:

- ۱- آیا می‌دانید فصل اول سال کدام است؟
- ۲- اسم ماه های فصل بهار چیست؟
- ۳- در فصل بهار هوا چطور است و مردم چه می‌کنند؟

گردیده بهار و موسم کار	جان بخش شده نسیم گلزار
افشانده گهر به بوستان ابر	خندیده گل و شگفته از هار
هنگام بهار و وقت بذر است	گردیده وتر زمین نم دار
دهقان جوان، بیا به صحرا	
باماله و بیل و یوغ و اسپار	
بالیده به مرغزار سبزه	گل‌های قشنگ رسته بسیار
چوپان بچه های چست و چالاک	بارمه خود روان به کوهسار
افسرده گی رخت بسته از باغ	کس نیست در این حدیقه بیکار
دهقان جوان، بیا به صحرا	
باماله و بیل و یوغ و اسپار	

مایل

فعالیت معلم:

- ❖ کار خانه‌گی شاگردان را ببیند.
- ❖ متن را برای شاگردان بخواند، معنی نماید و در بارهٔ بهار معلومات بدهد.
- ❖ لغت‌های جدید و مشکل متن را برتخته بنویسد و بخواند.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند و لغت‌های جدید را در کتابچه‌های خود بنویسند.
  - ♦ شاگردان در گروه‌های پنج نفری متن را بخوانند و در مورد مفهوم متن با هم مذاکره کنند و یک نفر از هرگروه گفتنی خود را در مقابل صنف به دیگران بیان کند، هدف متن را در سه کلمه‌یی که نوشته شده است، دور کلمهٔ درست آن را حلقه بکشند و در کتابچه‌های خود بنویسند.
- الف - بهار ب - کار ج - دهقان

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خاطر از شاگردان سوالهای زیر را طرح نماید.

آیا شاگردان متن را درست خواندند و نوشتند؟
آیا شاگردان در مورد مفهوم درس سخن گفته می‌توانند؟
آیا شاگردان هدف درست درس را مشخص کردند؟

کار خانه‌گی:

شاگردان شعر بهار را در کتابچه‌های خود رونویس کنند. لغت‌های داخل قوس را جمله بسازند.
(ازهار، بذر، حدیقه)

معنی	لغت
پاشیده	فشانده
شگوفه ها	ازهار
کشت	بذر
باغ	حدیقه
زمین نمدار و آماده کشت	وَتَر
بلند شده، روییده	رسته
سبزه زار	مرغزار
پژمرده، اندوهگین	افسرده

نهال شانی و اهمیت آن

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، اهمیت، ارزش و فایده نهال‌شانی را بدانند، راجع به نهال‌شانی گفتگو نمایند و پسوندها و پیشوندها را در متن نشان دهند.

پرسشها:

- ۱- در تصویر چی می‌بینید؟
- ۲- آیا شکستن نهال‌ها کار خوبی است؟
- ۳- در کدام فصل، نهال‌شانی صورت می‌گیرد؟
- ۴- نهال‌ها را باید چگونه حفاظت نماییم؟

در وطن عزیز ما مراسم نهال‌شانی همه ساله به روز نوروز یا اول حمل با خوشی و شادمانی شروع می‌شود. کشور ما چون یک مملکت زراعتیست، تمام مردم به زراعت و نهال‌شانی علاقه زیاد دارند. وزارت زراعت یک تعداد نهالهای مثمر و غیر مثمر را به قسم رایگان به مردم می‌دهد تا نهال‌ها را به جاهای مناسب غرس نمایند که باعث سرسبزی و شادابی کشور عزیز ما می‌گردد.

محمود و کریم دو شاگرد مکتب، یک تعداد نهال‌های اضافی خود را به مکتب دادند. شاگردان همراهی استادان و کارمندان مکتب نهال‌ها را در جاهای لازم نشانند. مدیر مکتب در ضمن صحبت‌های خود گفت: نهال‌شانی اهمیت زیاد دارد. نهال‌شانی در کنار جاده‌های عمومی، کشور ما را زیبا می‌سازد. اگر هر کس از (قوریه) خود در کنار کاریزها و جویها نهال غرس کند، ما باید در حفاظت نهال‌های غرس شده سهم بگیریم. دیگران را هم تشویق نماییم که در نهال‌شانی و حفاظت نهال‌ها سهم بگیرند، گفتنی است که: بدون زحمت راحت نیست

در اخیر شاگردان وعده هر نوع همکاری را در حفظ و مراقبت نهال‌ها دادند.

فعالیت معلم:

- ❖ کار خانه‌گی شاگردان را ملاحظه کند.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و لغت‌های جدید آن را به روی تخته بنویسد و معنی کند.
- ❖ را جمع به اهمیت و فواید نهال شانی برای شاگردان معلومات لازم بدهد.
- ❖ برای شاگردان بگوید که نهال‌ها را چگونه حفاظت نمایند.
- ❖ یک کلمهٔ پسونددار و یک کلمهٔ پیشونددار را بر تخته بنویسد، مانند: در گذشت - نهال‌ها

فعالیت شاگردان:

- ♦ شاگردان متن را بخوانند.
  - ♦ شاگردان به صورت گروهی در بارهٔ اهمیت، فواید و حفاظت نهال‌ها مباحثه نمایند.
  - ♦ پیشوند و پسوند را در متن درس نشان دهند و در کتابچه‌های خود بنویسند.
  - ♦ شاگردان صورت درست کلمه‌ها را حلقه کنند و در کتابچه‌های خود بنویسند.
- { صلح، صلح، تلح } { صورت، ثورت، سورت } { طرف، ترف، تارف }

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته توانستند؟	+
آیا از دانستن اهمیت، فواید و حفاظت نهال شانی سود بردند؟	+
آیا شاگردان توانایی آن را دارند که در آینده نهال‌ها را نگهداری نمایند؟	+
آیا قواعد دستوری و صورت درست نوشتن کلمه‌ها را دانستند؟	+

کار خانه‌گی:

شاگردان راجع به نهال شانی سه سطر در کتابچه‌های خود بنویسند و در بارهٔ اهمیت و فواید نهال شانی روز آینده برای همصنفان شان صحبت نمایند.

لغت	معنی	لغت	معنی
مراسم	رسم و رواج	غرس	نهال شانی
مثمر	میوه دهنده، حاصل دهنده	قوریه	جای تکثیر نهالها

فایده های درختان

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و توجه به قسمتهای مختلف درخت و فایده هایی که از آنها به دست می آید، بنمایند و احساس مواظبت از درختان را در شاگردان برانگیزد.

پرسشها:

- ۱- به تصویر ببینید و در باره آن چند جمله بگویید؟
- ۲- برای اینکه درخت بنشانیم، نخست چه کار باید بکنیم؟
- ۳- اگر در بیخ درخت خاک نریزیم، چه می شود؟
- ۴- چرا باید به درخت آب بدهیم؟
- ۵- از درخت برای چه استفاده می کنیم؟

درخت در زنده گی انسانها خیلی مفید است. در آنجاها که درخت زیاد باشد، آب و هوای آن برای صحت خیلی خوب است، زیرا برگهای درختان هوا را صاف می کند و برای صحت انسانها و حیوانها خیلی ضروری است. هوای آلوده باعث مریضی های زیاد می شود. همچنان در جای که درخت زیاد باشد، منطقه سرسبز می گردد و سرسبز بودن منطقه باعث می شود که باران در آنجا زیادتر ببارد و خشک سالی به وجود نیاید.

فایده دیگر درختان، حاصل آنهاست که یک تعداد درختان برای ما انواع و اقسام میوه می دهند. از چوب آنها برای ساختن کلکین، دروازه، میز، چوکی و الماری و مهمتر از همه برای ساختن کاغذ استفاده به عمل می آید. برای گرم کردن خانه ها در هنگام زمستان نیز از چوب درختان استفاده می کنیم.

فعالیت معلم:

- ❖ درس را بخواند در مورد درختان و فواید آن معلومات مفید به شاگردان بدهد.
- ❖ برای شاگردان بگوید که چرا درخت ها از گرانبها ترین آفریده های خدای بزرگ است.
- ❖ شاگردان را به گروهها تقسیم نماید.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن درس را بخوانند و لغت های جدید را با معنی آن حفظ نمایند.
  - ♦ شاگردان در مورد فواید درختان به صورت گروهی باهم صحبت و مذاکره کنند و یک نفر از هر گروه نظر گروه خود را در مقابل صنف به دیگران بیان کند.
- از روی این کلمه ها دوبار بنویسند {سنگ ، سنگ ثنگ} { طوفان ، توفان، طوفون } و دور املای درست کلمه را حلقه کنند.
- هدف اصلی این درس چیست؟
- الف: ----- همکاری و معاونت با یک دیگر
- ب: ----- قطع چوب درختان
- ج: ----- نشستن در سایه درخت
- د: ----- حفاظت، اهمیت و فایده درخت

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن درس را خوانده و نوشته می توانند؟	✚
آیا شاگردان در مورد فایده ، اهمیت و حفاظت درختان سخن گفته توانستند؟	✚
آیا طرق املای درست کلمه ها را فهمیدند؟	✚
آیا هدف اصلی درس را دانستند و از آن اظهار خوشی کردند؟	✚

کارخانه گی:

شاگردان در مورد فواید درختان چهار سطر در کتابچه های کارخانه گی خود بنویسند.

اسم

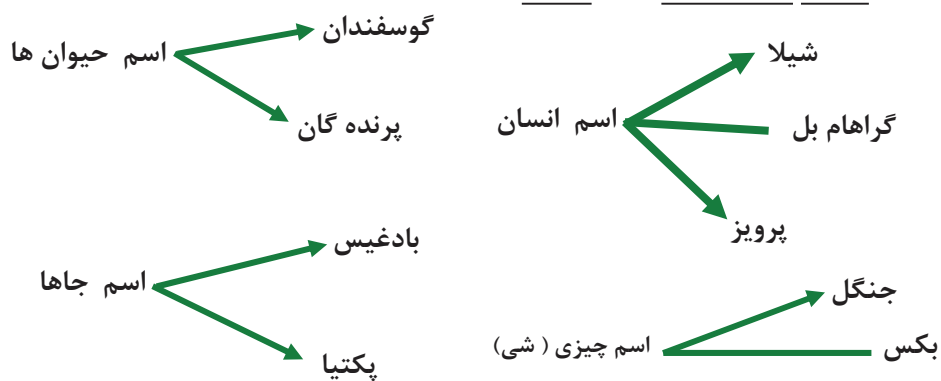
هدف: متن را بخوانند، بنویسند با قواعد زبان آشنا شوند و اسم را بدانند.

مکتب	میوه	جلغوزه	کابل	شیلا
------	------	--------	------	------

پرسشها:

- ۱- کی کلمه هایی را که در چوکات بالا نوشته شده است، خوانده می تواند؟
- ۲- نام چند همصنفی خود را بگویید؟
- ۳- کسی گفته می تواند که کابل، میوه، مکتب اسم است یا خیر؟

- کتاب دری را در بکس خود گذاشت.
- گراهام بل، تلفون را اختراع کرد.
- در جنگلهای پکتیا و بادغیس درختان جلغوزه، پسته، بلوط، ارچه یافت می شود.
- پرویز گوسفندان را به صحرا برد.

اسم کلمه یی است که با آن کسی، حیوانی یا چیزی (شی) را نام می بریم.

نصیحت پیرمرد به فرزندانش

پیر مردی به فرزندان خود شریف و جمیل چنین نصیحت می‌کرد.
پسران عزیز! سخنان مرا به گوش و هوش بشنوید. همیشه باهم متحد باشید.
رمه‌یی که به شما باقی گذاشته‌ام، در حال تکثیر است، شما می‌توانید از چراگاه‌ها
استفاده کنید. هر قدر که شما زحمت بکشید، به همان اندازه بیشتر حاصل به دست
می‌آورید. چنانچه گفته‌اند:

نابرده رنج گنج میسر نمی‌شود

مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد

فعالیت معلم:

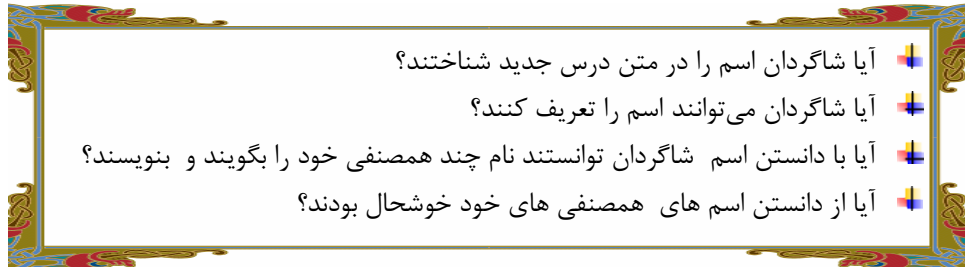
- ❖ جمله‌ها را بخواند و اسمهای آن را بر تخته بنویسد.
- ❖ به شاگردان اسم را در اشیا و اشخاص به طور عملی نشان داده بفهماند. در باره اینکه تلفون چه کمکی به آسایش مردم می‌کند برای شاگردان معلومات لازم بدهد.
- ❖ در باره متن نصیحت برای شاگردان معلومات بدهد و از آنها بخواهد که اسم‌ها را در آن نشان بدهند.

فعالیت شاگردان :

- ♦ شاگردان متن را بخوانند و هر کدام یک جمله بگویند .
- ♦ شاگردان به صورت گروهی با هر یک از این اسم‌ها یک جمله بگویند و بنویسند.
شیشه، خودکار، کاغذ، مورچه، فیل، موتر، لیلا، جواد، درخت، حیوان
- ♦ از روی کلمه‌های زیر دوبار در کتابچه‌های خود بنویسند.(ثابون_صابون_صابون) دور کلمه‌های درست را حلقه کنند.
- ♦ متن(درس نصیحت) را بخوانند و اسمها را در آن پیدا کنند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خاطر از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

کار خانه‌گی:

شاگردان اسم را تعریف و در کتابچه‌های کار خانه‌گی خود با مثال بنویسند.

معنی	لغت
یکجا شدن	متحد
زیاد کردن یا زیاد شدن	تکثیر

مکتب

هدف: متن را بخوانند، بنویسند. بدانند که مکتب جای چیست، سامان و لوازم درس را چگونه باید نگهداشت و اسم ها را در متن مشخص کرده بتوانند.

پرسشها:

- ۱- در تصویر های بالا چه می بینید؟
- ۲- کی گفته می تواند که مکتب جای چه است؟
- ۳- وقتی به مکتب می آید چه کار های باید انجام دهید؟ مثال: مکتب را باید پاک نگهداری کنیم؟

مکتب جای آموختن تعلیم و تربیه است. اگر یک شاگرد به درسهای خود کوشش می کند، به اخلاق و حرکات خود متوجه است و چیزهایی را که به مکتب می خواند، به آن عمل و پابندی می کند، به وقت ارزش می دهد بزرگان و دیگران را احترام می کند، به نظافت بدن، لباس و محیط خود توجه می نماید، مقصد آمدن به مکتب را دانسته است.

مکتب مثل خانه ما است طوری که در خانه متوجه هستیم جایی خراب نشود، هر طرف پاکیزه و صفا باشد، آئینه، تلویزیون، رادیو، ظروف و دیگر لوازم خانه نشکند، کثیف نشود و اهل خانه از ما خوش باشند، در مکتب هم کوشش کنیم سامان و لوازم مکتب، مانند: چوکی، میز و تخته را نشکنیم، گلها و نهال های مکتب را خراب نکنیم تا مکتب، پاک و سرسبز باشد. همیشه سامان و لوازم مکتب خود را پاک و صفا نگهداری کنیم و از قاعده و قانون مکتب به خوشی اطاعت نماییم.

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه گي شاگردان را ببيند.
- ❖ متن درس جديد را بخواند و لغت‌های جديد آن را بر تخته بنويسد و بخواند.
- ❖ شاگردان را به گروه‌ها تقسيم نمايد.
- ❖ يك اسم را بر تخته بنويسد، مانند: مكتب.

فعالیت شاگردان:

- ◆ شاگردان درس را بخوانند و لغت‌های جديد را در کتابچه‌های خود بنويسند.
- ◆ شاگردان در گروه‌های خود در بارهٔ مكتب هر چه می‌دانند بحث نمايند.
- ◆ شاگردان اسم‌ها را در متن مشخص نمايند و در کتابچه‌های خود بنويسند.
- ◆ شاگردان شعر زیر را بخوانند و معنی کنند.

اسپ
من اسپي دارم   يك اسپ زيبا
اسپ ما ناز است   يالش دراز است
او شده خسته   بس كه دويده

اين شعر را يك شاگرد سروده است.
شاگردان اگر می‌توانند دربارهٔ اسپ يا هر
چيزی كه دوست دارند چند بيت شعر بگويند
يا چند سطر بنويسند.

ارزيابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آيا شاگردان متن را خواندند و نوشتند؟
آيا شاگردان در بارهٔ مكتب آگاهی حاصل کردند؟
آيا شاگردان از درس خوانده شده و از فعاليت‌های اجرا شده اظهار رضایت کردند؟

کار خانه گي:

شاگردان متن را رونويس کنند و در مورد هر چيزی كه دوست دارند چند بيت با چند سطر بنويسند و لغت‌های جديد زیر را حفظ کنند.

لغت	معنی	لغت	معنی
آموختن	يادگرفتن	پاكيزه	پاك
لوازم	سامان	اطاعت	فرمانبرداري

اهمیت کتاب

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و اهمیت کتاب را بدانند و احساس شاگردان را به اهمیت کتاب خوانی برانگیزد.

پرسشها:

- ۱- کدام کتابها را زیاد می خوانید؟ کی چیزی گفته می تواند؟
- ۲- آیا می دانید وقتی کتاب مطالعه کنید چه می شود؟
- ۳- کدام کتاب را دوست دارید مطالعه کنید؟
- ۴- کی علاقه مند است کتاب از کتاب فروشی ها بخرد و مطالعه کند؟
- ۵- تا حال چند کتاب خوانده اید؟

کتاب و سیله اساسی آموزش و ازدیاد معلومات است. در ورق های کتاب قصه ها، شعر ها و چیزهای بسیار خوب و خواندنی نوشته شده است. کتاب را هر کسی که بخواند، بسیار چیزها را یاد می گیرد. کتاب برای دوستداران خود راجع به مردم، وطن، ترقی، پیشرفت و تاریخ انسانهای دانشمند معلومات می دهد. برای شما از زمین، آسمان، دریاها، کوه ها، جنگلها و هر چیز سخن می گوید معلومات و دانستنی های شما را زیاد می سازد.

بعضی مردم آن را چراغ می گویند همان طوری که چراغ خانه را روشن می سازد، کتاب هم چشم ناخوانها را روشن می سازد تا خوانده و نوشته بتوانند. پس اگر کتاب ها نمی بود، تمام علوم پس از مدتی به دست فراموشی سپرده می شد.. چنانچه شاعری در وصف کتاب سروده است:

بهترین هدیه که خواهید، منم
مونس روز و شب و سال شماست
از درو دشت کنم راز و نیاز
تا که از نیک و بد آگاه شوی

بهترین دوست که دارید، منم
هر ورق از رخ حال شماست
می برم تان به سفرهای دراز
قصه ها گویمت از دیو و پری

نام زیبندهٔ من چیست؟ کتاب   با وفا و همدم تو کیست؟ کتاب
حالا بر ما لازم است تا کتاب های مکتب را خوب حفاظت کنیم و نگذاریم که ورقهای آن
کنده شود؛ زیرا دیگر شاگردان از آن استفاده خواهند کرد.

فعالیت معلم:

- ❖ کار خانه‌گی شاگردان را ببیند.
- ❖ متن درس را بخواند و لغت‌های جدید را بر تخته بنویسد و بخواند.
- ❖ شعر کتاب را معنی کند و مفهوم آن را از شاگردان بپرسد و کلمه های هم وزن را برای آنها بشناساند.
- ❖ شاگردان را به گروهها تقسیم نماید و از آنها بخواهد که فعالیتها ی زیر را انجام دهند.

فعالیت شاگردان:

- ♦ درس را بخوانند و به گروههای قبلی بنشینند به این سوالها که در داخل چوکات است جواب دهند
- و به دور جملهٔ درست حلقه بکشند.
- ♦ در جاهای خالی جمله های زیر، کلمه های مناسب را از چوکات انتخاب کرده بنویسند.
- آلف: ----- کتاب می خوانم.
- ب: ----- کتاب می خواند.
- ج: ----- کتاب میخوانند.
- د: ----- کتاب می خوانیم.
- شعر این درس را بخوانند و در گروههای قبلی بنشینند و در مورد مباحثه نمایند.

آنها
ما
او
من

۱- بهترین دوست ما چی است؟
الف- بهترین دوست ما کتاب است
ب- بهترین دوست ما چوکی است
ج- بهترین دوست ما کتابچه است

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن درس را خواندند و نوشتند؟
آیا در مورد شعر صحبت کردند و کلمه های هم وزن را در شعر پیدا کردند؟
آیا جاهای خالی جمله ها را با کلمه های مناسب پر کردند؟
آیا در مورد اهمیت کتاب شاگردان چیز های آموختند و درس برای شان چگونه بود؟

کار خانه‌گی:

شاگردان شعر کتاب را در کتابچه‌های خود رونویس نموده و بعد آن را به نشر تبدیل کنند لغت‌های داخل چوکات را در جمله ها استعمال نمایند.

معنی	لغت
تحفه	هدیه
غمخوار	مؤنس
دروازه	در
باخبر	آگاه

خواجه عبدالله انصاری

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و شخصیت های فرهنگی و ادبی را بشناسند و در باره آنان گفتگو کنند.

پرسشها:

- ۱- گفته می‌توانید بدون این شخصیت، دیگر کیهان را می‌شناسید نام بگیرد؟
- ۲- چرا خوش دارید این چنین درسها را بخوانید؟
- ۳- آیا شما هم آرزو دارید که روزی از مفاخر کشور عزیز ما افغانستان شوید؟

خواجه عبدالله انصاری که از مفاخر ادبی و عرفانی کشور ماست، در سال (۳۹۶) هجری قمری در هرات متولد گردید. تحصیل خود را در هرات به پایان رسانید. خواجه عبدالله دارای حافظه قوی بوده، صد هزار بیت از شاعران عرب را حفظ کرده بود. در علم تفسیر، حدیث و غیره علوم مهارت و لیاقت داشت.

یکی از آثار مهم او مناجات نامه می باشد. کلام وی دارای سوز و شور مخصوص است. وی در سال (۴۸۱) هجری قمری به عمر ۸۵ ساله گی در هرات وفات یافت و در همانجا دفن گردید.

نمونه کلام:

صدسال در آتشم اگر مهل بود	آن آتش سوزنده مرا سهل بود
بامردم نااهل مبادا صحبت	کز مرگ بد تر صحبت نا اهل بود

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند.
  - ❖ متن درس را بلند بخواند و لغت‌های مشکل را برتخته بنویسد و بخواند.
  - ❖ در مورد خواجه عبدالله انصاری معلومات کافی بدهد.
  - ❖ شاگردان را در گروه‌ها تقسیم و این فعالیت‌ها را آنها انجام دهند.
  - ❖ به شاگردان هدایت دهد تا از روی کلمه‌های زیر یک بار بنویسند.
- (ناگزیر، خدمت‌گزار، تازیانه، ضامن، ضروری، تغذیه، گذران، ذخیره)

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن درس را بخوانند و لغت‌های مشکل درس را بیرون نویس کنند.
- ♦ به صورت گروهی در باره خواجه عبدالله انصاری مباحثه کنند.
- ♦ اسم‌ها را در متن پیدا کرده و در کتابچه‌های خود بنویسند.
- ♦ کلمه‌های زیر دری نیستند و از زبانهای دیگر وارد زبان دری شده‌اند. از روی آنها یک بار در کتابچه خود بنویسند، مانند: تیلیفون، رادیو، تلگراف، تانک، موتر، فلم، سینما

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود، از شاگردان سوالهای زیر را پرسان نماید.

- آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته کرده توانستند؟
- آیا در مورد خواجه عبدالله انصاری صحبت توانستند و با وی آشنا شدند؟
- آیا کلمه‌های که داده شده بود درست نوشتند و خواندند و از اجرای همین گونه فعالیت‌ها خوش هستند؟

کارخانه‌گی:

شاگردان کلمه‌های زیر را یک بار در کتابچه‌های کارخانه‌گی خود بنویسند. خواجه عبدالله، هرات، حافظه قوی، سوز و شور...

معنی	لغت	معنی	لغت
بی تربیت	نااهل	کسانی که باعث افتخار اند	مفاخر
یاری کننده	انصار	چابکی، زیر دستی در کار، استادی	مهارت
غوغا و فریاد	شور	نرمی و آهسته گی	مهل
		آسان	سهل

اسم عام

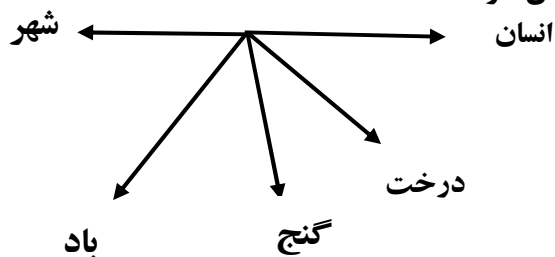
هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، اسم عام را بشناسند و راجع به آن گفتگو کرده بتوانند.

انسان	درخت	شهر	آتش
-------	------	-----	-----

پرسشها:

- ۱- کی می تواند کلمه های داخل چوکات بالا را بخواند؟
- ۲- کی می تواند اسم را تعریف کند؟
- ۳- کدام یک از شما می تواند اسم چند پرنده و حشره را بگوید؟

- گنج بی رنج به دست نیاید.
- باد وزید، درخت را شکست.
- بعضی از مردم در شهر و بعض دیگر در قریه زنده گی می کنند.
- کارگران اطفای آتش را خاموش کردند.

اسم های هم نوع را اسم عام می گویند. اسم های عام به چیزهای خاص و معین دلالت نمی کنند مانند کلمه هایی که در زیر آن خط کشیده شده است. گنج، رنج، دست، باد، درخت، مردم، شهر، قریه، کارگران، آتش.

فعالیت معلم :

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند آنها را کمک و رهنمایی نماید.
- ❖ متن درس جدید را بخواند و اسم عام را برای شاگردان تعریف و با مثال های ابتکاری بفهماند.
- ❖ از شاگردان بخواهد که توجه کنند برای جمع بستن بعضی از کلمه ها به آخر آن «ها» و «ات»

اضافه می کنند این گونه کلمه ها از زبان عربی
به زبان دری وارد شده اند . کلمه های که در
اصل دری هستند نباید به «ات» جمع بسته شوند. مانند:

افتخارات - افتخارها
تغییرات - تغییرها
زحمات - زحمت ها
گزارشات - گزارشها

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند و اسم های عام را در جمله ها نشان دهند.
  - ♦ کلمه های داخل قوسها را در کتابچه های خود بنویسند و دور کلمه های صحیح و درست راحلقه کنند.
  - ♦ (خترناک، خطر ناک) دوست، دوئت، دوست) .
  - ♦ شاگردان در گروهها بنشینند پنج کلمه « ات » را به (ها) جمع بسته نمایند و بخوانند.
- چند مثال از اسم عام نیز بگویند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن درس را خواندند و نوشتند؟	✚
آیا شاگردان اسم عام را در متن درس شناختند؟	✚
آیا از جمع بستن کلمه ها و صورت درست نوشتن کلمه ها اظهار علاقه مندی کردند؟	✚

کار خانه گی:

شاگردان پنج جمله که در آن اسم عام آمده باشد با استفاده از تعریف اسم، در کتابچه های خود بنویسند.

اسم خاص

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و اسم خاص را در جمله ها بشناسند، بدانند و تشخیص نمایند.
خالیگاه های جمله ها را توسط کلمه های مناسب پر کرده بتوانند.

استاد بیتاب	آسمایی	پرویز	زهرة
-------------	--------	-------	------

پرسشها:

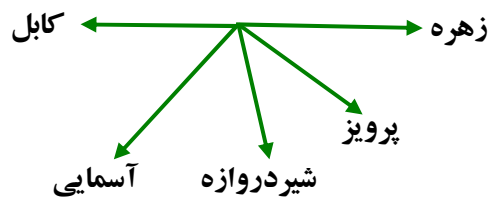
- ۱- کی اسم را تعریف کرده می تواند؟
- ۲- کی اسم چند همصنفی خود را گفته می تواند؟
- ۳- چند قسم اسم را می شناسید؟
- ۴- به کدام چیز ها اسم عام گفته می شود؟

روز نامه ها: انیس، اصلاح، آرمان ملی، هیواد.

مجله ها: عرفان، آریانا، ژوندون.

کتابها: دری، پشتو، ازبکی.

شاعران: سعدی، فردوسی، حافظ، مولانا جلال الدین محمد بلخی.

نام اشیاء و اشخاص معین را اسم خاص گویند.
اسم خاص جمع بسته نمی شود.

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را مشاهده کند.
- ❖ درس جدید را بلند بخواند و اسم خاص را در لایه لای آن نشان دهد.
- ❖ شاگردان را در گروه‌های پنج نفری تقسیم نماید و از هر گروه بخواهد چهار اسم خاص را بنویسند
مثال: کابل، دری.

فعالیت شاگردان:

- ♦ شاگردان متن را بلند بخوانند و اسم خاص را شفاهی یاد بگیرند.
  - ♦ به صورت گروهی کلمه‌های اسم‌های خاص را بگویند و اسم خاص را تعریف کنند.
  - ♦ خانه‌های خالی داده شده را با املای درست کلمه‌های مناسب داخل چوکات پر نمایند.
- الف : ماباید ----- خوب و نیک داشته باشیم
ب: هرکسی که دارای خوی نیک باشد هر روز بر تعداد ----- شان افزوده می‌شود.
ج: ماباید همیشه با دوستان خود..... باشیم.

دوستان، اخلاق، مهربان

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

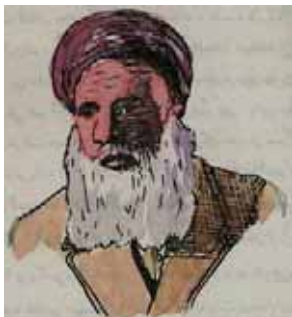
آیا شاگردان متن را خواندند و اسم خاص را فهمیدند که چیست؟	+
آیا صورت درست نوشتن املای کلمه‌ها را دانستند؟	+
آیا شاگردان چند اسم خاص را نام گرفته می‌توانند؟	+
آیا از فعالیتها اظهار علاقه مند ی کردند؟	+

کار خانه‌گی:

شاگردان شش اسم خاص را در کتابچه‌های خود بنویسند و تعریف اسم خاص را حفظ نمایند.

ملک الشعر اصفی عبدالحق بیتاب

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، عبدالحق بیتاب را بشناسند نمونه کلام وی را بدانند و اسم خاص را در جمله ها نشان دهند.

پرسشها:

۱. کی می تواند در باره تصویر سخن بگوید؟
۲. شما آرزو دارید در آینده یک شخصیت ادبی شوید؟ برای رسیدن به هدف چی باید کنیم؟
۳. کدام یک از شما می تواند اسمهای خاص را در متن نشان بدهد؟

ملک الشعرا استاد عبدالحق بیتاب در سال (۱۲۶۵) هجری در بارانۀ شهر کابل متولد شد. او شخص عالم و متدین بود و مدت زیاد عمر خود را به صفت معلم در لیسه های شهر کابل و به حیث استاد در دانشکده ادبیات سپری نمود او شاگردان بی شماری تربیه کرده است. استاد بیتاب در علوم عربی، تفسیر قرآن کریم و سرودن شعر دری دسترسی کامل داشت. و در زبان دری دیوان شعر هم دارد. نمونه کلام وی چنین است:

غچی

ای طایر تیز بال، غچی
هر دیده برایت انتظار است
از دیده تو خوشیم و خندان
هر لحظه شگفته گیسست حاصل
گفتار تو ذکر بی نیاز است
جای است، خوش آمدی بفرما
یعنی که به سقف، ساز لانه
زیراکه در او ره پشک نیست
آفت نرسد به چوچه هایت
طوری که به پوست، مغز بادام

بیتاب

ای مرغک خوش جمال، غچی
در پای تو بسته نوبهار است
از آمدنت شدیم شادان
از غچ غچ توبه غنچه دل
آواز خوش تو دلنواز است
از بی ضرری ترا به هرجا
بالای سرم بگیر خانه
در خوبی سقف خانه شک نیست
خواهم که خدا کند نگایت
یارب که به خانه باشی آرام

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و لغت‌های مشکل را برتخته بنویسد.
- ❖ در باره استاد بیتاب معلومات بیشتر ارائه نماید.
- ❖ شعر را معنی کند.

فعالیت شاگردان:

- ♦ شاگردان متن درس را بخوانند و به نوبت شعر را معنی کنند.
  - ♦ در گروه‌های پنج نفری در باره استاد بیتاب مباحثه نمایند.
  - ♦ اسمهای خاص را در متن نشان داده بیرون نویس کنند.
  - ♦ صورت درست نوشتن املای کلمه‌ها را در کتابچه‌های خود بیرون نویس و دوراملای درست آن را حلقه کنند.
- {عفاظت، هفاظت، حفاظت} {ثرایت، صرایت، سرایت} {اصتفاده، استفاده، اثتفاده}.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خواندند و مفهوم شعر را آموختند؟
آیا شاگردان توانستند در باره استاد بیتاب صحبت کنند؟
آیا شاگردان صورت درست نوشتن املای کلمه‌ها را دانستند، اسمهای خاص را مشخص کردند و از یاد گرفتن آن اظهار خوشی نمودند؟

کار خانه‌گی:

شاگردان درس جدید را حفظ نمایند و چند اسم خاص را در کتابچه‌های خود بنویسند.

لغت	معنی
متدین	دین دار
طایر	پرنده

کسب علم و دانش

هدف: متن را بخوانند، بنویسند اهمیت علم و دانش را بدانند، راجع به آن گفتگو کرده بتوانند و صورت درست نوشتن کلمه ها و کلمه های متضاد را بدانند.

پرسشها:

- ۱- در باره تصویر بالا چی فکر می کنید؟
- ۲- آیا می دانید آموختن علم و دانش بر کیها فرض است؟
- ۳- چرا علم و دانش بیاموزیم؟

از پند پدر شوی برومند	گردل نهی ای پسر بدین پند
وقت هنر است و کار سازیست	غافل منشین، نه وقت بازیست
تا به گردد روزت از روز	دانش طلب و بزرگی آموز
تاجمله مطالبش بدانی	می کوش به هر ورق که خوانی
گر جهد کنی به دست آید	هرچیز که دل بدان گراید

گفتن زمن، از تو کار بستن
بیکار نمی توان نشستن

نظامی

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند.
- ❖ درس جدید را به آواز بلند بخواند لغت‌های جدید را برتخته بنویسد و معنی کند.
- ❖ شعر را معنی کند و در باره علم و دانش معلومات بدهد.
- ❖ شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نماید تا فعالیتهای زیر را انجام دهند.

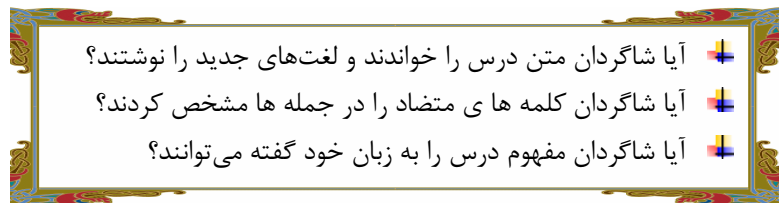
فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند و آنچه را نمی دانند بپرسند.
- ♦ متضاد کلمه های داده شده را بنویسند. (دل سرد، جاهل، سردسیر، فرض، بیماری)
- ♦ دو بیت زیر را بخوانند و با آموزگار خود در باره آن گفتگو کنند:

علم چندان که بیشتر خوانی   چون عمل در تونیست، نادانی
بروکار میکن مگو چیست کار   که سرمایه جاودانی است کار

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

کارخانه‌گی :

شعر را در کتابچه‌های خود بنویسند، لغت‌های جدید را حفظ کرده و لغت‌های جهد و غافل را در جمله‌ها استعمال نمایند.

معنی	لغت	معنی	لغت
بی پروا	غافل	پرتوان	برومند
سعی و کوشش	جهد	بهبتر	به
		عمل کردن	کار بستن

زبان مادری

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و دربارهٔ زبان مادری معلومات حاصل کنند.

حرف های مخصوص زبان دری:							
پ	چ	ژ	گ				
حرف های مخصوص زبان عربی :							
ث	ح	ص	ض	ط	ظ	ع	ق

پرسشها:

- ۱- به کدام زبان صحبت می کنید کسی چیزی گفته می تواند؟
- ۲- کی گفته می تواند زبان مادری شما کدام زبان است؟

اولین چیزی که طفل از مادر خود می آموزد و با آن با اعضای خانواده اش رابطه برقرار می کند، زبان مادری است. ما می توانیم توسط زبان با پدر، مادر و دوستان خود گپ بزنیم و گپ های آنها را بفهمیم. ما توسط زبان بسیار چیزها را از مکتب، معلم و همصنفان خود می آموزیم. یکی از زبانهای که از راست به چپ نوشته می شود، زبان دری است، زبان دری دارای سی و دو حرف است. حرفها علامه هایی اند که از آنها کلمه ها را می سازند. تمام چیزهایی را که در زبان دری می نویسیم از همین سی و دو حرف کمک می گیریم. از جمله سی و دو حرف الفبا چهار حرف (پ، چ، ژ، گ) مخصوص زبان دری است. هشت حرف (ث، ح، ص، ض، ط، ظ، ع، ق) عربی و باقی بیست حرف آن در بین زبانهایی که از راست به چپ نوشته می شود مشترک است.

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند لغتها را معنی کند.
- ❖ در باره زبان مادری و زبان دری معلومات لازم بدهد.
- ❖ حرفهای مخصوص زبان دری و عربی را بر تخته بنویسد و توضیحات بدهد.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را دو نفری در گروهها بخوانند.
- ♦ شاگردان به گروهها بین خود بگویند که متن در باره چیست؟ حرف جواب درست را حلقه کنند.
- الف_ زبان فرانسوی ب_ زبان عربی ج_ مادری د_ دری و عربی
- ♦ چهارحرف زبان دری و هشت حرف زبان عربی را نام بگیرند.
- ♦ درجای خالی شکل صحیح کلمه را از داخل قوس ها انتخاب کرده بنویسند.
- الف: ----- زبان مادری با دیگران رابطه برقرار می کنیم. (توسط، توست، طوست)
- ب: چهار حرف ----- زبان دری است. (مخصوص، مخسوس، مخصوص)

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خواندند و نوشتند؟	✚
آیا شاگردان حرفهای مخصوص دری و عربی را دانستند؟	✚
چی تعداد شاگردان فهمیدند که این حرفها از کدام زبانها ست؟	✚
آیا از دانستن محتوای درس اظهار خوشی کردند؟	✚

کار خانه‌گی:

شاگردان در باره زبان مادری سه سطر در کتابچه‌های خود بنویسند.

لغت	معنی
علامه	نشانه
مشترک	یکجا
درخشان	روشن

وقت شناسی

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، اهمیت و ارزش وقت را بدانند و از هر لحظه استفاده خوب نمایند.

پرسشها:

- ۱- از وقت گرانبهای خود چگونه باید استفاده کنیم؟
- ۲- ضایع نمودن وقت برای یک شاگرد چه ضرر ها دارد؟
- ۳- زیاد تر وقت خود را صرف چه چیز ها می کنید؟
- ۴- آیا برای خواندن کتابهای مختلف یک وقت معین را در نظر گرفته اید؟

شناختن وقت در زنده گی اهمیت و ارزش خاص دارد. وقت بزرگترین سرمایه انسان به شمار می رود که نباید آن را بیهوده تلف نمود. پس برای اینکه اوقات عزیزتان ضایع نشود، هر کدام باید تقسیم اوقات منظم داشته باشید تا از تلف شدن وقت جلوگیری به عمل آید.

مثلاً: وظایفی که به شما سپرده می شود باید در وقت معین به صورت منظم انجام دهید و در آن غفلت نورزید، و به درسهای خود کوشش نموده، اوقات خود را صرف آموختن علم و دانش نمایید، تا شما از تنبلی و بیکاری به کلی دور مانید، و وقت خود را ضایع نکرده باشید.

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و لغت‌های جدید را معنی، توضیح و تشریح نماید.
- ❖ در باره اهمیت، وقت شناسی معلومات مفید بدهد.

فعالیت شاگردان:

- ♦ شاگردان متن را بخوانند و از لغت‌های جدید جمله بسازند.
- ♦ به صورت گروهی در باره وقت شناسی صحبت نمایند و چند شاگرد بگویند که از وقت چگونه استفاده می کنند. یکی از آنها نتیجه سخنان شان را مقابل صنف به دیگران بگوید. ونیز در هر گروپ شاگردان به نوبت تقسیم اوقات روزانه خود را بگویند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می توانند؟	+
آیا کار گروهی برای شاگردان نشاط بخش بود؟	+
آیا آنها می توانند در باره ارزش وقت صحبت کنند؟	+
آیا شاگردان اوقات را بصورت درست برای انجام دادن کار ها تقسیم کرده بودند یاخیر؟	+

کار خانه‌گی:

شاگردان در باره اهمیت وقت شناسی چهار سطر در کتابچه‌های خود بنویسند.

لغت	معنی
بیهوده	بی فایده
تلف	ضایع
ضایع	از بین رفتن، بدون فایده
منظم	به ترتیب
ورزیدن	کردن

سخنانی از سعدی

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و با گفته های شاعر بزرگ حضرت سعدی آشنا شوند.

پرسشها:

۱. سعدی را می شناسید؟ کی، درباره اش چیزی گفته می تواند؟
۲. کی، گفته می تواند که علم بدون عمل چطور است؟

دو کس رنج بیهوده بردند و سعی بی فایده کردند: یکی آن که اندوخت و نخورد
و دیگر آن که آموخت و نکرد ★

علم چندان که بیشتر خوانی چون عمل در تو نیست، نادانی

★ ★ ★
یکی را گفتند: عالم بی عمل به چه ماند؟ گفت: به زنبور بی عسل.

★ ★ ★

لقمان را گفتند: ادب از کی آموختی؟ گفت: از بی ادبان. هرچه از ایشان
در نظرم ناپسند آمد از آن پر هیز کردم.

★ ★ ★

مشک آن است که خود ببوید، نه آن که عطار بگوید.
دانا چو طبله عطار است، خاموش و هنر نمای. و نادان چون طبل غازی، بلند آواز و
میان تهی ★

گلستان سعدی

فعالیت معلم:

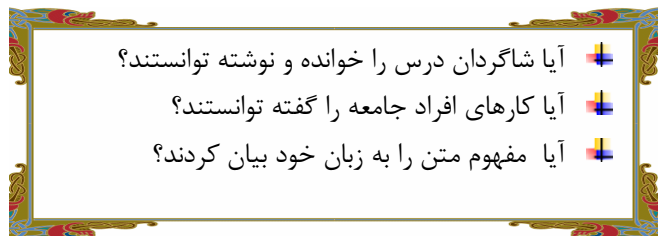
- ❖ متن را بلند بخواند و مفهوم آن را برای شاگردان بگوید.
- ❖ کلمه های جدید را بر تخته بنویسد و معنی کند.
- ❖ شاگردان را به گروهها تقسیم نماید.
- ❖ در مورد حضرت سعدی معلومات بدهد.

فعالیت شاگردان:

- ♦ - شاگردان متن را خاموشانه بخوانند.
- ♦ - شاگردان به صورت گروهی بگویند که هر یک از این افراد که داخل قوس آورده شده وظیفه شان چیست؟ (عطار، دهقان، قصاب، نانوا، معلم، آهنگر، پولیس، نقاش، نجار، داکتر)
- ♦ - بند دوم درس را با دقت بخوانند و سپس مفهوم آن را به زبان خود بیان کنند.
- ♦ - کلمه های (نظر، ناظر، عطار، عطر، طبله، طبل) داخل قوس را به یک دیگر املا بگویند و در کتابچه های خود بنویسند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

کارخانه گی :

شاگردان متن را در کتابچه خود رونویس کنند.

معنی	لغت
چیزهایی یاد گرفت، ولی به آن عمل نکرد.	آموخت و نکرد
پول و مال به دست آورد، ولی از آن استفاده نکرد.	اندوخت و نخورد
بو دهد.	ببوید
کسی یا چیزی که صدایش بلند است.	بلند آواز
صندوقچه یا جعبه کوچک که در قدیم شیشه های عطر را در آن نگه می داشتند.	طبله
دانا، دانشمند.	عالم
عطر فروش.	عطار
جنگ جو (طبل غازی ، طبلی که جنگ جویان در جنگ می زدند).	غازی
نام حکیم و دانشمندی که در زمانهای بسیار قدیم زنده گی می کرده است.	لقمان
شبیه است.	مانند
ماده خوشبو.	مشک
صاحب هنر، نشان دهنده ی هنر.	هنرنا
به یکی، به کسی.	یکی را

نثار وطن

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و احساس وطندوستی در شاگردان تقویه شود.

پرسشها:

- ۱- تصویر بالا را ببینید و راجع به آن هرچی می‌دانید بگویید؟
- ۲- کی در بارهٔ وطن می‌تواند چند کلمه بگوید؟
- ۳- گفته می‌توانید، چرا هر کس وطن خود را دوست دارد؟

خوشست سیر و تماشای نوبهار وطن
مکن زسینه برون داغ لاله زار وطن
مشو ز علم و هنر غافل ای وطنپرور
به هوش باش که آید همین به کار وطن
دهید هموطنان دست اتفاق به هم
بود امید که گردد همین حصار وطن
پی حفاظت ملک و وطن کی صرفه کند
همیشه اهل وطن جان کند نثار وطن
خوشست سرمه ز خاک دیار، مستغنی
بلی، خوشست ز گلزار غیر، خار وطن

عبدالعلی مستغنی

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند، لغت‌های مشکل را معنی کند.
- ❖ در باره وطن و وطن‌دوستی برای شاگردان صحبت کند.
- ❖ متن را برای شاگردان معنی نماید.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند و لغتها را در کتابچه‌های خود بنویسند.
- ♦ در گروه‌های پنج نفری در باره وطن و وطن‌دوستی صحبت نمایند. مفهوم متن خوانده شده را به زبان خود بگویند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می‌توانند؟	✚
آیا در باره وطن و وطن‌دوستی صحبت می‌توانند؟	✚
آیا مفهوم متن را به زبان خود گفته می‌توانند؟	✚

کار خانه‌گی:

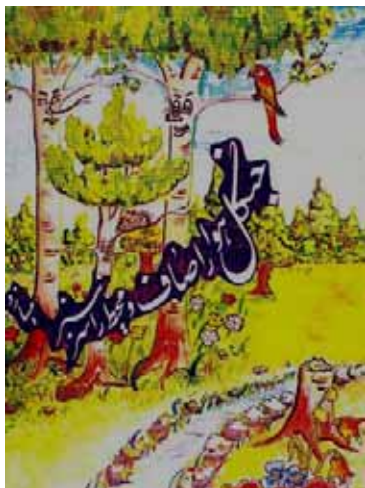
شاگردان لغت‌های زیر را در کتابچه‌های خود رونویس کنند.

معنی	لغت
لایق بود، شایسته بود	سزد
دیوار حفاظت	حصار
وطن، خانه، محل و مسکن	دیار

جنگل

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و راجع به منابع طبیعی از جمله حفظ و نگهداری (جنگل ها) معلومات حاصل کنند و اسم ها را در متن نشان دهند.

پرسشها:

- ۱- جنگل را دیده اید؟ در آنجا چی چیز ها پیدا می شود ؟
- ۲- اگر یک درخت جنگل را قطع کنیم در عوض آن چی باید کرد؟
- ۳- جنگلها چی فایده دارد ؟
- ۴- اگر جنگل ها نباشد چی می شود ؟

جنگلها از بهترین منابع کشور ما به شمار می رود، مردم مناطق مختلف ما از میوه و چوب آن استفاده می کنند. بیایید در همین موضوع قصه شیدا و کاکایش را بخوانیم: کاکای شیدا در پروژه جنگلداری ولایت پکتیا کار می کند. او برای گذشتاندن رخصتی به کابل آمد و یک مقدار جلغوزه رابه طور تحفه برای برادرزاده خود آورد. شیدا از کاکای خود راجع به جلغوزه، و جنگلهای طبیعی پکتیا معلومات خواست. کاکایش گفت: که در کوههای خُدران، منگل، جاجی، شمکنی، جانی خیل، ارگون و جاجی میدان ولایت پکتیا جنگلهای زیاد طبیعی موجود است. دراین جنگلها درختهای مختلف جلغوزه، زیتون، بلوط، ارچه، ناجو، و غیره دیده می شود. باید بگوییم که موجودیت این جنگلها در بهبود اقلیم و زیبایی این مناطق تاثیر خوبی دارد. مردم آنجا فیصله کرده اند که اگر شخصی درختی را قطع می کند عوض آن نهالی غرس نماید، تا این منابع طبیعی مملکت محفوظ نگهداری شود.

فعالیت معلم:

- ❖ کار خانه گی شاگردان را ببیند.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند. لغت های جدید را معنی نماید.
- ❖ راجع به حفظ و نگهداری منابع طبیعی از جمله (جنگلها) و رابطه آن با پاکی محیط زیست معلومات ارائه بدارد.
- ❖ اسم ها را در متن نشان دهد؛ مانند: پکتیا، جنگل

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند و لغت های مشکل را بیرون نویس کنند.
- ♦ به صورت گروهی در باره حفظ نگهداری جنگل ها صحبت کنند.
- ♦ اسم ها را در متن مشخص سازند.
- ♦ پنج کلمه را به صورت گروهی یکی به دیگر املاء بگویند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

- آیا شاگردان درس را خوانده و نوشته توانستند؟
- آیا شاگردان طرز نگهداری جنگل ها را دانستند؟
- آیا شاگردان چند اسم همصنفان خود را طور مثال گفته می توانند؟

کار خانه گی:

شاگردان در مورد حفظ و نگهداری جنگلها سه سطر در کتابچه های خود بنویسند.

معنی	لغت
جمع منبع، سر چشمه	منابع
آب وهوا	اقلیم
نشاندن درخت	غرس
حفاظت کردن	محفوظ

اهمیت سرکها و راهها

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و به اهمیت سرکها و راهها پی ببرند. اسمای جمع ومفرد را در متن نشان دهند.

پرسشها:

- ۱- در مورد تصویر کسی چیزی گفته می تواند؟
- ۲- می توانید چند سرک را که می شناسید نام بگیرید؟
- ۳- کی گفته می تواند که سرکها و راهها چی فایده، دارد؟

سرکها و راهها در حیات مردم و رشد اقتصاد مملکت اهمیت زیاد دارد. سرکها و راهها فاصله های دور را کوتاه نموده، زمینه حرکت و گردش وسایل حمل و نقل را ممکن می سازد، درسراسر کشور عزیز ما سرکها و راههای فرعی زیاد ساخته شده است. که انتقال مسافرین و نقل دادن اموال از یک ولایت به ولایت دیگر به وقت بسیار کم صورت می گیرد.

از شهر کابل که پایتخت مملکت است، به اکثر ولایات سرکها احداث شده و مراکز ولایات را با شهر کابل متصل نموده است.

انجینران دلسوز وهموطنان زحمتکش ما در احداث سرکها زحمات زیادی کشیده اند، به خصوص در ساختن سرک های کابل- جلال آباد، سرک کابل- مزارشریف، کابل- غزنی و کابل- کندهار.

صنایع، محصولات و اموال تجارتي از طریق همین سرکها از یک جا به جای دیگر توسط موتر ها انتقال داده می شود. سرکها در حقیقت اتصال یک جمعیت با جمعیت دیگر و یک شهر با شهر دیگر می باشد.

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و لغت‌های جدید را برتخته بنویسد.
- ❖ در باره اهمیت سرکها و راهها برای شاگردان معلومات دهد و رابطه راهها و سرکها را با محیط زیست برای شاگردان بیان نماید.
- ❖ یک کلمه جمع و یک کلمه مفرد را بر تخته بنویسد. مثال: انجنیر، انجنیران

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند و به صورت گروپی در باره اهمیت سرکها صحبت نمایند.
- ♦ اسمهای جمع و مفرد را در متن درس نشان دهند. و در کتابچه‌های خود بنویسند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن درس را خوانده و نوشته می‌توانند؟
آیا در باره اهمیت سرکها و راهها صحبت می‌توانند؟
آیا اسمهای جمع و مفرد را شناختند؟

کار خانه‌گی:

شاگردان درباره فایده سرکها چهار سطر در کتابچه‌های خود بنویسند، لغت‌های جدید را به جمله‌های مناسب استعمال نمایند و اسمهای مفرد و جمع را از متن بیرون نویس کنند.

معنی	لغت
چیزی تازه به وجود آوردن	احداث
جمع نقطه	نقاط
وصل کردن	اتصال

آزادی

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و بدانند که آزادی چیست و چی خوبی ها دارد.

پرسشها:

- ۱- کی در باره تصویر چیزی گفته می‌تواند؟
- ۲- آیا کسی گفته می‌تواند که آزادی چی را می‌گویند؟
- ۳- کی آزادی را دوست دارد آیا کسی چیزی گفته می‌تواند؟
- ۴- وقتی آزاد باشید چی می‌کنید؟

بر شاخه سبز بیدلرزان
وارسته شدم ز قید زندان
پرزد به کنار سرو و ریحان
شد پای گل و شگوفه مهمان
دیگر نروم به قید زندان
باری نشوم جدا ز یاران

مرغی ز قفس پرید و بنشست
سرکرد ترانه یی و گفتا:
بازمزمه خوش و دلاویز
با شور و خوشی و شادمانی
با چلچله ها به عشوه می‌گفت:
باچال و فریب و مکر صیاد

مرغی که گریزد از قفس، چون
در بند توان کشیدن انسان؟

قسیم مجددی

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند.
- ❖ شعر را به آواز بلند بخواند و لغت‌های مشکل را بر تخته بنویسد و بخواند.
- ❖ در باره آزادی صحبت نماید، شعر را معنی کرده و خلص مفهوم شعر را بگوید.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند لغت‌های جدید را در کتابچه‌های خود بنویسند.
- ♦ شاگردان را جع به ارزش استقلال آزادی به صورت گروهی صحبت نمایند.
- ♦ شاگردان کلمه‌های (مرغی، قفس، عشوه، صیاد) را املاء بنویسند و بگویند که چرا آزادی را همه دوست دارند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می‌توانند؟
آیا راجع به ارزش استقلال و آزادی صحبت کرده توانستند؟

کارخانه‌گی:

شاگردان متن را در کتابچه‌های خود رونویس و دو سطر در باره آزادی یا استقلال بنویسند.

معنی	لغت
آزاد _ رها شده	وارسته
دلپسند	دلاویز
پرستو	چلچله
ناز و کرشمه	عشوه
شکارچی	صیاد
چگونه	چون

ترحم بر حیواناتها

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و طریق ترحم به حیواناتها را بدانند.

پرسشها :

۱. تصویر را ببینید، کی برداشت خود را گفته می‌تواند؟
۲. آیا می‌دانید حیواناتها را چگونه باید نگهداشت؟
۳. آیا کدام حیوان را گاهی آزار داده اید؟
۴. آیا بعد از خواندن این درس باز هم حیواناتها را آزار می‌دهید؟

روزی موسی علیه السلام، در آن وقت که چوپان شعیب علیه السلام بود و هنوز به پیغمبری مبعوث نشده بود، گوسفندان او را می‌چراند. ناگهان یک گوسفند از رمه جدا شد، موسی (ع) خواست که آن را برگرداند و دوباره بارمه یکجا سازد. گوسفند ترسید و به طرف صحرا گریخت. موسی (ع) از عقب گوسفند می‌دوید و گوسفند می‌ترسید تا این که پای موسی (ع) آبله شد و گوسفند هم از خسته گی به زمین نشست. و برخاسته نمی‌توانست. موسی (ع) به گوسفند نظر کرد و رحمش آمد و گفت: ای بی چاره ! چرا می‌گریزی و از کی می‌ترسی ؟ او را به شانه برداشت و با رمه یکجا نمود.

در این وقت خداوند (ج) به ملایک گفت که: دیدید آن بنده من با آن گوسفند دهن بسته چه کرد؟ با وجود رنجی که از او کشید، او را نیاززد و به او رحم نمود. پس همین شخص لیاقت پیغمبری را دارد. او را کلیم خویش خواند. پیغمبری و کتاب به او داد. تاجهان باقی است، مردم از او به نیکی یاد می‌نمایند.

فعالیت معلم:

- ❖ کار خانه‌گی شاگردان را ببیند.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند، لغت‌های مشکل را برتخته بنویسد و بخواند.
- ❖ در باره ترجم بر حیوانها باشاگردان صحبت نماید و معلومات بدهد.
- ❖ مفهوم قصه و نتیجه آن را برای شاگردان بگوید.
- ❖ علامه های نقطه، کامه، نداییه را در متن نشان دهد؛ مانند: ای بیچاره!

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند و لغتها را در کتابچه‌های خود بنویسند.
- ♦ به صورت گروهی در باره ترجم بر حیوانها صحبت کنند.
- ♦ مفهوم و نتیجه قصه را به صورت گروهی بگویند.
- ♦ علامه های نقطه (.) کامه (،) و نداییه (!) را در متن پیدا کنند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته توانستند؟
آیا مفهوم قصه را به زبان خود گفته می‌توانند و از یاد گرفتن قصه ها اظهار خوشی کردند؟
چند شاگرد می‌تواند علامه های نشانه گذاری را در متن پیدا کنند؟

کار خانه‌گی :

شاگردان در باره ترجم بر حیوانها سه سطر بنویسند و لغت‌های جدید را در کتابچه‌های خود به جمله استعمال نمایند.

معنی	لغت
مهربانی، بخشایش	ترحم
فرشته گان	ملایک
هم سخن، همصحبیت	کلیم

اسم مفرد

هدف: شاگردان جمله ها را بخوانند، بنویسند و اسم مفرد را بدانند.

درخت	قلم	کتاب
------	-----	------

پرسشها:

- ۱- کی می تواند کلمه های چوکات بالا را بخواند؟
- ۲- کی اسم را تعریف کرده می تواند؟
- ۳- آیا می توانید اسم چند پرند و چند میوه را بگویید؟
- ۴- چند نوع اسم را می شناسید؟

درخت سیب شگوفه کرده است.

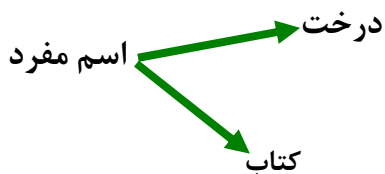
معلم به درس آغاز کرد.

بهترین رفیق زنده گی انسان کتاب است.

مکتب جای آموختن علم و دانش است.

من در ایام رخصتی به شهر کندهار می روم.

منار جام یکی از آبدیه های تاریخی وطن ما است.

اسم مفرد آنست که بر یکی دلالت کند، مثال:

شمع، درخت، بوت، پیاله، بره .....

فعالیت معلم:

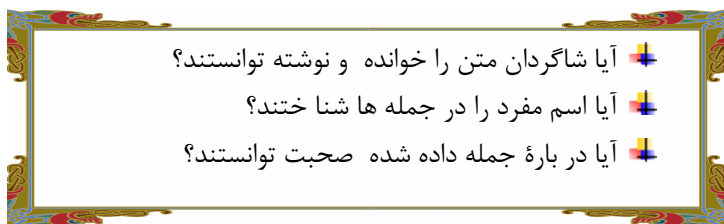
- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند.
- ❖ جمله‌های درس را بخواند و اسمهای مفرد را نشان دهد.
- ❖ اسم مفرد را تعریف و در جمله‌ها نشان بدهد و با مثالهای متنوع واضح سازد.

فعالیت شاگردان:

- ♦ درس را بخوانند و اسم‌های مفرد را در جمله‌ها نشان دهند.
- ♦ به صورت گروهی یک یک کلمه مفرد را بگویند و اسم مفرد را تعریف کنند.
- ♦ در مورد جمله سوم (بهترین رفیق زنده‌گی انسان، کتاب است) به صورت گروهی صحبت نمایند و یک نفر از گروه در مقابل صنف بیاید برای دیگران نتیجه صحبت‌های شان را بگوید.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

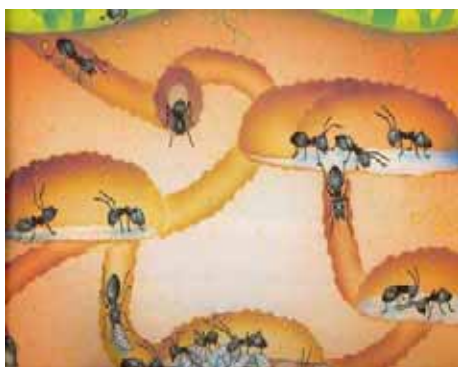

کار خانه‌گی:

شاگردان هفت اسم مفرد را نام بگیرند و در کتابچه‌های خود بنویسند.

حکایت

هدف: شاگردان متن را بخوانند، خلاص مفهوم درس را گفته بتوانند و اسم ها را در متن نشان بدهند.

پرسشها:

- ۱- آیا کسی گفته می تواند که مورچه حیوانی کوشا و فعال است یا تنبل و غیر فعال؟
- ۲- برای این که مورچه روزی خود را به دست آورد چی کار می کند؟
- ۳- مورچه ها برای این که روز های سخت زمستان گرسنه نمانند چگونه چاره اندیشی می کنند؟

به مورچه نگاه کن.

اندام ظریف و باریکش را ببین.

آن قدر کوچک است که به آسانی دیده نمی شود.

نگاه کن، چگونه راه می رود.

ببین، برای به دست آوردن روزی خود، چگونه به این سو و آن سو می شتابد.

نگاه کن، چگونه دانه ها را به لانه اش می برد و آن ها را ذخیره می کند.

در تاستان به فکر روز های سخت زمستان است. روز هایی که نمی تواند از لانه اش بیرون بیاید، خدای مهربان، روزی مورچه را از راهی می رساند که مناسب حال او باشد. خدا(ج) هیچ وقت آفریده های خود را فراموش نمی کند، حتی مورچه را که در عمق زمین و درون سنگ های سخت باشد.

اگر به چگونه گی جسم مورچه و اعضای درون شکمش فکر کنی، اگر به قسمت های مختلف پیکر مورچه و چشم های ریزه اش بیندیشی، از چنین آفرینش حیرت انگیزی تعجب خواهی کرد. و از سخن گفتن در باره آن نا توان خواهی شد. خدا را به بزرگی یاد کن!

اگر به آفریده های خداوند (ج) با دقت بنگری، به این نکته می رسی که: آفریننده مورچه یی به این کوچکی، همان آفریننده درخت خرماست به آن بزرگی و

آفریدن هر چیز خواه کوچک باشد یا بزرگ، ضعیف باشد یا قوی، برای خدای توانا یکسان است.

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه گی شاگردان را ببیند.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند، لغت‌های مشکل را معنی و تشریح نماید.
- ❖ در باره مفهوم قصه به شاگردان صحبت نماید.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند در مورد زنده گی مورچه ها به صورت گروهی مباحثه کنند و بگویند که آیا زنده گی آنان با انسان ها شباهت دارد؟
- ♦ از میان کلمه های زیر اسم ها، را جدا کنند:
(سفید _ روز _ سخت _ رفت _ وحشی _ سبز _ جنگل _ روشن _ دریا).
- ♦ کلمه های. (ذخیره، ذره، ذهنی، ذوب، ضعیف، اعضا، ضروری، ضمیمه، ضامن) را به کتابچه های خود بنویسند.
- ♦ یک جانور؛ مانند: زنبور عسل پشه، گوسفند و..... را به میل خود انتخاب و چند سطر در باره آن بنویسید.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

<p>آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می توانند؟</p> <p>آیا شاگردان مفهوم قصه را به زبان خود بیان کرده توانستند؟</p> <p>آیا اسم را در متن پیدا توانستند؟</p> <p>آیا چند شاگرد توانست خلص مفهوم درس را بگوید؟</p>

کارخانه‌گی:

شاگردان سطر اول تا پنجم متن را در کتابچه خود رونویس کنند.

معنی	لغت
محکم	استوار
شگفتی آور	حیرت انگیز
انبار، پس انداز	ذخیره
آن چی که دقیق و مهم باشد	نکته

نصایح

هدف: شاگردان گفتار سودمند را بخوانند، بنویسند و بتوانند به آن عمل کنند.

پرسشها:

- ۱- کی در مورد تصویر صحبت کرده می‌تواند؟
- ۲- شما آرزو دارید در آینده یک شخصیت ادبی شوید برای رسیدن به این هدف چی می‌کنید؟
- ۳- کی می‌تواند در باره کلمه‌های داخل چوکات بالا عمیق فکر کند و بعد از تفکر در باره یکی آن صحبت نماید؟

- از دروغ گفتن پرهیزید، زیرا دروغ گفتن باعث شرمندگی است.
- با مردم همیشه به نرمی و مهربانی صحبت کنید.
- در جستجوی عیب دیگران نباشید.
- از تنبلی و غفلت دوری نمایید.
- سخنان خود را سنجیده گویند.
- از گفتار بیهوده پرهیز نمایید.
- از مردم نادان بگریزید.

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند.
- ❖ درس را به آواز بلند بخواند و لغت‌های مشکل آن را معنی کند.
- ❖ در مورد انجام دادن اعمال خوب و بد معلومات بدهد.
- ❖ شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نماید.

فعالیت شاگردان:

- ♦ شاگردان متن درس را بخوانند، لغت‌های جدید و مشکل را در کتابچه‌های خود بنویسند.
- ♦ شاگردان در شش گروه تقسیم شوند طوری که هر گروه در مورد یک اندرز صحبت نمایند و یک نفر نتیجه سخنان شان را در مقابل صنف آمده به دیگران بگوید.
- ♦ اندرز چهارم را مورد بحث قرار دهند و گفته‌های خود را بگویند و دو لغت (اِبله، حسد) را در جمله استعمال کنند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

- آیا شاگردان درس را خوانده و نوشته توانستند؟
- آیا شاگردان در باره هراندرز از گفته‌های بزرگان صحبت توانستند؟
- آیا کلمه‌های داخل چوکات را خوانده توانستند؟

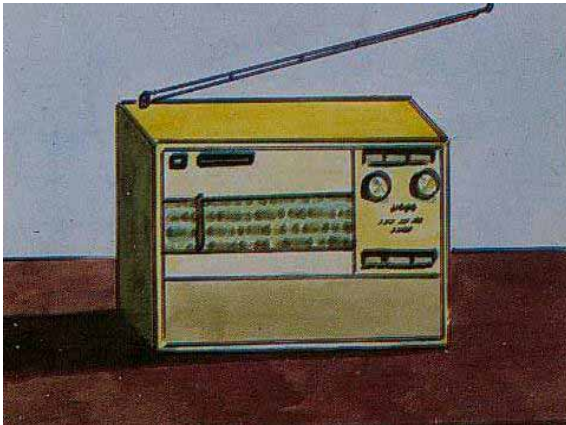
کار خانه‌گی:

شاگردان درس را در کتابچه‌های خود رونویس نمایند.

لغت	معنی
حسد	رشک
اِبله	نادان

رادیو

هدف : شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و راجع به پیدا یش رادیو معلومات حاصل کنند.

پرسشها:

- ۱- چی را در تصویر می بینید آیا در باره آن معلومات داده می توانید؟
- ۲- رادیو، چی وظیفه دارد، کسی چیزی گفته می تواند؟
- ۳- شما خوش دارید بر نامه های رادیو را بشنوید؟

دانشمند ایتالوی (مارکونی) بر اساس یک تجربه در سال (۱۸۹۵م) رادیو را اختراع کرد و درلندن آن را به تماشای عام گذاشت که در قرن بیستم انکشاف کرد. بار اول رادیو در کشور ما افغانستان در زمان حکومت امان الله خان با کمک کشور المان در سال (۱۳۰۶) هجری شمسی به فعالیت آغاز کرد، با موجودیت رادیو ما اخبار موسیقی، اعلانات گونا گون، بر نامه های تفریحی و معلوماتی را می شنویم. امروز در جهان در اثر پیشرفت ساینس و تکنالوژی رادیو های متعدد ساخته شده اند که توسط برق، بطری، انرژی آفتاب و غیره فعالیت می کنند. خوشبختانه در وطن عزیز ما در اکثر نقاط مملکت دستگاه های رادیویی وجود دارد، مانند: رادیو ملی افغانستان، رادیو آرمان، رادیو هرات، رادیو کندهار و رادیوهای سایر ولایات.

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و در بارهٔ رادیو برای شاگردان معلومات لازم بدهد.
- ❖ شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نماید در مورد رادیو سخنانی از زبان شان بشنود.

فعالیت شاگردان:

- ♦ شاگردان متن را بخوانند و کلمه‌های مشکل را بپرسند.
- ♦ به صورت گروهی در بارهٔ رادیو مباحثه نمایند و یک نفر نتیجه صحبت‌ها را مقابل صنف به دیگران بگوید.
- ♦ از روی متن خوانده شده کلمه‌های مناسب را انتخاب و در خانه خالی‌ها در کتابچه‌های خود بنویسند.
- الف - را دیو را ----- اختراع کرد.
- ب- رادیو در سال ----- به نشرات خود آغاز کرد.
- ♦ در گروه‌ها مباحثه نمایند که بر علاوه رادیو، گاهی از اخبار جراید و تلویزیون استفاده کرده‌اند؟

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته توانستند؟	+
آیا در مورد رادیو مباحثه کرده رادیو را شناختند؟	+
آیا خانه‌های خالی را با استعمال کلمه‌های مناسب تکمیل کرده توانستند؟	+

کار خانه‌گی:

شاگردان متن را در کتابچه‌های خود رونویس نمایند.

کوچیه‌ها

هدف: متن را بخوانند، بنویسند و در بارهٔ زنده‌گی کوچیه‌ها معلومات حاصل کنند و اسم مفرد را در متن مشخص نمایند.

پرسشها:

۱. در تصویر هر چه می‌بینید در بارهٔ آن صحبت کرده می‌توانید؟
۲. در بارهٔ کوچیه‌ها چی می‌دانید بیان کنید؟
۳. کی اسم مفرد را تعریف کرده می‌تواند؟

شریفه از مکتب به خانه می‌رفت. در راه یک کاروان کوچیه‌ها را دید. وقتی که به خانه رسید، از پدر خود راجع به کوچیه‌ها معلومات خواست.

پدرش گفت: «این مردم شریف که در بین غزдіها و خیمه‌ها زنده‌گی می‌کنند، مردم مالدار استند که در زمستان به جاهای گرم و در تابستان به مناطق سرد کوچ می‌کنند. کوچیه‌ها از راه مالداري برای اجتماع خود خدمت زیاد می‌نمایند. مردم کوچی رمة‌های بز، گوسفند، شتر و گاو دارند از این حیوان‌ها پشم، روغن، قروت و پنیر به دست می‌آورند. و آن را به هموطنان به فروش می‌رسانند. و ازین راه خوراک و پوشاک خود را تهیه می‌کنند. در این اواخر به تعلیم و تربیهٔ کوچیه‌ها توجه زیادی گردیده و نیز برای یک تعداد کوچیه‌ها زمین زراعتی داده شده است. شریفه بعد از شنیدن این توضیحات از پدر خود تشکر کرد.

فعالیت معلم:

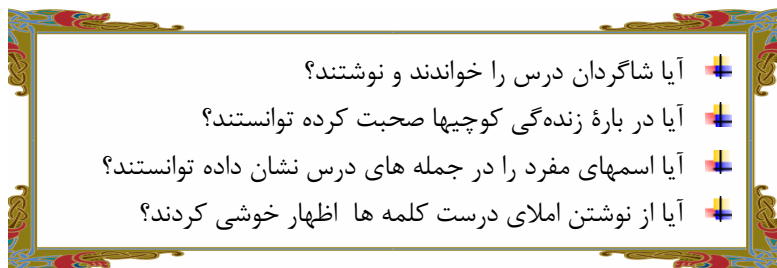
- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند.
- ❖ درس جدید را به آواز بلند بخواند و لغت‌های مشکل آن را برتخته بنویسد،
- ❖ در باره زنده‌گی کوچیها برای شاگردان معلومات بدهد و اسم مفرد را در متن نمایان بسازد؛ مانند: خیمه

فعالیت شاگردان:

- ♦ شاگردان متن را به آواز بلند بخوانند و لغت‌های مشکل را در کتابچه‌های خود بنویسند.
- ♦ به صورت گروهی در باره زنده‌گی کوچیها صحبت نمایند.
- ♦ اسم مفرد را در متن نشان دهند و در کتابچه‌های خود بنویسند.
- ♦ صورت درست نوشتن املاهای کلمه‌های [حلم، هلم، علم] و [طعلیم _ تعلیم _ طحلیم] را بدانند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

کار خانه‌گی:

شاگردان در باره زنده‌گی کوچیها دوسطر بنویسند.

اسم جمع

هدف: شاگردان جمله ها را بخوانند، بنویسند، اسم جمع را بشناسند و بدانند.

نهایها	معلمان	شمعها	درختان	میزها	چوکیها	گوسفندان
--------	--------	-------	--------	-------	--------	----------

پرسشها:

- ۱- کی می تواند کلمه های داخل چوکات را بخواند و برای هر کلمه جمله بگوید ؟
- ۲- چند اسم مفرد را نام گرفته می توانید؟

- معلمان به درس شروع کردند.

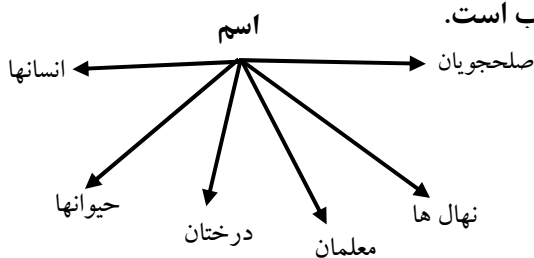
- شمعها را روشن نمودند.

- درختان در سرسبزی محیط زیست کمک می کنند.

- بهترین دوست زنده گی انسانها کتاب است.

- اطفال به بزرگان احترام می کنند.

- بزرگان هم با آنها شفقت می نمایند.

اسم جمع آنست که زیادت از یکی دلالت کند؛ مثال:
پرندگان، سبزیها، گوسفندان، میزها، درختان.

در زبان دری اگر بخواهیم اسم مفرد را جمع بنسیم، در آخر آن پسوندهای ان گان، یان، ها، می افزاییم، مانند: معلم - معلمان، نیکمرد - نیکمردان خردمند - خردمندان، کار - کارها، کتاب - کتابها، آهو - آهوان، بنده - بنده گان، خوشخو - خوشخویان.

تبریکنامه

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، بتوانند به دوستان و نزدیکان خود نامه تبریکی بنویسند و اسم جمع را در متن پیدا نمایند.

پرسشها:

- ۱- در تصویر چی را می بینید؟ کسی چیزی گفته می تواند؟
- ۲- آیا شما گاهی خط نوشته اید؟

دوست گرامی فردوس جان،

کامیابی شما را در امتحانهای تان تبریک می گویم.

اول نمره گی شما، مایه خوشی و افتخار همه دوستان و وابسته گان گردیده است. من این موفقیتها را هنوز برای شما کافی نمی دانم. آرزومندم که در آینده نزدیک به اثر کار و کوشش بیشتر به درجه های بلند تری برسید و برای خدمت به مردمان وطن عزیز ما افغانستان آماده شوید.

با احترام

دوست شما رحمت الله

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را مشاهده کرده آنها را تشویق و رهنمایی نماید.
- ❖ معلم محترم متن را به آواز بلند بخواند و اسم جمع را در متن نشان دهد.
- ❖ شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نماید.

فعالیت شاگردان:

- ♦ شاگردان متن را بخوانند در تبریک‌نامه که خوانده شد متوجه شوید که اسمها با (ها) و هم با (ان) جمع شده است شما کلمه های جمع متن را نام بگیرید.
- ♦ شاگردان به صورت گروهی کلمه های داخل چوکات را جمع نمایند و در کتابچه‌های خود بنویسند.
- ♦ شاگردان در کتابچه‌های خود جدول بسازند که دوستون داشته باشد چند کلمه را که می‌توانند جمع

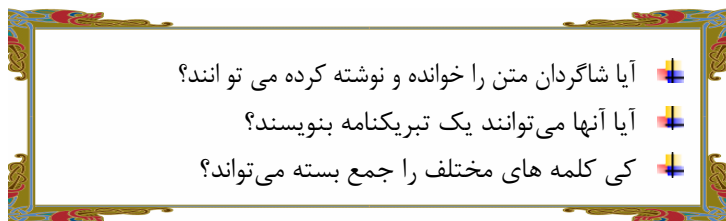
نمایند؛ مثال:

مفرد	جمع
درنده	درنده گان

کتاب، خزنده، پشه، اسپ، لانه

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

کار خانه‌گی:

شاگردان متن را در کتابچه‌های خود رونویس کنند و در صورت امکان یک نامه تبریکی عید برای معلم محترم بنویسند.

پنسل چگونه اختراع شد؟

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و بدانند که قلم پنسل چگونه اختراع شد. و اسم جمع را در جمله ها تشخیص بتوانند.

پرسشها:

- ۱- تصویر چی ها را نشان می دهد کسی چیزی گفته می تواند؟
- ۲- استفاده از قلم پنسل چی وقت شروع گردید؟
- ۳- از قلم پنسل زیاد تر در نوشتن کدام مضامین خود استفاده می کنید؟

اولین بار انسانها توسط انگشتان خود می نوشتند. بعدها توسط (پر) بعضی پرنده گان، با رنگ بعضی نباتات نوشتند. در انگلستان در سال (۱۵۶۴) میلادی یک سنگ نرم که به نام گرافیت یاد می شد، کشف گردید که توسط آن خط و رسامی می شد. مگر استفاده از آن مشکل بود، زیرا کدام دسته و یا چیزی که آن را محکم بگیرد، نداشت. به طریقه های مختلف از آن استفاده کردند تا آن که آسانترین راه را یافتند که عبارت از پنسل امروزی است.

گرافیت را که یک نوع کاربن است، به آسانی در بین دو توته چوب گذاشته و می بستند. گر چه شکننده بود و کمی دست را سیاه می کرد، مگر با آن هم استفاده از آن آسان بود.

فعالیت معلم:

- ❖ کار خانه گی شاگردان را مشاهده کرده آنها را تشویق و رهنمایی نماید.
- ❖ سوالهایی انگیزه یی را از شاگردان بپرسد.
- ❖ متن درس را به آواز بلند بخواند، لغتهای جدید را روی تخته بنویسد و اسم جمع را در متن نشان دهد.
- ❖ در باره پنسل معلومات لازم را برای شاگردان بدهد.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند و برای هر لغت جدید یک جمله بگویند.
- ♦ به صورت گروهی در باره پنسل صحبت نمایند.
- ♦ اسم جمع را در جمله های درس واضح سازند.
- ♦ شش کلمه بنویسند که کلمه (هم) به آنها اضافه شده باشد؛ مثال : آهنگ ----- هماهنگ.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خواندند و نوشتند و لغت های جدید را در جمله استعمال کرده می توانند؟
آیا در باره پنسل صحبت کرده توانستند؟
آیا اسم جمع را در جمله ها پیدا کرده توانستند؟
آیا فعالیت های که در درس داده شده بود دلچسپ بود؟

کارخانه گی:

شاگردان (پنسل) را عنوان قرار داده درباره آن هرچه یاد گرفتند بنویسند.

معنی	لغت
به وجود آوردن	اختراع
به وسیله	توسط
پیشرفت	انکشاف
شیوه، روش	طریقه
جمع نوع، به معنی قسم ها	انواع

حادثه ترافیکی

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و طرز استفاده از اشاره های ترافیکی و پیاده روها را بدانند.

پرسشها:

- ۱- چراغهای ترافیکی را در رسمها ببینید، بگویید که چه وقت از سرک باید عبور کرد؟
- ۲- چه وقت حادثه ترافیکی واقع می شود؟
- ۳- چرا باید از پیاده رو های سرک استفاده کنیم؟
- ۴- آیا شما از سرک میروید یا از پیاده رو؟

مکتب رخصت شد. بچه ها به سوی منزل حرکت کردند. پیاده رو سرکها بسیار بیروبار بود. مسعود به دوستش حمید گفت: پیاده رو چقدر ازدحام است! در این جا نمی توان راه رفت. بیا از کنار سرک برویم. حمید گفت: سرکها جای عبور موثر هاست و برای عبور افراد پیاده نیست. راه رفتن در سرک خطر دارد. برای راننده گان هم مزاحمت ایجاد می کند. چرا برای دیگران مزاحمت ایجاد کنیم؟ مسعود گفت:

این چی حرفی است که می زنی! در این بیروبار نمی توان رفت. خدا حافظ، من رفتم. مسعود این را گفت، از حمید جدا شد و از کنار سرک با سرعت رفت.

مسعود راست می گفت. پیاده رو خیلی بیروبار بود. او نمی توانست تیز برود و زود به منزل برسد. به همین جهت به سرک رفت و به سوی منزل دوید.

حمید که دید، دوستش به سرعت از او دور شد، فکر کرد که خودش هم به سرک برود. و از مسعود عقب نماند، ولی یادش آمد که خودش به مسعود گفته بود، چرا برای دیگران مزاحمت و ناآرامی ایجاد کنیم، راه رفتن در سرکها خطر دارد، و برای راننده گان هم مزاحمت می شود. در همین فکر بود که صدای وحشتناک موتر کلانی را شنید. مردم به

سوی آن موتر دویدند. لحظه یی نگذشته بود که مردم دور موتر جمع شدند و جمعیت زیاد گردید و مسعود به آشفته گی خود را به آنجا رسانید. وی حرف های مردم را می شنید که می گفتند: (حادثه خطرناکی بود. شاید مرده باشد. خدا کند تا شفاخانه زنده بماند).

وقتی مسعود نزدیک شد، دید که حمید در آنجا افتاده است. مردم او را به شفاخانه انتقال دادند و مسعود به خانه حمید آمده برای خانواده شان احوال داد. فردای همان روز همصنفان و معلمان مکتب از موضوع آگاهی حاصل کردند، یکی از معلمان برای شاگردان گفت:

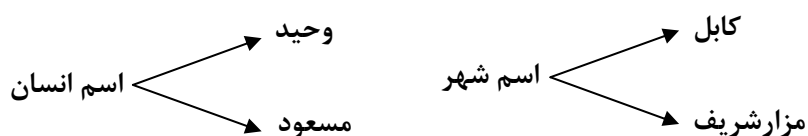
برای جلوگیری از حادثه های ترافیکی باید مقررات راهنمای ترافیک را رعایت کنیم. مقررات راهنمایی در همه جهان برای جلوگیری از خطر و بی نظمی است. حمید می خواست زود تر به منزل برسد ولی مقررات ترافیکی را رعایت نکرد. شما وقتی می خواهید از سرک عبور کنید از جاهای خط کشی شده یا از نزدیک چهار راه ها با احتیاط بگذرید. در سرک ندوید و هیچ وقت به عقب موتر راه نروید اشاره های ترافیکی را در نظر بگیرید.

فعالیت معلم:

- ❖ کار خانه گی شاگردان را ببیند. آنها را تشویق و رهنمایی نماید.
- ❖ سوالهایی انگیزه یی را از شاگردان بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و لغتها ی جدید را به روی تخته بنویسد.
- ❖ در مورد اشاره های ترافیکی برای شاگردان معلومات دهد.
- ❖ شاگردان را به گروهها تقسیم نماید.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن درس را بخوانند برای لغت‌های جدید یک یک جمله بگویند.
- ♦ شاگردان به صورت گروهی در باره اشاره‌های ترافیکی صحبت کنند.
- ♦ در این جمله اسم را پیدا کنند. الف - مسعود به حمید گفت چی کسی به حمید گفت؟ (مسعود)
- ♦ ب - وحید از کابل به مزار شریف رفت. چی کسی از کابل مزار شریف رفت؟ وحید - مزار شریف
- ♦ پس اسم را تعریف کنید.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

<p>آیا شاگردان متن درس را خوانده و نوشته می‌توانند؟</p> <p>آیا در مورد اشاره‌های ترافیکی صحبت کرده توانستند؟</p> <p>آیا شاگردان اسم را تعریف کرده توانستند؟</p> <p>آیا به گفتن چنین قصه‌ها علاقه مندی نشان دادند؟</p>

کار خانه‌گی:

شاگردان دو سطر در باره یک حادثه ترافیکی بنویسند.

معنی	لغت
کاری را بادقت انجام دادن	با احتیاط
واضح کرد	توضیح داد
مراعات نمودن	رعایت کردن
پیشان	سراسیمه

اندرزها

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و علامه های، کامه، " و نداییه (!) را در متن نشان دهند.

تونیکی میکن و در دجله انداز
که ایزد در بیابانت دهد باز

پرسشها:

- ۱- کی می تواند در مورد بیتی که در چوکات نوشته شده چیزی بگوید؟
- ۲- چرا با یکدیگر نیکی می کنید کسی چیزی گفته می تواند؟
- ۳- کی می تواند در مورد نیکی یک جمله بگوید؟

اگر می خواهی نامت به نیکویی یاد شود، نام دیگران را به بدی یاد نکن.
در حق آن کسی که به تو نیکی کرده است، هرگز بدی مکن.
والدینت را هیچ وقت فراموش نکن، زیرا هر چه دارید از برکت زحمات آنها ست.
از نو کیسه قرض مخواه.
اگر می خواهی خوبی بینی، تخم خوبی کشت کن.
برف بام خود را بالای بام دیگران مینداز.

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌ی‌ی را از شاگردان بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و لغت‌های مشکل و جدید را معنی و تشریح نماید.
- ❖ در باره مفهوم درس برای شاگردان معلومات دهد.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند، لغت‌های آن را معنی، تشریح و توضیح نمایند.
- ♦ به صورت گروهی در باره مفهوم درس بحث نمایند.
- ♦ در باره بیت (تو نیکی میکن و در دجله انداز - که ایزد در بیابانت دهد باز) به صورت گروهی بحث و مذاکره نمایند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می‌توانند؟
آیا به صورت گروهی مفهوم درس را گفته توانستند؟
آیا در باره بیت های داده شده بحث و مذاکره توانستند و از آن لذت بردند؟

کارخانه‌گی:

شاگردان چهار اندرز را در کتابچه‌های خود بنویسند.

معنی	لغت
پند و نصیحت	اندرز
دریا	دجله
هیچگاه	هرگز
پدر و مادر	والدین

زگهواره تا گور دانش بجوی

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، ارزش مطالعه را بدانند و جمله های نامکمل را تکمیل نمایند.

پرسشها :

- ۱- تصویر بالا را ببینید و درباره آن چی فکر می کنید؟
- ۲- کی می تواند بگوید که غیر از کتاب مکتب کتاب دیگری را مطالعه کرده است؟
- ۳- آیا مطالعه کردن کتابها کار خوب است چرا؟
- ۴- کی علاقمند کتابهای غیر کتاب مکتب است، اگر کدام کتاب را خریده و مطالعه کرده اید بگویید؟

امید به فردوس گفت: (من امشب یک قصه بسیار خوب را مطالعه کردم. فردوس جواب داد: من غیر از کتابهای مکتب چیزدیگر را مطالعه نمی کنم، چرا که درس ها زیاد است.) امید پرسید: من شنیده ام که اگر شاگرد مکتب در پهلوی خواندن کتابهای درسی به مطالعه کتابهای مفید دیگر عادت پیدا کند و از خواندن آنها چیزی یاد بگیرد، دریچه دانستنی های جهان امروز به سرعت به رخس باز می شود. تنها کتابهای مکتب نمی تواند احتیاج ما را رفع سازد، بلکه طریق آشنا شدن ما با جهان امروز، مطالعه است.

پدر امید که ناظر گفتگوی آنها بود، گفت: فردوس جان، تو درست فکر می کنی عواطف و احساسات انسانها با مطالعه رشد می کند. اعتماد به نفس، سازگاری با محیط و رسم زنده گی کردن در جامعه را با مطالعه آموخته می توانیم چنان که حضرت محمد رسول الله (ص) میفرماید: ((زگهواره تا گور دانش بجوی))

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌ی‌ی را از شاگردان بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و لغت‌های مشکل را معنی و تشریح نماید.
- ❖ در باره‌ی خوبیهای مطالعه به شاگردان توضیحات لازم بدهد و آنها را به خواندن و خریدن کتابها، مجله‌ها اخبار و جراید تشویق نماید.
- ❖ شاگردان را به گروهها تقسیم کند.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند و لغت‌های مشکل و جدید را بپرسند.
- ♦ به صورت گروهی در باره‌ی فایده مطالعه بحث کنند و هر کدام اعضای گروه بگوید کدام کتابها را خوش دارد که مطالعه کند.
- ♦ خانه‌های خالی جمله‌ها را با کلمه‌های مناسب داخل چوکات تکمیل نمایند؛ مثال:
الف: امید همیشه کتاب ----- می‌کند.
ب: تنها کتابهای ----- نمی‌تواند احتیاج ما را رفع سازد.
ج: زگهواره تا ----- دانش -----
♦ شاگردان به صورت گروهی باهم در مورد نام چند کتاب، روز نامه و مجله با هم مباحثه کنند یکی به نماینده‌گی اعضای گروه مقابل صنف آمده نتیجه صحبت‌ها را برای دیگران بگوید که تا حال کدام مجله، روزنامه یا کتاب را مطالعه کرده اند؟

مطالعه، بجوی، مکتب، گور

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می‌توانند؟
آیا به صورت گروهی در باره‌ی مفهوم درس صحبت کرده توانستند؟
آیا جمله‌های نامکمل را با کلمه‌های مناسب تکمیل توانستند؟
آیا در باره‌ی مطالعه اخبار، مجله و کتب احساس‌شان برانگیخته شد؟

کارخانه‌گی:

شاگردان در باره‌ی فایده مطالعه سه سطر بنویسند یکی از روز نامه‌ها را پیدا کرده در صنف بیاورند و بخوانند.

صحت و سلامت

اهداف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و در مورد صحت و سلامت آگاهی حاصل نمایند.

پرسشها :

- ۱- در تصویر چه می بینید صحبت کرده می توانید؟
- ۲- چرا همیشه بدن خود را پاک نگهداری می کنید؟
- ۳- آیا انسان بی نظافت را کسی احترام می کند یا خیر؟

صحت و سلامتی یکی از نعمتهای بزرگ خداوند (ج) است که به داشتن آن هر انسان احتیاج دارد. طوری که می گویند: عقل سلیم در بدن سالم است. اگر انسان صحت خوب نداشته باشد، به انواع مشکلات رو به رو می گردد، عقل و فکر انسان از کار می افتد، راه خوب و خراب را از هم فرق کرده نمی تواند و برای خود، خانواده و مردم خدمت کرده نمی تواند.

برای هر فرد ضروری است که به صحت و نظافت خود توجه جدی نماید و آنچه به صحت ضرر می رساند، از آن اجتناب کند.

انسان باید همیشه لباس و بدن خود را پاک و نظیف نگاه دارد. دین مقدس اسلام به رعایت نظافت، زیاد توصیه نموده و پاکی را در همه چیز ضروری می شمارد. انسان بی نظافت قدر و احترامی که شایسته یک مسلمان است، در بین مردم به دست آورده نمی تواند. پس ما باید همیشه بدن خود را پاک و ستره نگاه کنیم.

فعالیت معلم:

- ❖ کار خانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌ی‌ی را از شاگردان بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و لغت‌های جدید را معنی و تشریح نماید.
- ❖ در بارهٔ سلامتی بدن به شاگردان معلومات بدهد و آنها را به پاک نگهداشتن بدن، لباس و محیط زیست شان تشویق نماید.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند و لغت‌های مشکل آن را در کتابچه‌های خود بنویسند.
- ♦ در گروه‌های پنج نفری در مورد صحت و سلامتی بدن صحبت نمایند و بگویند که چی کارها را برای صحتمندی خود انجام می‌دهند.
- ♦ (عقل سلیم در بدن سالم است.) را موضوع بحث قرار داده در مورد در گروه‌ها مباحثه نمایند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

چی تعداد از شاگردان به مفهوم درس پی بردند؟	+
آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته توانستند؟	+
آیا در بارهٔ اهمیت صحت و سلامتی بدن مباحثه کرده می‌توانند؟	+
آیا مفهوم عقل سلیم در بدن سالم است را گفته و در مورد مباحثه توانستند؟	+

کار خانه‌گی :

شاگردان در بارهٔ صحت و سلامت بدن چهار سطر بنویسند و لغت‌های جدید را در جمله استعمال نمایند.

لغت	معنی
سلیم	صحتمند
اجتناب	دوری
نظیف	پاک
شایسته	لایق

میوه ها

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و اهمیت میوه ها را در صحت و سلامتی بدن بدانند.

پرسشها:

- ۱- شما می دانید که خوردن میوه ها برای ما، شما هر شخص و تمام مردم چرا فایده دارد؟
- ۲- به نظر شما میوه ها از کجا به دست می آید؟
- ۳- کدام میوه ها را بسیار خوش دارید نام بگیرید؟
- ۴- کی می تواند چند میوه یی خشک و چند میوه یی تازه وطن را نام بگیرد؟

یک روز رحمت از برادر خود راجع به میوه ها معلومات خواست. برادر رحمت گفت: کشور عزیز ما از حیث میوه ها غنی است. میوه های تازه و خشک در اینجا پیدا می شود. میوه ها از جمله مواد غذایی است که وجود انسان را سالم نگه میدارد. خوردن میوه ها صحت و سلامتی انسان را حفاظت می نماید؛ مثلاً: سیب از جمله میوه های با ارزش است که باعث تقویۀ قلب می گردد. میوه های خشک نیز، مانند: میوۀ تازه نقش ارزنده در سلامتی انسان دارد، مثلاً: بادام میوه یی است که باعث تقویۀ اعصاب می گردد.

اگر این میوه ها به صورت صحی تهیه شوند، خوردن آنها به انسان ها مفید است. استفاده از میوه های ملوث و خراب شده عوض فایده برای صحت ضرر زیاد می رساند.

اشخاصی که در فکر تندرستی خود، خانواده و اجتماع خود هستند میوه هایی را که می خورند، حفظه الصحه را حتماً مراعات می کنند. رحمت گفت: از همین سبب داکتران میوه ها را برای مریض ها از دوا مهمتر می دانند حالا فهمیدم که میوه های تازه، مثل: توت، انگور، زردالو، شفتالو، سیب، ناک، انجیر، تربوز، خربوزه، و غیره و میوه های خشک؛ مثل: کشمش، بادام، توت، چهارمغز، پسته نقش ارزنده یی در سلامتی انسان دارد.

بلی، میوه هایی که پاک و صحی صرف شود، برای صحت مفید است.

فعالیت معلم:

- ❖ کار خانه‌گی شاگردان را ببیند، جهت ایجاد انگیزه از شاگردان سوالهایی را بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و شاگردان را به خوردن میوه های شسته تشویق نماید.
- ❖ در باره فایده میوه ها برای شاگردان معلومات لازم بدهد.
- ❖ شاگردان را به گروهها تقسیم نماید.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را در گروههای دونفری بخوانند و لغت‌های مشکل آن را تکرار نمایند.
- ♦ به صورت گروهی شاگردان در باره فایده میوه ها بحث کنند و هرکدام بگویند که کدام میوه ها را خوش دارند.
- ♦ خانه‌های خالی را با کلمه های مناسب داخل چوکات پر نمایند.
- میوه ها از جمله مواد غذایی بوده که وجود انسان را ----- نگهمیدارد.
- بادام یگانه میوه یست که باعث تقویه ----- می‌شود.
- خوردن میوه های نا شسته ..... دارد.

ضرر
سالم
اعصاب

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا متن را خوانده و نوشته توانستند؟	+
ایا فهمیدند که فایده میوه ها در سلامتی بدن شان چیست؟	+
آیا خانه‌های خالی را با کلمه های مناسب خانه پری نمودند؟	+

کارخانه‌گی :

نام میوه هایی که در محیط شما در فصل های مختلف سال پیدا می‌شود؛ مانند: جدول زیر در کتابچه‌های خود بنویسند.

میوه خشک	میوه تازه
چار مغز	انگور

لغت	معنی
غنی	مالدار ، توانگر، دا رنده
ملوث	آلوده

ما را بشناسید

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، اهمیت انواع و طرز خوردن سبزی‌ها را بدانند و اسم مفرد را در متن مشخص سازند.

پرسشها:

- ۱- شما می‌توانید چند سبزی را نام بگیرید؟
- ۲- آیا سبزی خام خورده می‌شود یا پخته؟
انها را نام بگیرید؟
- ۳- سبزیهای را که شما خوش دارید کدام است؟

مردم نامهای ما را می‌دانند. خوب است که شما هم نامهای ما را بفهمید. اول اعضای خانواده مان را به شما معرفی می‌کنیم برادران ما پالک، گشنیز، گندنه، ملی، زردک، شلغم، کاهو، کرم، گلپی، کدو، تره، بادرنگ است از کارهایی که می‌کنیم، برای شما می‌گوییم آن وقت شما ما را حتماً می‌شناسید.

ما برای صحت شما خیلی فایده می‌رسانیم. اگر زبان می‌داشتیم، به شما می‌گفتیم که ما را زیادتر بخورید و به جای ما روغن و چربی کمتر بخورید. با خوردن ما همیشه صحتمند می‌باشید. اگر ما را زیاد بخورید، به بیماری‌ها دچار نمی‌شوید ما منحیث مواد غذایی مفید دارای اهمیت زیاد می‌باشیم، اما یک چیز را به یاد داشته باشید که هیچوقت ما را ناشسته و ناپاک نخورید، چرا که در آن صورت برای صحت تان خیلی ضرر می‌رسانیم.

فعالیت معلم:

- ❖ کار خانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌ی بی را از آنها بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و لغت‌های مشکل را معنی، تو ضیح و تشریح نماید.
- ❖ به شاگردان در باره فایده سبزیها و ضرر خوردن روغن زیاد صحبت نمایند.
- ❖ شاگردان را به گروهها تقسیم نماید و اسم مفرد را در متن نشان دهد.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را در گروههای دو نفری بخوانند و لغت‌های مشکل آن را در جمله استعمال نمایند.
- ♦ به صورت گروهی در باره مفاد سبزیهای خام و پخته مباحثه نمایند و اسم مفرد را در متن بپالند و پیدا کنند.
- ♦ کلمه های صحت، مفاد، سبزیها، ضرر روغن را در کتابچه‌های خود املاء بنویسند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود و تحکیم درس از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خواندند و نوشتند؟	+
آیا در مورد ضرر چربی و فایده سبزیها آگاهی حاصل کردند؟	+
آیا کلمه های مختلف را املا نوشته توانستند، از پیدا کردن اسم مفرد در متن خوش شدند؟	+

کار خانه‌گی:

شاگردان سبزیهایی را که روزانه به حیث غذا از آنها استفاده می‌نمایند آنها را لست نموده و در کتابچه‌های خود بنویسند و بگویند که چی ضرر دارد؟ و چی فایده دارد؟

ساختمان اسم

اسم ساده

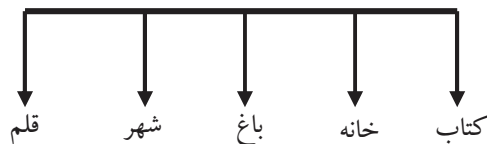
هدف : شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، اسم ساده را بشناسند و در جمله های متنها تشخیص کرده بتوانند.

قلم	باغ	شهر	کتاب
مکتب	تلفون	درس	خانه

پرسشها:

- ۱- کی می تواند کلمه های چوکات بالا را بخواند؟
- ۲- چی چیز ها را اسم گفته می توانید؟ نام بگیرید؟

اسم ساده

- نسرین همیشه کتاب مطالعه می کند.
- مرقد حضرت علی شاه ولایت مآب در شهر مزار شریف است.
- در فصل بهار باغ مکتب پر از گل می شود.
- چرا بهار را بیشتر از دیگر فصل ها دوست می داریم؟

اسم ساده تنها یک جزء دارد و متشکل از یک کلمه با شد؛ مثال: زنبور
گریه، دست، روباه.

تابستان

در تابستان روستا (ده ها) خیلی قشنگ می شوند. در روز های رخصتی تابستانی با پدرم به ده می روم. در آنجا دو گوسفند دارم. از درخت های سیب، ناک، شفتالو میوه می چینم و باخود برای مادرم می آورم. مادرم از گرفتن میوه ها بسیار خوش می شود. در ده ها زنده گی خوب است. هوای آنجا بی گرد و غبار است، چرا که در آنجا عراده ها کمتر رفت و آمد دارند. باغها سر سبز و شاداب و چمنها پرگل می باشد. انسان از دیدن آن همه شادابی، خوشی عجیبی احساس می کند.

در ده ها زنان با مردان یکجا در مزرعه کار می کنند. بچه ها گاو ان و گوسفندان را برای چراندن به چراگا ههای سرسبز می برند.

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه گی شاگردان را مشاهده نماید و سوالهایی انگیزه یی را بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند، لغت های جدید را به روی تخته بنویسد.
- ❖ اسم ساده را برای شاگردان تعریف نماید و اسمهای ساده را در متن نشان بدهد.

فعالیت شاگردان:

- ♦ شاگردان متن را بخوانند، اسم ساده را در متن بیالند و پیدا کنند و اسم ساده را تعریف کنند.
- ♦ شاگردان به صورت گروهی اسم ساده را تعریف کنند و هرگروه به نوبت چند اسم ساده را بگویند.
- ♦ شاگردان کلمه های که در متن تابستان زیر آن خط کشیده شده است در کتابچه های خود بنویسند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می توانند؟	+
آیا اسم ساده را تعریف و در متن شناختند؟	+
آیا شاگردان می توانند چند اسم ساده را بگویند و از درس امروز اظهار رضایت کنند؟	+

کار خانه گی:

شاگردان هشت اسم مفرد را در کتابچه های خود بنویسند.

معنی	لغت
کشتزار	مزرعه

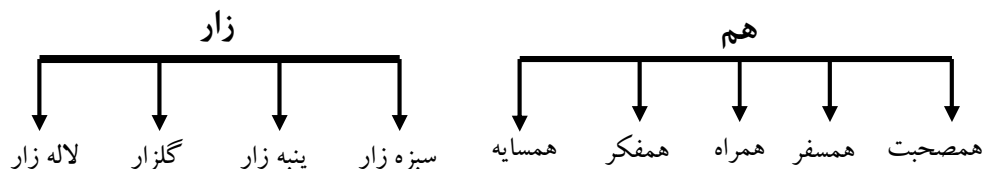
اسم مشتق

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، اسم مشتق را در جمله ها نشان بد هند و مشخص بسازند.

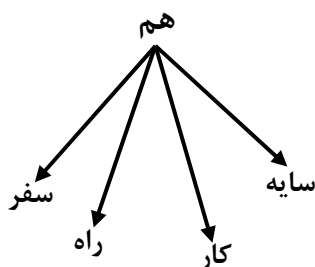
هم	سفر	سبزه	زار
پیشوند	کلمه مستقل	کلمه مستقل	پسوند

پرسشها:

- چوکات بالا را ببینید کی کلمه های داخل آن را خوانده می تواند؟
- کی می تواند چند کلمه پسوند دار و چند کلمه پیشوند دار را نام بگیرد؟

- اگر درسفر همسفر خوب داشته باشیم راه نزدیک می شود.
  - ما با همسایه های خود رابطه نیک داریم.
  - علم اگر همراه عمل باشد، سودمند است.
  - فرید و حمید با هم همکار اند.
- در جمله های بالا کلمه های (همسفر، همسایه، همراه، همکار) اسمهای مشتق اند.

اسمهای مشتق یا (ساخته) از یک کلمه مستقل و یک پیشوند یا پسوند ساخته می شوند.
مثال: (پنبه زار) از کلمه مستقل پنبه و پسوند (زار) ساخته شده است.

اسم مرکب

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، اسم مرکب را بشناسند و در متن نشان داده بتوانند.

روزنامه، خودکار، خدمت گزار، جلال آباد

پرسشها:

- ۱- کی کلمه های چوکات بالا را خوانده می تواند؟
- ۲- کی اسم مشتق وساده را تعریف می کند؟
- ۳- کی می تواند مانند کلمه های داخل چوکات چند کلمه بگوید؟

بعضی اسمها از دو قسمت ساخته شده اند و اگر آنها را جدا کنیم، هر یک معنی جدا گانه یی دارند؛ مانند: روزنامه، خودکار، خدمت گزار، کتابخانه، گلخانه، گلاب، دستبند، شتر مرغ.....

این نوع اسمها را « اسم مرکب » می گویند.

جمله های زیر را بخوانید.

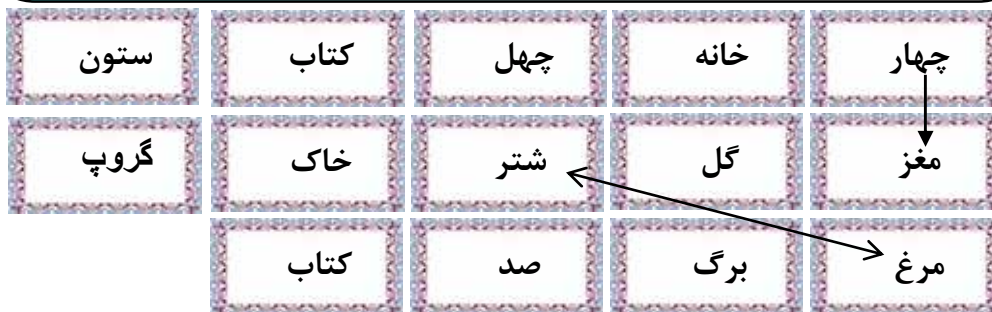
- ۱- در مکتب ما یک کتابخانه است.
- ۲- احمد به خواندن روزنامه علاقه دارد.
- ۳- در زمستان گلها را از باغچه می کشند و در گلخانه می گذارند.
- ۴- گلاب خوشبو تر از دیگر گلها است.

اسم مرکب اسمیست که از دو کلمه مستقل ساخته شده باشد؛ مانند: کتابخانه، چهار مغز، دوتار، روزنامه، گلخانه.

فعالیت معلم:

- ❖ متن را بخواند و سوالهایی انگیزه‌یابی نماید و اسم مرکب را در کلمه های متفاوت نشان دهد.
- ❖ برای شاگردان فهمانده شود که جهت جمع بستن بعضی از کلمه ها به آخر آن «ات» اضافه می کنند.
- ❖ این گونه کلمه ها از زبان عربی به زبان دری وارد شده اند ، کلمه های که در اصل دری هستند نباید به «ات» جمع بسته شوند؛ مانند: (لحظات - لحظه ها - خطرات - خطر ها)
- ❖ معلم محترم از شاگردان در گروهها بخواهد که در کتابچه‌های خود کلمه های داخل چوکات را توسط تیر به صورت درست وصل کنند.

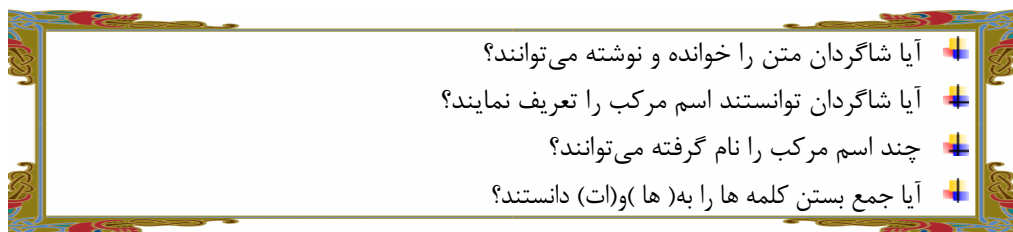

فعالیت شاگردان:

- ۱- شاگردان متن را بخوانند و بگویند که پنج نوع اسم های ذکر شده چی نوع اسمها هستند.
- ♦ به صورت گروهی بگویند (پرنده ها حشرات را شکار می کنند) این جمله را می توان چنین نوشت: (پرنده ها حشره ها را شکار می کنند). این تغییر را در جمله های زیر انجام دهند و آن را بخوانند.
- الف: من در امتحانات سال گذشته موفق شدم.
- ب: دانشمندان اختراعات بسیاری کرده اند.
- ج: اشتباهات خود را تکرار نکنیم.
- ♦ به صورت گروهی پنج کلمه بگویند که با (ات) جمع بسته شده اند و می توان آنها را با (ها) جمع بست.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

کارخانه‌گی:

با استفاده از جمله های خوانده شده، پنج جمله بنویسند که کلمه های مرکب را در آن نشان دهند.

طنز

خاطرات پشه ملاریا

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، طریق جلوگیری از پشه ملاریا را بدانند و اسم مرکب را در متن نشان دهند.

پرسشها:

- ۱- در تصویر چی را می بینید درباره چیزی گفته می توانید؟
- ۲- کی می تواند در باره پشه ها کدام قصه بگوید؟
- ۳- آیا می دانید پشه ها چی وقت زیاد می شوند؟
- ۴- برای جلوگیری از پشه ها و مگس ها چی می کنید؟

در یکی از روز های تابستانی زیاد خسته و مانده شده بودم. وقتی که می خواستم به خانه داخل شوم، ناگهان باله هایم به جالی کلکین آن خورد. سر و رویم افکار شد. نزدیک بود به دست انسان ها گرفتار شوم. به بسیار مشکل خود را خلاص کردم و سر گردان می گشتم. فکر می کردم که زمانه های قدیم خوب زنده گی داشتیم، زیرا بعضی جالی ها پاره می بود و یا سوراخ های کلان می داشت و می توانستیم به آسانی داخل اتاق ها شوم و شکم خود را سیر کنیم. اما حالا از جالی ها استفاده می کنند که من نمی توانم داخل اتاق ها شوم.

ناگهان خانه یی را دیدم که کلکین هایش جالی نداشت. بسیار خوش شدم و به دوستانم گفتم که شکار پیدا شد. ما کامیاب شدیم. داخل آشپز خانه شدم. خوراکی های رنگ - رنگ در ظرف های مختلف باقی مانده بود. مگس ها هم جشن داشتند. در طرف دیگر آشپز خانه یک سطل سر لچ و شکسته بود. که توت های نان و ریزه های کیک و کله در بین آن بود. خود را به عجله بین دیگ کباب رساندم. شکم خود را خوب سیر کردم، بار دیگر خود را با کثافت آلوده ساختم و در بین لعاب کباب داشی میکروبها را رها نموده، پرواز کردم. ناگهان چشمم در کنج آشپز خانه به بوتل دواي ضد حشره ها افتاد. از خنده گرده هایم را درد گرفت. گفتم: در صورتی که نظافت مراعات نشود دواي ضد حشره چی فایده دارد. چی خوب است که خانه ها و جای بود و باش یعنی محل زنده گی خود را مردم پاک و صفا سازند، تا ما پشه ها داخل اتاق شده نتوانیم. این خانه را که دیدم حیران ماندم. گفتم: کاشکی همه خانه ها مثل این خانه بدون جالی و ناپاک می بود.

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه یی را بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند . و لغت‌های مشکل را معنی کند.
- ❖ در بارهٔ پشه ملار یا و آفتی که از او به وجود میاید و طرق جلوگیری آن صحبت نماید.
- ❖ شاگردان را به گروه‌های شش نفری تقسیم نماید.

فعالیت شاگردان:

- ◆ متن را بخوانند و لغت‌هایی مشکل را بیرون نویس نمایند.
- ◆ شاگردان به صورت گروهی در بارهٔ پشهٔ ملاریا و طرق جلوگیری آن مباحثه نمایند.
- ◆ شاگردان کلمه های که در متن، زیر آن خط کشیده شده است نام بگیرند که کدام اسم است؛
مثال: کلمه های آشپز خانه – رنگ رنگ .....

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود و تحکیم درس از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

<p>آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می‌توانند؟</p> <p>شاگردان دانستند که از پشه ملار یا چگونه جلوگیری کنند؟</p> <p>آیا اسم مرکب را در متن نشان داده توانستند؟</p> <p>آیا شاگردان می‌توانند چند اسم مرکب خارج از متن را بگویند؟</p>	<p>✚</p> <p>✚</p> <p>✚</p> <p>✚</p>
---	-------------------------------------

کار خانه‌گی:

شاگردان دربارهٔ پشهٔ ملار یا سه سطر بنویسند.

صفت

هدف : شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، صفت را بشناسند و بدانند.

اسم و صفت	اسم	صفت
خاک تیره	خاک	تیره
.....	.....	.....

پرسشها :

- ۱- چوکات بالا را ببینید و کدام شما، کلمه های آن را خوانده می‌تواند؟
- ۲- آیا اسم مفرد و اسم جمع را تعریف کرده می‌توانید؟
- ۳- آیا می‌توانید یک صفت برای همصنفی خود بگویید؟

احمد به فرید گفت: من دیروز برادر ترا در کتاب خانه دیدم. فرید پرسید: کدام برادرم را؟

احمد گفت: برادر بزرگ ترا دیدم. در این جمله، احمد برای این که در باره کلمه برادر بیشتر تو ضیح بدهد، کلمه بزرگ را به آن اضافه کرد. کلمه بزرگ صفت است. هم چنین در جمله نقاشی های زیبای یک شاگرد هنرمند مورد توجه مردم قرار گرفت، زیبا و هنرمند هر دو صفت اند که در باره نقاشی و شاگرد تو ضیح بیشتری می‌دهد.

کلمه یی که درباره اسم تو ضیح می دهد و حالت و چگونگی آن را بیان می کند، صفت نامیده می شود.

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند، آنها را تشویق نماید و سوالهایی انگیزه‌ی‌ی را بپرسد.
- ❖ متن را بلند بخواند، صفت را تعریف کرده و در جمله‌ها نشان دهد.
- ❖ چند کلمه را در کارتها بنویسد و صفت آن را معلوم کند و در گروهها به شاگردان توضیح نماید.

فعالیت شاگردان:

- ♦ شاگردان متن را بخوانند. صفت را تعریف کنند.
- ♦ در گروههای پنج نفری باهم مباحثه کرده هرکدام برای یک کلمه یا همصنفی خود یک صفت بگویند.
- ♦ صفت را در متن فوق نشان دهند و بیرون نویس نمایند.
- ♦ جمله را بخوانند و صفت آن را بگویند. (شاگرد خوب به حضری پابندی دارد).

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می‌توانند؟	+
شاگردان صفت را فهمیدند که چیست؟	+
آیا می‌توانند صفت را در متن نشان دهند؟	+

کارخانه‌گی :

شاگردان برای ده اسم مفرد یک صفت بگویند و در کتابچه‌های خود بنویسند.

ضرب المثل ها

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، به مفهوم مثل ها پی ببرند صفت ها را در جمله ها نشان دهند و نوشتن درست کلمه ها را بدانند.

خُلُق خوش خَلَق را شکار کند.

پرسشها:

- ۱- کدام یک از شما می تواند جمله داخل چوکات را بخواند؟
- ۲- کی می تواند یک ضرب المثل بگوید؟
- ۳- چرا مردم ضرب المثل می گویند؟

- تا فردایی است، باید امید وار بود.
- برای درست فکر کردن باید دل را اول از کینه و بدی پاک کرد.
- خوش خلقی دوستی را استوار می سازد.
- عقل نیرویی است که دنیا را اداره می کند.
- آنکه به لذت کار کردن خو گرفت، در بند نتیجه کار نیست.
- گشاده رویی کینه را از میان می برد.

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌ی‌ی را از آنها بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و مفهوم هر بند از مثل‌ها را بگوید و صفت‌ها را در متن نشان دهند؛ مانند: خوش
- ❖ به شاگردان بگوید که چرا مردم مثل می‌گویند؟

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند، مفهوم هر جمله را بگویند و صفت را در جمله‌ها نشان بدهند.
- ♦ به صورت گروهی در مورد جمله سوم، چهارم و پنجم بحث کنند.
- ♦ شاگردان صورت درست کلمه‌ها را در کتابچه‌های خود بنویسند دورش را حلقه نمایند.
(لظت، لظت، لذت) (دووستی، دوشتی، دوستی) (درصت، درثت، درست) (حستوار، هستوار، استوار)

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می‌توانند؟
آیا مفهوم ضرب المثل‌ها را فهمیدند؟
آیا صورت درست کلمه‌ها را نوشته و صفت را در متن نشان دادند؟

کارخانه‌گی :

شاگردان سه ضرب المثل را در کتابچه‌های خود رونویس کنند و سه ضرب المثل را حفظ نمایند.

معنی	لغت
دشمنی	کینه
محکم	استوار

رابطه صفت با اسم

هدف: درس را بخوانند، بنویسند، رابطه صفت را با اسم بدانند و در جمله های متن مشخص کرده بتوانند.

آب روان

درخت کهن

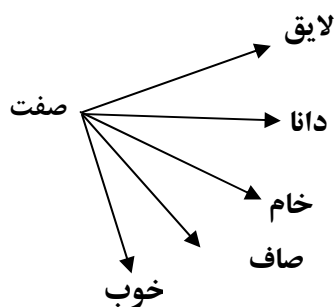
مادر مهربان

کارزشت

پرسشها :

۱. کی می تواند اسم ها را در چوکات بالا مشخص نماید؟
۲. کی صفت را در کلمه ها می تواند پیدا کند؟
۳. آیا صفت را تعریف کرده می توانید؟
۴. میتوانید چند اسم و چند صفت را بگویید؟

- نازیه به نادیه گفت: شاگرد لایق را همه دوست دارند.
- شخص دانا به هر کاری تواناست.
- خوردن میوه های خام به انسان ضرر می رساند.
- برای نوشیدن، از آب صاف و صحی استفاده کنید.
- شاگرد خوب به حاضری پابند است.

علامه یا رابطه میان صفت و اسم کسره اضافه است که تلفظ می شود، اما نوشته نمی شود؛ مثلاً:

پسر هوشیار	درخت قوی
کار خوب	آفتاب روشن
درخت ناجو	شهر زیبا

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌ی‌ی را از شاگردان بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و لغت‌های مشکل را روی تخته بنویسد. به صورت ضمنی به شاگردان بفهماند که کلمه (به) جدا نوشته می‌شود؛ مانند: قدم به قدم
- ❖ رابطه بین اسم و صفت را با مثالهای مختلف برای شاگردان بفهماند.
- ❖ جدول زیر را روی تخته رسم کند و رابطه اسم و صفت را در آن واضح سازد.

اسم و صفت	اسم	صفت
خاک تیره	خاک	تیره

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند.
- ♦ لغت‌های جدید را رونویس کنند.
- ♦ این کلمه‌ها را در کتابچه‌های خود بنویسند. (میراث، حوادث، غوث، صلح، صحرا، خصوص، اسلام، سبز، روستا)
- ۱- از روی ترکیب‌های زیر در کتابچه‌های خود بنویسند و با معلم خود گفتگو کنند.
الف : لا به لا، گام به گام، دست به دست، قدم به قدم، در به در، دیوار به دیوار، کوچه به کوچه...
ب: بنیان‌گذار، ستم‌دیده، پیشنهاد، برهنه.
- ۴- به صورت گروهی چند مثال از اسم صفت بگویند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می‌توانند؟	+
آیا شاگردان رابطه اسم و صفت را فهمیدند که چیست؟	+
آیا از فعالیت‌های انجام شده اظهار علاقه مندی نمودند؟	+

کارخانه‌گی :

شاگردان تعریف رابطه اسم و صفت را حفظ کنند و در مورد دو مثال در کتابچه‌های خود بنویسند.

آب

هدف: متن را بخوانند، بنویسند فواید آب را بدانند و اسم مفرد را در متن نشان دهند.

پرسشها:

- ۱- تصویر بالا را ببینید و درباره هر تصویر کسی چیزی گفته می تواند؟
- ۲- آیا می دانید کدام آبها را پاک گفته می توانیم؟
- ۳- از آب چگونه استفاده شود کسی چیزی گفته می تواند؟

یکی از نعمتهای بسیار با ارزش و مهم را که خداوند (ج) برای ما داده است آب می باشد. آب در طبیعت به اقسام مختلف و جود دارد؛ مانند: آب چشمه، آب دریا، آب کاریز، آب چاه و آب های دیگر آب ارزش واهمیت زیاد دارد. اگر آب نباشد زراعت و باغداری نمی شود، انسان و حیوان از تشنه گی میمیرند بدون آب زنده گی نا ممکن است.

آنها را باید پاک نگهداریم. اگر آب نوشیدنی زیاد داشته باشیم و ناپاک باشد، در آن صورت آن آب دشمن وجود ما خواهد بود. اطفال و کلان سالان به آب پاک نوشیدنی ضرورت دارند. اگر آب پاک نباشد ما را مریض می سازد. بیماری های مختلف از آب ناپاک به وجود می آید که یک نوع آن اسهال و پیچش است. پس لازم است، برای اطفال آب را پیش از نوشیدن خوب جوش بدهیم و قتی که سرد شد آن را به اطفال بدهیم.

یک چیز دیگر را هم باید در نظر داشته باشیم که میکروبها و کثافات می توانند به آسانی در آن داخل شوند و آن را آلوده بسازند. باید کوشش کنیم که منبع آب را پاک نگهداریم این منابع می توانند که به صورت چاه، حوض، چشمه یا کاریز باشد.

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌ی بی را بپرسد.
- ❖ متن درس را به آواز بلند بخواند و لغت‌های مشکل را معنی کند.
- ❖ در باره آب پاک برای آنها معلومات بدهد.
- ❖ شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نماید و از آنها بخواهد که اسمهای مفرد را در متن پیدا کنند.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند و اسم مفرد را در متن نشان دهند.
  - ♦ به صورت گروهی جمله‌های صحیح را با حرف (ص) و غلط را با حرف (غ) نشانی کنند.
- الف- اگر آب نباشد زراعت و باغداری نمی‌شود.
- ب- آب ناپاک دشمن وجود ما است.
- ج- یکی از راههای صحت ساختن آب طریقه جوش دادن آن است (بلی - نی).
- ۲- در جاهای خالی شکل صحیح کلمه‌ها را از داخل قوسها انتخاب کرده بنویسید.
- الف - میکروبها و کثافات می‌توانند به ----- در منبع آب داخل شوند و آن را آلوده سازند.
- (آسانی - آسانی - آسانی)
- ب- اقسام ----- مختلف از آب ناپاک به وجود می‌آید (مرزها- مرطهای - مرضهای)

( )
( )
( )

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود و تحکیم درس از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته توانستند؟
آیا شاگردان در باره آب صحبت توانستند؟
آیا شاگردان اسم مفرد را در متن پیدا کردند؟
آیا خالیگانه‌هایی جمله‌ها را با کلمه‌های مناسب پر کرده توانستند؟

کارخانه‌گی :

شاگردان با استفاده از متن خوانده شده چهار سطر در باره آب بنویسند.

معنی	لغت
سرچشمه	منبع
محل و جای	منطقه
پاک	صحت
جمع منبع	منابع

ماین

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و اضرار ماین را بدانند.

پرسشها:

- ۱- کی درباره تصاویر های بالا چیزی گفته می تواند؟
- ۲- ماین باعث خرابی چی چیزها می گردد کسی چیزی گفته می تواند؟
- ۳- چرا ما باید از ماینها خود را دور نگاه کنیم؟

آرش یک بچه هوشیار است. روزی او به قریه اش رفت و صبح وقت خواست تا بالای تپه به قدم زدن برود هنگامی که او به تپه بالا می شد ناگهان دید که دو گوسفند کشته شده اند و از بدن آنها خون جار است. آرش به هوشیاری در جایش ایستاد و حرفهای استادش را به یاد آورد که می گفت: هر وقتی که شما در دشت ها و تپه ها می بینید چیزی مرده است احتیاط کنید که شاید در آنجا ماین باشد و باید شما دوباره پس از همان راهی که آمده اید برگردید و احتیاط کنید.

آرش با احتیاط برگشت و از همان راهی که آمده بود خود را به سرک رساند. وقتی به سرک رسید دید که یک موتر افراد پولیس در حال عبور از سرک می باشد. آرش به آواز بلند فریاد زد و دست خود را بالا کرد افراد پولیس صدای او را شنیدند و به سوی او آمدند. آرش تمام قصه را برای شان گفت و آنها به طرف تپه رفتند. وقتی آنجا را جستجو کردند آن منطقه ماین داشت افراد پولیس از آرش قدردانی کرده گفتند: اگر ما بچه های هوشیار ی، مانند: تو در کشور خود داشته باشیم همیشه موفق هستیم.

فعالیت معلم:

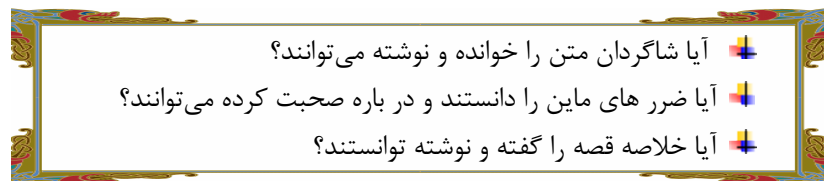
- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌ی‌ی را از شاگردان بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و در باره‌ی ماینها و ضرر های آن معلومات کافی بدهد و بگوید که چند صفت در متن آمده است؟
- ❖ شاگردان را به گروهها تقسیم نماید سه سطر متن را املاء بگوید.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند و کلمه‌های مشکل آن را بیرون نویس نمایند.
- ♦ در گروههای پنج نفری در باره‌ی ضرر های ماین صحبت نمایند.
- ♦ خلاصه‌ی قصه درس را در پنج سطر بنویسند.
- ♦ شاگردان دردو گروه، یکی کلمه‌های خوار، خواست وخوان را، دیگری کلمه‌های خار خاست، خان را، یکبار در کتابچه‌های خود بنویسند و تلفظ کنند بعد بگویند چی فرق دارند؟

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود و تحکیم درس از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

کارخانه‌گی:

شاگردان در باره‌ی ضرر های ماین چهار سطر در کتابچه‌های خود بنویسند.

غیاث و عقاب

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، اخلاق نیک وانجام دادن اعمال نیک را بیاموزند و اسم ها را در متن نشان دهند.

پرسشها :

۱. در تصویر بالا چی را می بینید درباره آن چیز ی بگویید؟
۲. کی می تواند دو صفت نیک و خوب هر یک از همصنفی های خود را بگوید؟

غیاث به طرف زمینهایی که کار می کرد روان بود. در راه عقابی را دید، که به دام افتاده بود. غیاث عقاب را از بند آزاد کرد. روزی غیاث زیر سایه دیوار شکسته به خواب رفت و دستمال خود را به روی خود انداخته بود. عقاب به غیاث نزدیک شد و دستمال را از روی او بامنقار خود گرفت و به دور رفت.

غیاث از جا بلند شد به دنبال عقاب روان گردید. دستمال را گرفت و می خواست دوباره به آن جا بخوابد، اما غیاث دید که ناگهان دیوار افتاد. غیاث فهمید که عقاب به او خیلی نیکی، احسان و همدردی کرده است.

فعالیت معلم:

- ❖ کار خانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌ی‌ی را از آنها بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و لغت‌های مشکل و جدید را معنی نماید و در بارهٔ همدردی به آنها توضیح بدهد.
- ❖ در بارهٔ مفهوم درس به شاگردان توضیحات بدهد و اسمها را در متن برای شاگردان نشان دهد.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخواند و کلمه‌های را که نمی‌دانند از معلم محترم بپرسند.
- ♦ به صورت گروهی در بارهٔ اخلاق نیک احسان و همدردی صحبت نمایند.
- ♦ متن را بخواند، اسم‌ها را بیرون نویس نمایند و هر کدام دو اسم را یکی به دیگر املاء بگویند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می‌توانند؟	+
آیا در بارهٔ همدردی، احسان و اخلاق نیک صحبت توانستند؟	+
آیا اسمها را در متن پیدا توانستند و از خواندن این درس اظهار خوشی کردند؟	+

کار خانه‌گی :

به شاگردان وظیفه دهد تا اسم چند حیوان و چند پرنده را بنویسند و مفهوم درس را خلاصه نموده در کتابچه‌های خود بنویسند.

عدد

هدف: جمله ها را بخوانند، بنویسند، اسم عدد را در جمله بشناسند و بدانند.

عدد: لفظی است که در تعیین شمار چیز ها و اشخاص به کار میرود. انواع عدد اینها است.
عدد اصلی، عدد ترتیبی وصفی، عدد کسری و عدد توزیعی.

پرسشها:

- ۱- کی می تواند چند عدد را بگوید؟
- ۲- چرا ما هر چیز را حساب می کنیم؟
- ۳- کی مضمون ریاضی را زیاد خوش دارد چرا؟

عدد توزیعی	$\frac{1}{5}$ یک بر پنج ($\frac{1}{5}$) ۱۰۰۰ یک بر هزار	عدد کسری	عدد ترتیبی	عدد اصلی
پنج، یک		پنج، یک	ششم - هفتم	دو - سه
یک هزار		یک هزار	هشتم نهم	چهار، پنج

- حمید دیروز دو کتاب خرید.
- فرید در صنف چهارم درس می خواند.
- فریده سومین نفری بود که در مسابقات دوش جایزه گرفت.
- شریف دیروز از بازار یک کتابچه خرید.
- پدر حمید سه کتاب برای خواندن به نازیه و حمید آورد.
- معلم صاحب به ما دو، دو کتابچه داد.

چیستان

یک جفت کبوتران ابلق   هستند جدا جدا معلق
پرواز به آسمان نمایند   از خانه خود بیرون نیایند

فعالیت معلم:

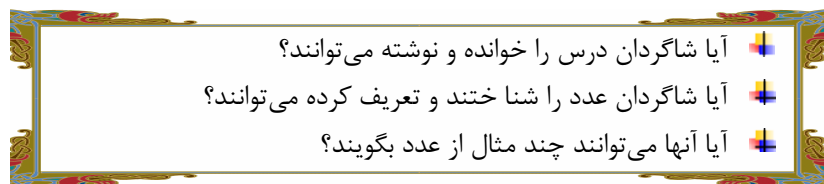
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و سوالهایی انگیزه یی را از آنها بپرسد.
- ❖ در باره اسم عدد برای شاگردان معلومات بیشتر بدهد.
- ❖ شاگردان را به گروهها تقسیم نماید، مثال های بیشتر از اسم عدد بگوید تا ذهن نشین همه شاگردان شود.

فعالیت شاگردان:

- ♦ شاگردان متن را بخوانند و اسم عدد را تعریف کنند.
- ♦ به صورت گروهی در مورد اسم عدد مذاکره نمایند و یکتن نظر گروه خود را مقابل صنف آمده بگویند.
- ♦ جمله های درس را بخوانند و عدد را در آن پیدا کنند.
- ♦ چند مثال از اسم عدد خود شاگردان بگویند و بنویسند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود و تحکیم درس از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

کار خانه گی:

به شاگردان وظیفه بدهید تا چند مثال از اسم عدد در جمله های کوتاه به کتابچه های خود بنویسند.
تعریف عدد را حفظ نمایند و اقسام آن را به خاطر بسپارند.

زمستان

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و در مورد فصل زمستان آگاهی حاصل کنند.

پرسشها :

- ۱- تصویر بالا کدام فصل سال را نشان میدهد
چیزی گفته می توانید؟
- ۲- فصل زمستان بعد از کدام فصل می آید؟
- ۳- در فصل زمستان چی کار ها را انجام می دهید؟
- ۴- کی فصل زمستان را دوست دارد، چرا ؟

افکنده خنک لرزه بر اندام غریبان
خورشید نتابد به در و بام غریبان
تلخ است چو از زهر الم کام غریبان
کشمش نخود و پسته و بادام غریبان
آبست از این غصه، دل و جان غریبان
دادند زخون جگر انعام غریبان
داغم کندعریانی اجسام غریبان
هر کس نبود محرم پیغام غریبان
کاگل نشد امسال در و بام غریبان
تا قرض کند پخته و یا خام غریبان
مفت است و هدر فرصت و هنگام غریبان

ملک الشعرا قاری عبدالله

سرماشد و افزوده به آلام غریبان
از ابر سیه پرده بر افر اشته گردون
شیرین نشود تا ابد از شهد سعادت
از ژاله و از برف نمودند تهیه
چون سفره شده معدۀ شان تا تهی از نان
از خوردنیها غیر خنک هیچ ندارند
هرشاخه یی برگ که درباغ میبینم
احوال دل غمزده را غمزده داند
از دست چکک تا به سحر خواب ندارند
رفته است سحر وقت پدر جانب بازار
تا عصر دود این سووآن سو به صد امید

فعالیت معلم:

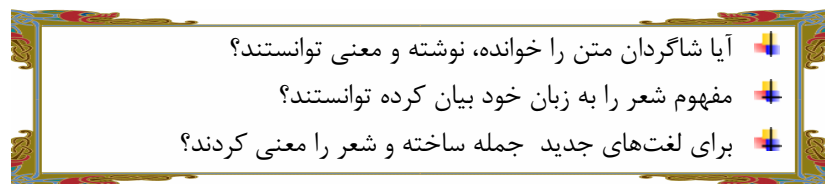
- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌ی‌ی را از آنها بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و مفهوم آن را بگوید.
- ❖ مفهوم شعر و فرق بین شعر و نثر را بگوید.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند، معنی کنند و لغت‌های جدید را با معنی آن حفظ نمایند.
- ♦ به صورت گروهی مفهوم شعر و فرق بین شعر و نثر را بگویند.
- ♦ در مورد بیت‌های ششم و هفتم در گروه‌های خود با هم بحث نمایند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود و تحکیم درس از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

کارخانه‌گی:

شاگردان شعر زمستان را در کتابچه‌های خود رونویس کنند.

معنی	لغت
سردی	سرما
جمع الم به معنی درد	آلام
بلند	افراشته
آسمان	گردون
آفتاب	خورشید
درد	الم
خالی	تهی
بخشش	انعام
برهنه‌گی	عریانی
غمگین	غمزده
دسترخوان	سفره
خبر	پیغام

ضمیر

هدف: شاگردان جمله ها را بخوانند، بنویسند، ضمیر و اقسام آن را بشناسند، بدانند و در جمله ها پیدا کنند.

ما	من
شما	تو
ایشان	او
آنها	آن

پرسشها :

۱. کدام یک از شما می تواند کلمه های داخل چوکات را بخواند؟
۲. کی می تواند برای هر کلمه یک جمله بگوید؟
۳. به من و (تو) چی موقع ((ما)) می گوییم؟

- حامد در صنف چهارم درس می خواند، او شاگرد لایق است.
- جمشید یک جوان وطن دوست است، او هر روز وظیفه اش را خوب انجام می دهد.
- حمیده و شیلا دختران زحمتکش هستند، ایشان یک به دیگر کمک می کنند.
- رنگ سرخ جذاب است، هر کس به این گونه رنگ علاقه نشان می دهد.

ضمیر کلمه ایست که به جای اسم، قرار میگیرد.
مثلاً در جمله اول (من) ضمیر است و همچنان کلمه های ایشان، این، من، ما، تو، شما و آنها همه ضمیر اند؛ مانند: جمله های زیر.

- ۱- من کتاب می خوانم   تو کتاب می خوانی   او مسواک می زند
ما کتاب می خوانیم   شما کتاب می خوانید   آنها کتاب می خوانند

- در هر ستون بالا به کلمه های اول جمله و حروف آخر جمله توجه کنید.

فعالیت معلم:

- ❖ کار خانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌ی‌ی را از آنها بپرسد.
- ❖ جمله‌های درس را به آواز بلند بخواند و ضمیر را به شاگردان بفهماند.
- ❖ شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نماید.

فعالیت شاگردان:

- ♦ جمله‌های درس را بخوانند. ضمیر را در آن نشان دهند.
- ♦ شاگردان به صورت گروهی هر کدام یک جمله بگویند که ضمیر در آن آمده باشد.
- ♦ شاگردان جمله‌ها را بخوانند نشان دهند و بگویند که کدام کلمه‌ها را ضمیر می‌گویند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می‌توانند؟
آیا شاگردان ضمیر را شناختند؟
آیا شاگردان می‌توانند ضمیرها را در متن نشان داده نام بگیرند؟

کار خانه‌گی:

شاگردان جمله‌های درس و ضمیر را در کتابچه‌های خود رونویس نمایند.

نامه به مادر

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، شیوه نامه نوشتن را بیاموزند و ضمیرها را در متن نشان دهند.

پرسش :

۱- آیا شما گاهی به کسی نامه نوشته اید؟

مادر عزیز و مهربانم السلام علیکم،

تاریخ : .....

از راههای دور دستهایت را میبوسم و احترامات قلبی خود را تقدیم می‌کنم. امید، زنده‌گی شما به خوشی و خوبی بگذرد. من هم تا تحریر این نامه صحت کامل دارم.

مادر عزیز!

خاطر جمع باشید که من در در سهای خود کوشش زیاد می‌کنم. در اول وقت به مکتب حاضر می‌باشم. من تلاش دارم درس‌های خود را خوب یاد داشته باشم تا باعث سربلندی خود و شما گردم. امتحان سالانه ما نزدیک است انشاءالله بعد از اعلان نتایج به دست بوسی شما حاضر خواهم شد از طرف من خاطر جمع باشید.

(دخترتان .....)

فعالیت معلم:

- ❖ کار خانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌ی‌ی را از آنها بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند، لغت‌های جدید را معنی نماید و ضمیرها را در متن مشخص سازد؛ مانند: من تلاش دارم.
- ❖ به شاگردان را جمع به شیوه‌های مختلف نامه نوشتن معلومات دهد و بگوید چی چیزها در نامه نوشتن باید رعایت شود.
- ❖ شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نماید.

فعالیت شاگردان:

- ♦ شاگردان متن را بخوانند، لغت‌های مشکل را بپرسند و ضمیرها را در آن نشان دهند.
- ♦ به صورت گروهی در مورد نامه نویسی جر و بحث نمایند و یک نامه برای دوستان خود بنویسند.
- ♦ به صورت انفرادی یک نامه بنویسند و ضمیرها را در آن به کار ببرند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می‌توانند؟
آیا آنها توانستند یک نامه بنویسند؟
آیا به صورت گروهی در مورد شیوه‌های نامه نویسی بحث و گفتگو توانستند؟

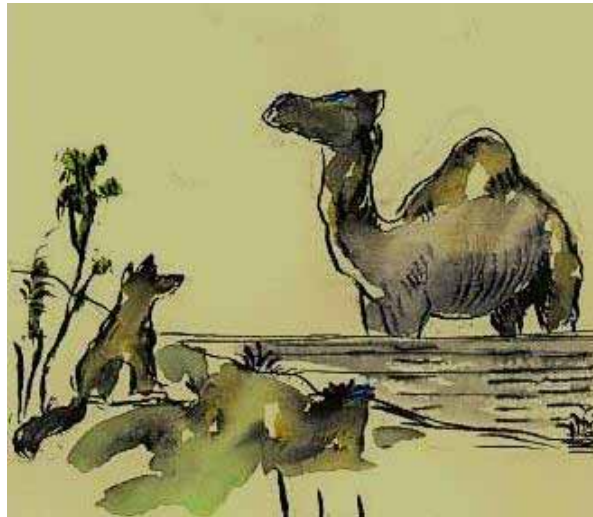
کار خانه‌گی:

شاگردان متن را در کتابچه‌های خود رونویس کنند و در صورت توان یک نامه به همصنفی پهلوی خود بنویسند.

معنی	لغت
آرزو	امید
نوشته	تحریر
جمع نتیجه	نتایج

لطیفه

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، مفهوم لطیفه را در جمله ها بدانند، زیر کی وهوشیاری روباه را بفهمند، شارحه (:) و نقطه (.) را در متن نشان دهند.

پرسشها :

- ۱- آیا درباره رسم بالا چیزی گفته می‌توانید؟
- ۲- کی می‌تواند یک لطیفه خنده آور بگوید؟

روزی شتر و روباه همراه بودند. دربین راه کنار دریا رسیدند. روباه به شتر گفت: داخل شو و ببین که آب تا چه اندازه است. شتر درآب درآمد و گفت: بیا از شکم بالا نیست. روباه گفت بلی، اما شکم تا شکم فرق دارد.

چیستان:

آن چیست، که اگر از طرف چپ بخوانی یا راست نام شخصی است که مال مردم را می‌برد؟ (دزد)

فعالیت معلم:

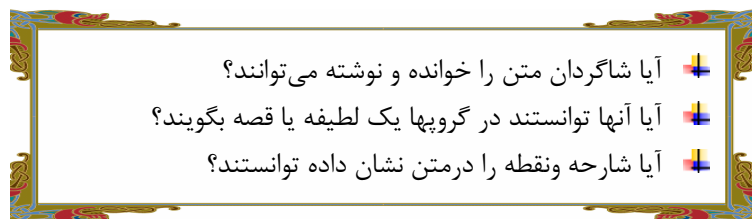
- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌ی‌ی را از آنها بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند، در مورد مفهوم لطیفه معلومات مکمل بدهد.
- ❖ از شاگردان بخواهد که مفهوم لطیفه را بگویند و آنان را به یاد گرفتن لطیفه‌ها از کتابهای مختلف تشویق نموده و شاگردان را به گروه‌بها تقسیم نماید.
- ❖ علامه شارحه و نقطه را در متن واضح سازد؛ مانند: روباه به شتر گفت:

فعالیت شاگردان:

- ◆ متن را بخوانند و مفهوم آن را بیان کنند.
- ◆ به صورت گروهی در مورد لطیفه بحث کنند و اگر لطیفه یا چستان یاد داشته باشند بگویند.
- ◆ شاگردان به صورت انفرادی در متن شارحه (: و نقطه (.) را نشان دهند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

کارخانه‌گی:

شاگردان لطیفه را به کتابچه‌های خود بنویسند.

کمک به مردم

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، راه های کمک و همکاری با مردم را بدانند، طریق دوری کردن از فریب کاری را بفهمند و جمله های نا مکمل را تکمیل نمایند.

پرسشها :

- ۱- در تصویر بالا چی می بینید؟
- ۲- کی گفته می تواند که آیا کمک کردن با مردم کار خوب است؟
- ۳- چرا با همد یگر باید کمک کنیم؟

در شهری غله قحط شد، مردم از این رهگذر به زحمت بودند. بزرگان شهر با هم مشوره کردند و به این نتیجه رسیدند که از مردم خیر خواه کمک بخواهند. یک تعداد مردم خیر خواه و نیکو کار آماده شدند، تا به اندازه کافی گندم از شهر دیگر خریداری کنند و آن را به دسترس مردم نیاز مند قرار بدهند. یک شخص حریص از این گپ خبر شد و خواست با نیرنگ و فریب گندمها را بخرد و به قیمت زیاد بالای مردم بفروشد. چون دیگران از فریبکاری مرد حریص با خبر شدند به او گفتند: ما گندم را برای کمک به هموطنان خود خریده ایم نه برای به دست آوردن مفاد. سپس مرد حریص را به حکومت سپردند تا جزا ببیند. چنین شخص را محتکر می گویند.

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌ی بی را از آنها بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند، لغت‌های مشکل و جدید را معنی و تشریح نماید.
- ❖ شاگردان را به کمک کردن مردم تشویق و رهنمایی نماید.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند، لغت‌های مشکل را از معلم محترم بپرسند.
  - ♦ جمله‌های نامکمل را با یک کلمه مناسب داخل چوکات تکمیل نمایند.
- الف: وقتی که غله ----- شود مردم به زحمت می شوند.

ب: مردم خیر خواه از شهر دیگری ----- خریداری کردند .

ج: آنها گندم را برای به دست آوردن ----- نه خریده اند.

د: اشخاص ----- خواستند گندم از شهر دیگر خریداری کنند.

۳- به صورت گروهی در باره کمک به مردم صحبت نمایند و نتیجه صحبت‌ها را یکی از اعضای گروه مقابل صنف به دیگران بگوید.

خیر خواه
مفاد
گندم
قحط

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می‌توانند؟
آیا جمله‌هایی نامکمل را تکمیل توانستند؟
آیا راه‌های کمک کردن با مردم را فهمیدند؟

کارخانه‌گی:

شاگردان در کدام کارها می‌توانند به یکدیگر کمک کنند، در کتابچه‌های خود سه سطر بنویسند.

معنی	لغت
زیاد، کفایت کننده	کافی
چال و فریب	نیرنگ
تنگ نظر بسیار طلب	حریص
کسی که غله را انبار کند و گرانتر بفروشد	محتکر
ذخیره	انبار

حکایت

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، اهمیت هنر را بدانند، احساس شان را برای هنر و هنرمند بر انگیزند و اسم مرکب را در متن نشان داده بتوانند.

پرسشها:

- ۱- در تصویر ببینید و در باره، کی چیزی گفته می‌تواند؟
- ۲- در مورد هنر چیز ی می‌دانید، می‌توانید چند هنر را نام بگیرید؟
- ۳- کدام هنر ها را شما دوست دارید؟

دانشمندی پسران خود را پند می‌داد که: ای جان پدر، هنر پیاموزید که ملک و دولت دنیا قابل اعتماد نیست. سیم و زر همیشه در محل خطر است یا دزد به یکبار ببرد، یا صاحبش کم_کم بخورد، اما هنر چشمه یست زاینده و دولتیست پاینده.

اگر هنرمند از دولت بیفتد، غم نباشد، که هنر در نفس خود دولت است، هر جاکه رود، قدر بیند و در صدر نشیند و بی‌هنر لقمه‌یی چیند و سختی بیند.

هر کس از گو شه یی فرارفتند
به گدایی به روستا رفتند
به وزیری پادشاه رفتند

وقتی افتاد فتنه یی درشام
پسران وزیر ناقص عقل
روستا زاده گان دانشمند

گلستان سعدی

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌یی را از آنها بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و لغت‌های جدید و مشکل را معنی، تشریح و توضیح نماید.
- ❖ در مورد هنر و انواع آن توضیحات بیشتر بدهد و مفهوم درس را بیان کرده شعر را معنی کند.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند و مفهوم آن را بگویند.
- ♦ به صورت گروهی در بارهٔ هنر و هنرهای مختلف بحث نمایند.
- ♦ شاگردان یکی به دیگر بگویند که به کدام هنر علاقه دارند و می‌خواهند در آینده به همان هنر دسترسی داشته باشند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود و تحکیم درس از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می‌توانند؟
آیا به صورت گروهی در بارهٔ اهمیت هنر صحبت کرده می‌توانند؟
آیا آنها هنر مورد علاقهٔ خود را گفته توانستند؟

کارخانه‌گی:

شاگردان نتیجهٔ حکایت فوق را در کتابچه‌های خود در چند سطر بنویسند.

لغت	معنی	لغت	معنی
آموزید	یاد بگیرید	صدر	بالا و بلند
محل	جای	لقمه چینی	گدایی، سوال
پاینده	باقی، همیشه	روستا زاده گان	بچه های دهاتی

رسامی‌های من

هدف شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و دربارهٔ هنر رسامی معلومات حاصل کنند.

پرسشها:

- ۱- کی هنر رسامی را دوست دارد؟
- ۲- چی وقت لبخند می‌زنید؟
- ۳- اگر دوست تان عصبانی و قهر باشد چطور آن را می‌خندانید؟

آن روز، روز خوبی بود. ما همراه مادر کلان و پدر کلان به گردش رفته بودیم. نشستن زیر سایهٔ درختان، در هوای پاک، آن هم همراه خانواده، واقعاً لذت بخش بود. هنوز به وقت طعام چاشت یک ساعت مانده بود. من و برادرم حمید پهلوی مادر کلان نشسته بودیم و او با همان لبخند همیشگی برای ما خاطرات خود را می‌گفت، خاطرات مادر کلان چه قدر شیرین و شنیدنی بود.

حمید گفت: ثریا جان من با خود بکس، کاغذ و قلمهای رنگه آورده ام. بسیار دلم می‌خواهد تصویر پدر کلان و مادر کلان را بکشم. پدر کلان وقتی شنید، خندید و گفت: ((پس من هم چهره‌های زیبای شما را رسامی می‌کنم، بیایید همگی منظره‌ی امروز را که دور هم نشسته ایم رسامی کنیم.))

همه شروع به کار کردند. نیم ساعت بعد رسامی‌ها آماده شد. همه با دیدن این رسامی‌ها بلند خندیدند. هر کدام هر قسم رسم کشیده بود. بسیار جالب بود. پدر جان گفت: (همه‌ی آنها را به درخت آویزان کنیم. وقتی آویزان کردیم، پدر کلان و مادر کلان گفت: تمام رسم‌ها قشنگ هستند. در همهٔ آنها یک چهره دیده می‌شود. اگر گفتید آن چیست؟)

همه با دقت رسم‌ها را نگاه کردیم. حمید گفت: ((فهمیدم، همه در رسم‌ها لبخند زده ایم.)) مادر کلان گفت: ((آفرین، درست است. لبخند چهره را زیبا می‌سازد. زشتی، قهر و عصبانیت زیبایی را از چهره‌ها می‌گیرد.))
مادرم گفت: ((اگر همه لبخند بزنیم، دنیا گلستان می‌شود.))
آن روز بسیار خوب گذشت.

فعالیت معلم:

- ❖ کار خانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌ی‌ی را از آنها بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و مفهوم آن را برای شان بیان کند.
- ❖ در باره‌ هنر رسامی برای شاگردان معلومات بدهد و آنها را به رسم کردن تشویق نماید.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند و مفهوم قصه را بگویند.
- ♦ به شکل گروهی در باره‌ هنر رسامی صحبت نمایند و کارتهای کلمه‌های (عصبانی، خوشحال، خاموش، ترسو، قهر، زشت) را از روی میز بردارند و برای هر کلمه یک جمله بگویند. گروهها کار را طور مسابقه آغاز کنند، هر گروهی که جمله‌های خوبتر نوشت برنده است.
- ♦ شاگردان بگویند که در قصه‌ کتاب چند نفر بودند؟
- ♦ زیاد تر خوش دارید چی کتاب‌های را بخوانید؟
- ♦ تا حال چند کتاب را مطالعه کرده اید؟

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

<p>آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می‌توانند؟</p> <p>آیا آنها مفهوم درس را فهمیدند و از فعالیت‌های اجرا شده مطالب جدید را آموختند؟</p> <p>آیا آنها به هنر رسامی اظهار علاقه مندی نمودند؟</p>	
--	---

کار خانه‌گی:

شاگردان هر کدام یک رسم در کتابچه‌های خود درسامی کنند.

حکایت

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، عدد و علامه‌ها ی نقطه ((.)) سوالیه ((؟)) نداییه ((!)) و شارحه ((:)) را در متن نشان دهند.

پرسشها :

- ۱- در تصویر چی می بینید کسی چیزی گفته می تواند؟
- ۲- کی می تواند عدد را تعریف کند؟
- ۳- می توانید چند مثال از اسم عدد بگویید؟

یک روز فرید و حمید برای نهالستانی به شهر جلال آباد رفتند. دیدند که صد ها نفر با بچه های مکتب یکجا در این میله شرکت نموده اند و نهالستانی می کنند. در این وقت فرید گفت: قاسم جان، پارسال در میله نهالستانی در شهر جلال آباد بیش از دو هزار شاگرد مکتب اشتراک نموده بودند که از آن جمله سه صد و بیست و پنج نفر آن از مکتب ما بود. ایشان از باغ چهار صد نهال با خود آوردند که آنها را در باغچه مکتب بنشانند. حمید پرسید: این نهالها چی بود؟

فرید گفت: آنها صد نهال نارنج، شصت نهال مالته، هفتاد نهال سیب، چهل نهال ناک و آلو بالو بودند و آنها را در زمینهای مکتب غرس نمودند.

هنوز دو ماه نگذشته بود که همه نهالها سبز شدند و صحن مکتب ما بسیار مقبول و زیبا معلوم می شد.

فعالیت معلم:

- ❖ کار خانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌ی‌ی را از آنها بپرسد.
- ❖ معلم متن را به آواز بلند بخواند و اسم عدد را در آن نمایان سازد؛ مانند: صد نهال نارنج
- ❖ معلم مفهوم حکایت را بگوید و اسم عدد را همراه شاگردان تعریف نماید.
- ❖ استاد شاگردان را در سهم گرفتن نهال شانی تشویق نماید.

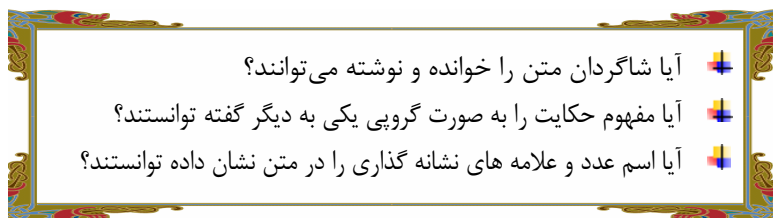
فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند و اسم عدد را در متن نشان دهند.
  - ♦ به صورت گروهی مفهوم حکایت را یک به دیگر بگویند و یک نفر نتیجه سخنان شان را مقابل صنف به دیگران بیان کند.
- شاگردان نشانه‌های داخل چوکات را نام بگیرند و در متن نشان دهند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

کار خانه‌گی:

شاگردان متن را در کتابچه‌های خود رونویس کنند، اسم عدد و علامه‌های نشانه‌گذاری را حلقه نمایند.

ترانسپورت هوایی

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و درباره ترانسپورت هوایی معلومات حاصل کنند.

پرسشها:

۱. کی می‌تواند نام تصویرهای بالا را بگوید؟
۲. کدام یک از این تصویرها را زیاد دیده اید؟

وسایل ترانسپورت هوایی آن است که در انتقال انسانها و اشیاء از طریق هوا کمک می‌نماید. وسایل ترانسپورت هوایی شامل: طیاره، بالون هوایی، قمر مصنوعی و غیره است. بشر با ساختن طیاره، توانست راه‌های فضایی را تعیین نماید و هزارها کیلو متر فاصله میان کشورها را از میان برد. راه‌های صعب‌العبور را آسان، ماه‌ها و سالها را به ساعتها و دقیقه‌ها محدود و زمینه سفرهای نهایت آسوده آرام و سریع را مساعد سازد.

فعالیت معلم:

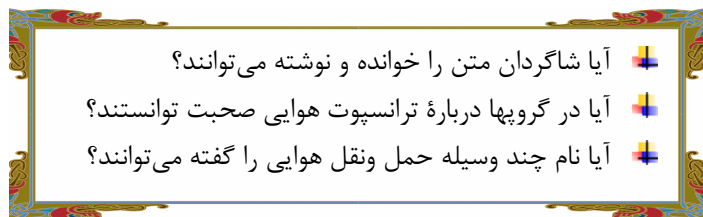
- ❖ کار خانه‌گی شاگردان را ببیند، سوالهایی انگیزه‌ی‌ی را از آنها بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و لغت‌های مشکل را معنی نماید.
- ❖ در باره‌ ترانسپورت هوایی برای شاگردان معلومات کافی بدهد.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را در گروپ‌های دونفری بخوانند و لغت‌هایی را که نمی‌دانند بپرسند.
- ♦ به صورت گروپی در باره‌ ترانسپورت هوایی مباحثه نمایند.
- ♦ نام چند وسیله هوایی را بگویند که برای حمل نقل بسیار کمک می‌کند.
- ♦ برای سه وسیله حمل و نقل هوایی یک جمله بگویند.

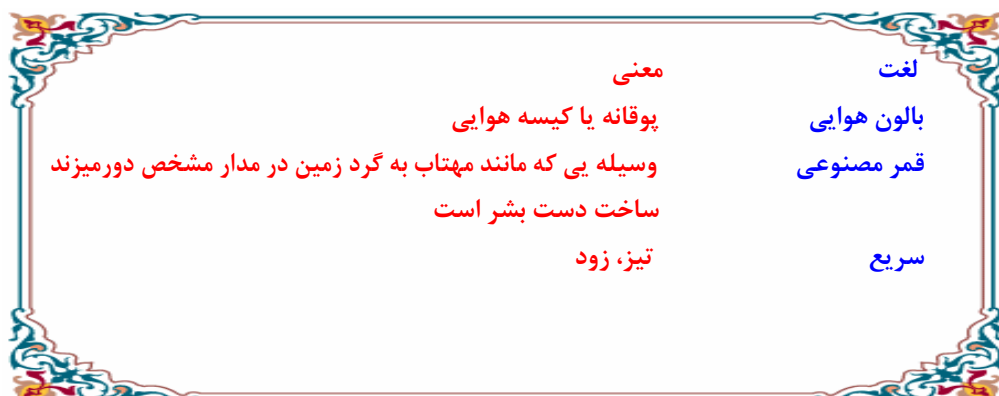
ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

کار خانه‌گی:

شاگردان متن را در کتابچه‌های خود رونویس نمایند.

تأسیسات اجتماعی

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و تأسیسات اجتماعی را بشناسند.

پرسشها:

۱. تصویر های بالا را ببینید، کدام شما می تواند درباره صحبت نماید؟
۲. آیا می دانید چی چیزها را تأسیسات اجتماعی می گویند؟
۳. گفته می توانید، مکتب، سرکها، شفاخانه و... کشور خود را چگونه نگهداری کنیم؟

برای رفع نیاز مندیهای کشور ما دولت و حکومت کوشش می کند تا فابریکه ها، سرکها، پلها، مکتبها، کودکستانها، شفاخانه ها، دانشگاه ها و غیره را اعمار نماید. اینها همه چون به مردم تعلق دارند، به نام تأسیسات اجتماعی یاد می شوند. مکتبی که در آن درس می خوانیم، شفاخانه یی که در آن مداوی می شویم، سرکهایی که از آن استفاده می کنیم، فابریکه های که برای ما لباس و وسایل ضروری را تهیه می کند و بالا خره مساجد ی که در آن به عبادت خداوند (ج) می پردازیم، پارکهایی که در آن برای تفریح و استراحت می رویم، همه تأسیسات اجتماعی اند که برای رفع نیازمند یهای مردم احداث گردیده اند.

ما شاگردان مکتب باید از این تأسیسات اجتماعی حفاظت نماییم و نگذاریم که کسی به این جاها صدمه و ضرر برساند. مثلاً: ماباید از نل‌های آب، سیم‌های برق و تیل‌فون به خوبی حفاظت کنیم و اجازه ندهیم، که شیر دهن نل آب را باز بگذارند و آب را ضایع نمایند و به وسیله تارهای گدی پران به سیم‌های برق و تیل‌فون خساره برسانند.

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند و سوال‌هایی انگیزه‌یی را از آنها بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند لغت‌های جدید را روی تخته بنویسد.
- ❖ در مورد تأسیسات اجتماعی معلومات بیشتر ارائه و شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نماید.
- ❖ شاگردان را در خوب نگهداشتن تأسیسات اجتماعی تشویق و فعالیت‌های ابتکاری را اجرا نماید.

فعالیت شاگردان:

- ◆ متن را بخوانند و لغت‌های مشکل را در کتابچه‌های خود بیرون نویس کنند.
- ◆ به صورت گروهی در مورد نگهداری تأسیسات اجتماعی صحبت نمایند.
- ◆ به صورت گروهی از یکدیگر خود بپرسند که تأسیسات اجتماعی را چگونه حفاظت نمایند. در مورد مباحثه کنند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود و تحکیم درس از شاگردان سوال‌های زیر را بپرسد.

آیا متن را خوانده و نوشته می‌توانند؟ آیا تأسیسات اجتماعی را شناختند و در مورد صحبت کرده توانستند؟ آیا درباره حفاظت آن چیزهایی که گفته شد، چی می‌توانند بگویند؟	
--	---

کارخانه‌گی :

شاگردان از چند تأسیسات اجتماعی نام بگیرند و در باره یکی آن سه سطر بنویسند.

معنی	لغت	معنی	لغت
نگهداری	حفاظت	دور کردن	رفع
مجبور	مکلف	اساس گذاشتن، تهداب گذاشتن، بنیادها	تأسیسات
چیزهایی که انسان آن را می‌سازد (صنعت‌ها)	صنایع	محتاج	نیازمند
		تأسیس، اعمار	احداث

پاکیزه گی محیط

هدف: متن را بخوانند، بنویسند و اهمیت پاکیزه گی محیط زیست را بدانند.

پرسشها :

- ۱- چی چیز ها باعث آلوده گی شهر و بیماری مردم می شود؟
- ۲- آیا گفته می‌توانید که چی فرق بین هوای قریه ها و شهر است؟
- ۳- چرا پاکی محیط، اهمیت دارد؟

هفته گذشته شاگردان صنف همراه با معلم خود برای گردش علمی به دامنه کوهی رفته بودند. معلم، شاگردان را به چند دسته تقسیم کرده بود و از هر دسته خواسته بود، خوب به اطراف نگاه کنند و هر چی را می بینند و می شنوند، یادداشت نمایند و باهم فکر کنند و گزارش خود را دسته جمعی بنویسند.

بعد از گذشت چند روز، شاگردان نوشته های خود را آماده کردند و با خود به صنف آوردند. معلم صاحب از یک شاگرد نماینده دسته اول خواست تا مطالب دسته خود را بخواند. آن شاگرد شروع به خواندن کرد.

به نام خدا "ج"

همصنفان عزیز!

همه دوست داریم، در محیط پاک زنده گی کنیم. ما باید خانه، کوچه و شهر خود را پاک نگهداریم، در حفاظت و پاکی آن بکوشیم. یک تعداد مردم به پاکی شهر خود توجه ندارند؛ به طور مثال: بعضی مردم کثافات را در جویها و کنار سرکها و کوچه ها می اندازند که این کار باعث کثیف شدن محله و شهر میشود و باعث به

وجود آمدن امراض گوناگون در محیط می‌گردد، پس لازم است از انداختن کثافت در جویها و سرکها خود داری کنیم.

معلم صاحب تشکر کرده گفت: شاگردان عزیز، من خوشحالم که شما به پاکیزه‌گی محیط خود اهمیت می‌دهید، به پاکی آن کوشش می‌کنید.

فعالیت معلم:

- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و راجع به پاکیزه‌گی محیط برای شاگردان معلومات دهد.
- ❖ از شاگردان بپرسد که نشانه‌های (:) و (!) در کدام جمله‌های درس به کار رفته است؟
- ❖ به شاگردان بگوید چی کنیم که شهر ما همیشه زیبا و پاک بماند؟

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند و در باره اهمیت پاکیزه‌گی محیط صحبت گروهی نمایند.
- ♦ یک جمله برای هوای خوب در کتابچه‌های خود بنویسند.
- ♦ به صورت گروهی شاگردان بگویند که تا به حال کتابی در باره آلوده‌گی هوا خوانده‌اند؟

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می‌توانند؟	+
آیا در باره اهمیت پاکیزه‌گی محیط چیزهایی فهمیده‌اند؟	+
آیا شاگردان بعضی کتاب‌ها و مجله‌ها را مطالعه کرده‌اند؟	+

کار خانه‌گی:

شاگردان در باره پاکیزه‌گی محیط سه سطر بنویسند.

با غزنی آشنا شویم

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند با یکی از ولایت های افغانستان (غزنی) آشنا شوند و صورت درست املای کلمه ها را بدانند.

پرسشها :

- ۱- کی درباره تصویر صحبت می‌تواند؟
- ۲- گاهی غزنی رفته اید، اگر رفته اید در آنجا چی چیز ها را دیده‌اید؟
- ۳- غیر از غزنی به کدام ولایتها رفته اید آن را نام گرفته می‌توانید؟

غزنی ولایتی است باستانی که در جنوب غرب کابل موقعیت دارد. شهر غزنی در قدیم بر بالای تپه یی که دارای حصار و برجهای بلندی بود، واقع شده بود. بالا حصار غزنی دارای اهمیت خاصی است که از سه طرف دارای دروازه می باشد.

غزنی در قرن (دهم میلادی) مرکز سلطنت غزنویان بود. در عصر سلطان محمود غزنوی شهر غزنی یکی از شهر های باستانی و تاریخی به شما ر می‌رفت. چنانچه مقبره سلطان محمود غزنوی تا به اکنون سالم مانده است که در پهلوی آن دو برج و یک قلعه بزرگ هم موجود است.

شهر غزنی در این او اخر توسعه زیاد کرده است. غزنی در صنایع پوستین دوزی، مسگری و زرگری شهرت زیاد دارد.

غزنی منطقه کم باران و خشک است، اما در فصل زمستان برف باری فراوان دارد. مردم غزنی مثل مناطق دیگر در کشور ما خانه‌های خود را تو سط چوب و هیزم گرم می‌کنند.

غزنی از گذشته های دور پایتخت شاهان معروف و جایگاه علم و فرهنگ و ادب بوده است. مدارس، مکاتب و مساجد زیاد در آن جا وجود داشت. این شهر مرکز علما، فضلا شعرا و بزرگان بود، مزارات آنها مشهور است.

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه گی شاگردان را ببیند سوالهایی انگیزه بی را از آنها بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و لغت های جدید را معنی، تشریح و توضیح نماید.
- ❖ در باره شهر غزنی و جاهای تاریخی آن برای شاگردان معلومات بدهد.

فعالیت شاگردان :

- ♦ متن را بخوانند لغت های جدید را در جمله استعمال نمایند.
- ♦ به صورت گروهی در باره شهر غزنی و صنایع آن صحبت نمایند. صورت درست املاي کلمه های داخل چوکات را در کتابچه های خود بنویسند.

صنایع، صنایع، شورت، شهرت، منطقه، منتقه، باستانی، باستانی

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود و تحکیم درس از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

- آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته توانستند و با غزنی آشنا شدند؟
- آیا شاگردان در باره ولایت غزنی به صورت گروهی صحبت کرده توانستند؟
- چند شاگرد توانست صورت درست املاي کلمه ها را بنویسد؟

کار خانه گی:

شاگردان دو یا سه جمله در باره غزنی بنویسند و لغت های جدید را حفظ و در جمله استعمال نمایند.

معنی	لغت
قدیمی	باستانی
قلعه	حصار
آغاز	ظهور
مزارها، قبرها، گورها	مزارات
جای قبر	مقبره

فداکاری

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و مفهوم ایثار و فداکاری را بدانند.

پرسشها:

- ۱- گفته می‌توانید به چی کارها فداکاری می‌گویند؟
- ۲- آیا انسانهای فداکار فقط در شهرها زنده گی می‌کنند؟
- ۳- آیا تنها کسی که دیگران را از مرگ نجات دهد، فداکار است؟

همیشه و در همه جا انسانهای بزرگ و فداکاری پیدا می‌شوند که برای نجات جان دیگران یا کمک به هموعان، جان خود را به خطر می‌اندازند و نام جاویدانه به جا می‌گذارند.

در هر کشوری از این انسانهای بزرگ و افتخار آفرین بسیار دیده می‌شود. در کشور بزرگ ما افغانستان نیز مردان و زنان، حتی کودکان و جوانان فدا کار دیده شده است. زنده‌گی این انسانها سر مشق و چراغ راه ماست.

محمود معلم فداکاری است که در یک واقعه آتش سوزی جان شاگردان خود را نجات داد. وقتی بخاری صنف آتش گرفت و شاگردان در شعله های آتش گرفتار شدند، این معلم شجاع وفداکار جان خود را به خطر انداخت و تمام شاگردان را، نجات داد و خودش زنده ماند. اما در آتش آنقدر سوخت که داغهای سوخته گی برای همیشه بر بدنش باقی ماند. این گونه انسانها مایه افتخار ما هستند. اگر به کوچه ها، شهرها، روستاها نگاه کنید نام های فراوانی از این انسانهای شریف و فداکار را می‌بینید. ما انسانهای بزرگ و دوست داشتنی را احترام می‌گذاریم، می‌کوشیم ما نیز مانند آنها باشیم.

فعالیت معلم:

- ❖ متن را بخواند و در باره شجاعت، ایثار و فداکاری برای شاگردان توضیحات دهد.
- ❖ برای شاگردان بگوید که زنده‌گی انسانهای فداکار چطور سر مشق و چراغ راه ما است.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند و در باره فداکاری در گروهها صحبت نمایند.
- ♦ به صورت گروهی در مورد دلسوزی واز خود گذری صحبت نمایند.
- ♦ به صورت گروهی کلمه های ایثار، شجاع، دلسوز، افتخار و آتش را یک به دیگر املا بگویند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

<p>آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می‌توانند؟</p> <p>ایا در باره ایثار و فداکاری چیزهای فهمیدند؟</p> <p>آیا کلمه ها را درست نوشتند؟</p>

کار خانه‌گی:

شاگردان در باره ایثار و فداکاری چهار سطر بنویسند.

ادبیات عامیانه (فولکلوریک)

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، مفهوم ادبیات عامیانه را بدانند و بفهمند که ضرب المثل چیستان، دوبیتی و افسانه جزء آن می باشند.

افسانه ها

دوبیتها

چیستانها

ضرب المثل ها

پرسشها:

- ۱- اگر کلمه های داخل چوکات بالا را بخوانید درباره هر کدام چیزی گفته می توانید؟
- ۲- آیا شما خوش دارید که چیستان بگویید و بشنوید؟
- ۳- از چهار کلمه داخل چوکات بالا کدام یک را می پسندید؟
- ۴- در کدام کتابها ضرب المثل ها را زیاد خوانده اید؟

در جامعه، بین مردم یک سلسله ضرب المثلها، چیستانها، افسانه ها و دوبیتی ها رواج دارد که آنها را به نام ادبیات عامیانه یاد می کنند. ادبیات عامیانه از گذشته های بسیار دور، سینه به سینه و نسل به نسل تا امروز به ما رسیده است. گوینده گان چیستانها، ضرب المثلها و دوبیتی ها معلوم نیست. چند ضرب المثل طور نمونه:

- خربوزه از خربوزه رنگ می گیرد انسان از انسان پند.
- صدای آب از کجی جوی است.
- مار گزیده از ریسمان دراز می ترسد.
- بارکج به منزل نمی رسد.
- شنیدن، کی بود مانند دیدن.
- با کهنه خود بساز که نو مردم گران است.

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند سوالهایی انگیزه یی را از آنها بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند، کلمه های مشکل را معنی کند.
- ❖ صورت درست نوشتن املای کلمه ها را برای شاگردان بیاموزاند.
- ❖ در باره ادبیات عامیانه معلومات بیشتر ارائه بدارد.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند کلمه های مشکل را بپرسند و یک ضرب المثل بگویند.
- ♦ به این سوال به صورت گروهی جواب دهند. ادبیات عامیانه شامل کدام موضوعات است؟
جواب ها را در کتابچه‌های خود نوشته و دور جواب درست آن را حلقه کنند.
- الف - شامل روز ها ، هفته ها و سالها ست. ب- کوهها، دریاها ، جنگلهاست.
- ج - شامل افسانه ها، دوبیتی ها، چیستانها، ضرب المثلها است.
- ♦ صورت درست املای کلمه های داخل چوکات را در کتابچه‌های خود بیرون نویس کنند.

ریصمان، ریسمان، ریشمان، حیان، عیان، هیان، انصان، انثان، انسان

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می‌توانند؟
آیا در باره ادبیات عامیانه چیزی گفته می‌توانند؟
آیا صورت درست نوشتن املای کلمه ها را فهمیدند؟

کارخانه‌گی:

شاگردان ضرب المثل هارا در کتابچه‌های خود بنویسند.

چیستانها

هدف: شاگردان چیستانها را بخوانند، بنویسند و با گفتن چیستانها آشنایی حاصل کنند.

پرسشها:

- ۱- درباره چیستان کسی چیزی گفته می تواند؟
- ۲- شما بیشتر چیستانها را از کجها شنیده اید؟
- ۳- کی می تواند یک چیستان بگوید؟

در بین مردم چیستان گفتن و چیستان یابی رواج دارد. کلمه چیستان از دو کلمه (چیست) و (آن) مرکب است، به پرسیدن نام چیزی دلالت می کند و یافتن چیستان، وسیله مهم انکشاف فکر است؛ به طور مثال:

- (۱) آسمان پرستاره، دینگک - دینگک می باره.   غربال
  - (۲) که یک بلست قدکش، سبز چینکش   بادرنگ
  - (۳) می رود و می رود، عقب خود را نمی بیند   آب
  - (۴) عجایب صورتی در شام دیدم
- اگر گویم، کسی باور ندارد
درختی بر سر او کاسه آب

در آن ماری که دم و سر ندارد

چراغ تیلی

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را مشاهده کند و سوالهایی انگیزه‌ی‌ی را از آنها بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند، معنی و مفهوم چیستانها را بگوید.
- ❖ به شاگردان وقت بدهد تا خودشان چیستانهایی را که یاد دارند بگویند.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند و مفهوم چیستانها را بیان کنند.
  - ♦ در چهار چیستان که خواندند، کدام چیستان موضوع حیاتی دارد آن را حفظ نمایند.
  - ♦ شاگردان به صورت گروهی؛ مانند: چیستانهای خوانده شده اگر یاد داشته باشند بگویند.
  - ♦ کلمه‌های زیر را بخوانند و بگویند از روی آنها در کتا بچه‌های خود بنویسند.
- (مربوط، ارتباط، مرتبط، ربط،) (نقلیه، انتقال، منتقل، نقل) (قطعه، قطعات، مقطوع، قطع)

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته توانستند؟
آیا آنها مفهوم چیستانها و چیستانگویی را فهمیدند؟
آیا شاگردان از فعالیتهای اجرا شده علاقه مندی نشان دادند؟

کارخانه‌گی:

شاگردان چیستان هارا در کتابچه‌های خود رونویس کنند و یک چیستان را حفظ نمایند.

لغت	معنی
انکشاف	رشد

دوبیتی ها

هدف: شاگردان دوبیتی ها را بخوانند، بنویسند، ارزش دوبیتی ها را بدانند، راجع به دوبیتی ها گفتگو کنند و معلومات حاصل نمایند.

سلام و صد سلام، ای مادر من
سلام و کاغذت نامد بر من

پرسشها:

- ۱- کی می تواند یک ضرب المثل بگوید؟
- ۲- کی می تواند یک چیستان بگوید؟
- ۳- کی می تواند یک دوبیتی بگوید؟

دوبیتی در نزد مردم عوام به نامهای چهار بیتی یا بیتهای گردکی یاد می شود. دو بیتیه در زبان دری، بخش مهمی از سرودهای عامیانه کشور ما می باشد. به طور مثال:

سلام و صد سلام ای مادر من	سلام و کاغذت نامد بر من
همان ساعت که نامه می نوشتم	هزاران درد آمد، بر سر من
★ ★ ★	★ ★ ★
رسول الله چراغ عاشقان است	محمد نام او هر جا عیان است
به محشر اوشفیع مؤمنان است	به عقبا تکیه گاه عاصیان است
★ ★ ★	★ ★ ★
بهار آمد، بهار آمد گل من	زمان کشت و کار آمد گل من
بیا دوستان که در باغها برآییم	که گلها بی شمار آمد گل من

★ ★ ★

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌ی‌ی را از آنها بپرسد.
- ❖ دوبیتی‌ها را برای شاگردان خوانده معنی کند و لغت‌های مشکل را توضیح دهد.
- ❖ در باره دوبیتی‌ها برای شاگردان معلومات دهد و مفهوم آنها را بگوید.

فعالیت شاگردان :

- ♦ دوبیتیها را بخوانند، معنی کنند و لغت‌های مشکل آن را حفظ نمایند.
- ♦ به صورت گروهی در باره دوبیتی‌ها بحث نمایند و هر کدام اگر دوبیتی یاد دارد بگویند.
- ♦ شاگردان دوبیتی (بهار آمد ، بهار آمد گل من) را یکی به دیگر املا بگویند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان دوبیتی‌ها را خوانده و نوشته توانستند؟	+
ایا آنها دوبیتی ها را شناختند؟	+
آیا از خواندن دوبیتی‌ها لذت بردند؟	+

کار خانه‌گی:

شاگردان دوبیتی‌ها را در کتابچه‌های خود رونویس کنند.

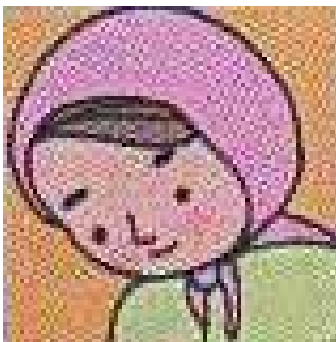
معنی	لغت
آشکار	عیان
روز قیامت	محشر
شفاعت کننده	شفیع

علم و هنر

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و فایده علم و هنر را بدانند.

★★★ آموختن علم، بر هر مرد و زن مسلمان فرض است

(حدیث شریف)

پرسشها:

۱- کی می تواند درباره علم یک جمله بگوید؟

۲- چرا علم و هنر را باید یاد بگیریم؟

کودکی گفت: من چه کار کنم؟	تابه آن کار افتخار کنم
گفتمش: علم و معرفت آموز	تا شب محنت تو، گردد روز
علم باشد دواى هر رنجى	علم باشد کلید هر گنجى
گیرمت در جهان بسی باشی	علم آموز تا کسی باشی
آدمی را اگر هنر باشد	به که با مال وسیم و زر باشد

هرکسی زنده است روزی چند
تا ابد زنده است دانشمند

عباس شهری

فعالیت معلم:

- ❖ کار خانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌ی بی را از آنها بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و معنی نماید.
- ❖ لغت‌های جدید را معنی و تشریح نماید و در باره کسب علم و دانش تو ضیحات بدهد.

فعالیت شاگردان :

- ♦ متن را بخوانند لغت‌ها را در جمله استعمال کنند.
- ♦ به صورت گروهی شعر را بخوانند و آن را معنی کنند.
- ♦ صورت درست املای این کلمه را در کتابچه‌های خود چند مرتبه بنویسند.
(حلم، هلم، علم) (انثاف، انصاف، انساف)

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان دوبیتی‌ها را خوانده و نوشته توانستند؟	✚
آیا معنی شعر را گفته می‌توانند؟	✚
آیا صورت درست املای کلمه‌ها را آموختند؟	✚

کار خانه‌گی :

شاگردان متن شعر را در کتابچه‌های خود رونویس نمایند.

تمرین گرامری

هدف: شاگردان موضوعات مختلف گرامری را بخوانند، بنویسند و مشق و تمرین نمایند.

من تو او ما شما ایشان

پرسشها:

۱. کی می تواند که ضمیر را تعریف کند؟

۲. آیا می توانید ضمیر را نام بگیرید؟

۱- ضمائر داخل چوکات بالا را در خانه های خالی به صورت صحیح بنویسید. ما و هر کس دیگر باید مادر عزیز خود را دوست داشته باشیم. مادر موجود مهربان و دلسوزیست، که هیچ کس به پای ---- نمی رسد. پسر جان تو باید قدر مادر را بدانی و احترامش را داشته باشی. تمام ما باید از دل به مقام مادر احترام بگذاریم. معلم توصیه کرد که ----- باید روز مادر را برایشان تبریک بگویید. دنیا از مقام ارجمند ----- تجلیل می کند.

چهارم، شریفه، لایق، او،

با استفاده از کلمه مناسب داخل چوکات در جمله های زیر اسم، صفت، ضمیر، عدد را در خانه های خالی بنویسند.

۱:----- در صنف ----- درس می خواند ----- یک دختر ----- است.

دوساله، پانز ده ساله

۲:- شریف تو چند ساله هستی؟ شریف گفت: من ده ساله هستم. در جمله سوم اسم عدد را نشان داده و علامه های (؟ : و .) را نشان دهید.

فعالیت معلم:

- ❖ موضوعات گرامری را در لابه لای در سها با شاگردان مشق و تمرین نماید.
- ❖ جمله های نا مکمل را برای شاگردان بخواند، موضوعات گرامری آن را برای شان توضیحات مجدد بدهد و از آنها بخواهد که خانه خالی ها را با استفاده از کلمه های مناسب داخل چوکات تکمیل نمایند.

فعالیت شاگردان:

- ♦ جمله ها را بخوانند، ضمائر را در جاهای مناسب بنویسند.
- ♦ به صورت گروهی ضمیر را تعریف کنند و بگویند که چند نوع است.
- ♦ در جمله های خوانده شده اسم، صفت، ضمیر و عدد را نشان دهند و هر کدام را تعریف نمایند و مثال بیاورند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

- ✚ آیا شاگردان دوبیتی ها را خوانده و نوشته می توانند؟
- ✚ آیا اسم صفت، ضمیر و عدد را تعریف کرده توانستند؟
- ✚ آیا جمله های نا مکمل را تکمیل کرده می توانند؟

کار خانه گی:

شاگردان یک جمله برای اسم، صفت، ضمیر و عدد در کتابچه های خود بنویسند.

سر ه میاشت "

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، در باره سر ه میاشت یا (هلال احمر) آشنایی حاصل کنند و اسم جمع را در متن نشان دهند.

پرسشها :

- ۱- شما تصویر را ببینید. درباره، کی چیزی گفته می تواند؟
- ۲- سر ه میاشت، دیگر به کدام نام ها یاد می شود می دانید؟
- ۳- چرا نام این موسسه را خیریه گذاشته اند؟

سر ه میاشت یک موسسه خیریه است که در حالات مختلف انسانهای آسیب دیده را کمک می نماید. ماه نو یا هلال سرخ رنگ ( ) نشان این موسسه است. کسانی که این نشان را همراه داشته باشند، می توانند آزادانه در میان زخمیان آمد و رفت کنند. این موسسه به نامهای مختلف یاد می شود. در کشور های اسلامی (هلال احمر)، در افغانستان سر ه میاشت، در بعضی کشور ها به نام صلیب سرخ یاد می شود. کار صلیب سرخ تنها به پرستاری از بیماران و رسیده گی به احوال اسیران جنگی محدود نمیشود؛ بلکه در دوران صلح نیز ادامه دارد.

وظیفه جمعیت سر ه میاشت (هلال احمر) افغانستان تنها رسیده گی به زخمیان جنگ نیست. رسیده گی به آسیب دیده گان، حوادث ناگهانی؛ مانند: زلزله، سیل، تربیت پرستارهای با تجربه و دلسوز است.

چنان که می بینید یک جمعیت بزرگ در جهان ایجاد گردید که همه شعبه های آن هدف مشترک و واحدی دارند. همین که در گوشه یی از جهان حادثه یی پیش آید و جان مردم به خطر بیفتد، گروه های امدادی این جمعیت از هر مذهب و

ملت به یاری آنها می‌شتابند. در حقیقت، هدف مقدس این جمعیت ها این شعر سعدی شاعر بزرگ است که هفت صد سال پیش سروده است.

بنی آدم اعضای یکدیگر اند	که در آفرینش زیک گوهرند
چو عضوی به درد آورد روزگار	دگر عضوها را نماند قرار
توکز محنت دیگران بی غمی	نشا ید که نامت نهند آدمی

فعالیت معلم:

- ❖ کارخانه‌گی شاگردان را مشاهده و آنها را تشویق نماید و سوالهایی انگیزه یی را از آنها بپرسد.
- ❖ متن را بخواند و لغت‌های مشکل را معنی، توضیح و تشریح نماید.
- ❖ شعر را معنی کند و مفهوم درس را برای شاگردان بگوید.
- ❖ معلم محترم در بارهٔ سره میاشت معلومات بیشتر ارا نه بدارد.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند و کلمه های مشکل را بپرسند.
- ♦ به صورت گروهی در مورد مفهوم درس صحبت نمایند و وظایف سره میاشت را بگویند.
- ♦ شعر را عنوان قرار دهند در بارهٔ بحث نمایند و مفهوم شعر را به سویه خود تحلیل کنند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می‌توانند؟	+
آیا مفهوم درس را گفته توانستند؟	+
آیا شعر را معنی توانستند و از آموختن در مورد سره میاشت خوشحال بودند؟	+

کار خانه‌گی:

شاگردان در مورد سره میاشت در چهار سطر یک مقاله بنویسند.

محمود طرزی

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند با شعرا و نویسندگان کشورهای ما آشنا شوند و اسمهای خاص را در متن نشان دهند.

پرسشها :

- ۱- کی می‌تواند سه یا چهار شاعر و نویسنده را نام بگیرد؟
- ۲- کدام یک شما درمورد محمود طرزی چیزی می‌داند؟

محمود طرزی در سال (۱۲۴۴ هجری شمسی) در ولایت غزنی تولد شد. محمود دوره کودکی خود را در شهر کابل سپری کرد. نام پدرش غلام محمد طرزی است. پدرش شخص عالم بود. او به تعلیم و تربیه پسرش توجه زیاد داشت. محمود طرزی ۱۷ ساله بود که با پدر خود به هند رفت. مدت سه سال در هند اقامت داشت. با علما و شاعران آن جا صحبت ها نموده است. محمود در سن (۲۱) ساله گی از هند با خانواده خود رهسپار عراق شد. در آن جا به تحصیل علوم مروجه پرداخت. محمود طرزی در استانبول با علامه سید جمال الدین افغانی ملاقاتها نموده، از مجالس او استفاده های زیادی کرده است. محمود طرزی چون استعداد شاعری داشت، به زودی به سرودن اشعار آغاز نمود. این مرد دانشمند در برج عقرب سال (۱۳۱۲ هـ. ش) در شهر استانبول ترکیه جهان را وداع گفت و در همان جا دفن شد.

نمونه کلام او:

معارف گلستانی دان که ریحانش بود تحصیل

معارف عندلیبی خوان که الحانش بود تحصیل

اگر اهل معارف بگذرد باقی بود نامش

حیات جاودان علمست و برهانش بود تحصیل

فعالیت معلم:

- ❖ کار خانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌ی پی را از آنها بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و اسم خاص را به آنها معرفی کند. یک اسم را بر تخته بنویسد مانند: غزنی
- ❖ زنده‌گی نامه محمود طرزی را برای شاگردان از یاد بگوید و معلومات بیشتر در مورد برایشان بدهد.
- ❖ شاگردان را به گروهها تقسیم نماید.

فعالیت شاگردان :

- ♦ متن را بخوانند و جاهای را که نمی‌دانند بپرسند و اسم خاص را در متن نشان دهند.
- ♦ به صورت گروهی زنده‌گی نامه محمود طرزی را بگویند و درباره بحث نمایند.
- ♦ برای لغت‌های اقا مت، علم، سحر دو جمله بسازند و در کتابچه‌های خود بنویسند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته عدد و اسم های خاص را در آن نشان داده توانستند؟	+
آیا در گروهها در مورد نویسنده بزرگ محمود طرزی بحث و گفتگو توانستند؟	+
آیا لغت‌های داده شده را در جمله استعمال توانستند؟	+
آیا از خواندن زنده‌گینامه این شاعر چی احساس کردند؟	+

کار خانه‌گی:

شاگردان متن را در کتابچه‌های خود رونویس کنند و آن را حفظ نمایند.

لغت	معنی
اقامت	درجایی آرام گرفتن، سکونت کردن
سحر	افسون، جادو

حقوق بشر چیست؟

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، بدانند که حقوق بشر چیست و به حقوق دیگران احترام بگذارند.

پرسشها:

- ۱- در تصویر چی می بینید در مورد کی چیزی گفته می توانید؟
- ۲- آیا می دانید چی کسانی حق دارند تا احترام شوند؟

احمد که یک پسر هوشیار و زرنگ است. در رابطه به موضوعاتی که نمی داند، همیشه از پدر خود معلومات می خواهد. یک روز از رادیو به ارتباط حقوق بشر بعضی حرفها را شنید، اما به مطلب آن نفهمید. در وقت چای نوشیدن از پدر خود پرسید: پدر جان، حقوق بشر چیست؟

پدرش - که یک شخص عالم و دانشمند بود. - سخنان احمد را بسیار به دقت شنید و به سوال درست و به جای، پسر خود آفرین نمود و گفت: خوب گوش کن فرزندم! حقوق جمع حق است و حق به معنی حصه، عدالت و انصاف است. انسان یک مخلوق اجتماعی است که خداوند پاک آن را خلق کرده است. انسانها بعضی حقوق انفرادی و اجتماعی دارند.

احمد گفت: یک انسان بر انسان دیگر چی حق دارد؟ پدرش گفت: یک مسلمان بر مسلمان دیگر بسیار حقوق دارد که حضرت محمد (ص) چنین گفته است:

- اگر باهم مقابل می شوند با پیشانی گشاده به همدیگر سلام دهند.
- اگر یکی دعوت دهد باید دیگری قبول کند.
- اگر یکی مریض گردد، دیگری باید احوالش را بپرسد.
- اگر یکی بمیرد، دیگران باید در مراسم جنازه او اشتراک کنند.
- اگر یکی کار می کند، دیگران باید به او کمک کنند.

ما باید حقوق دیگران را احترام نماییم، زیرا همان طوریکه حقوق و منافع ما برای خود ما اهمیت دارد، حقوق و منافع دیگران نیز برای آنها اهمیت دارد. پس ما نباید کاری کنیم که به حقوق دیگران ضرر برسد و باعث جار و جنجال و منازعه گردد.

نیکویی

ره نیک مردان آزاده گیر   چو ایستاده ای دست افتاده گیر
کسی نیک بیند به هردوسرای   که نیکی رساند به خلق خدای

فعالیت معلم:

- ❖ کار خانه گی شاگردان را ببینند و سوالهایی انگیزه یی را از آنها بپرسد.
- ❖ متن را برای شاگردان بخواند، توضیح بدهد و کلمه های جدید درس معنی و تشریح شود.
- ❖ در مورد احترام به حقوق دیگران روشنی بیندازد.

فعالیت شاگردان:

- ♦ متن را بخوانند لغت های جدید را معنی و در جمله استعمال نمایند.
- ♦ به صورت گروهی در باره حق تلفی جرو بحث نمایند و بگویند که حقوق چیست؟
- ♦ در مورد حقوق کلمه های داخل چوکات، به صورت گروهی صحبت نمایند.

والدین ، بزرگان ، همسایه ، معلم

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

- آیا شاگردان خوانده و نوشته می توانند؟
- آیا مفهوم و اهمیت حقوق را فهمیدند؟
- آیا احترام به حقوق یکدیگر را دانستند؟

کار خانه گی :

شاگردان از کلمه های (حقوق، احترام، هوشیار) در کتابچه های خود جمله هایی بنویسند.

معنی	لغت
جمع حق	حقوق
چالاک، هوشیار	زرنگ
باز	گشاده
انسان	بشر

صلح و آشتی

هدف: شاگردان متن را بخوانند و بنویسند، بدانند که صلح نیاز همه بشریت است و اهمیت صلح را بفهمند.

پرسشها:

- ۱- صلح چیست کی می تواند چیزی بگوید؟
- ۲- صلح خوب است یا جنگ، چرا؟
- ۳- چرا صلح را همه دوست دارند؟

بشنو عزیز من که عجب گفته نکوست

این گفته را عمل بنما، گنج اندروست

نیکی بکن به مردم و از دشمنی گریز

دشمن ز نیکویی شود ای عزیز دوست

دست غریب و بیوه و بی چاره را بگیر

برهان یتیم غرقه اش که آب تا گلوست

در کار صلح و خدمت مردم بجان بکوش

کردار صلح جان من، از کرده ها نکوست

ویرانی و تباهی و مرگ است بار جنگ

صلح است و آشتی، که بر سود مند ازوست

جنگ است کینه و حسد بغض کاردیو

می جوی راه صلح، که امر خدا (ج) هموست

امر خدا بگیر و به راه خدا برو

رحم خدا بروست هر آنکس که صلح جوست

فعالیت معلم:

- ❖ کار خانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌ی بی را از آنها بپرسد.
- ❖ شعر را به آواز بلند بخواند، معنی کند، لغت‌های مشکل را توضیح نماید.
- ❖ در باره صلح و آشتی توضیحات بدهد.

فعالیت شاگردان :

- ♦ متن را بخوانند معنی کنند و لغت‌های جدید را بیرون نویس نمایند.
- ♦ در باره صلح به صورت گروهی صحبت نمایند و مفهوم صلح را به یکدیگر بگویند.
- ♦ به صورت گروهی مفهوم متن را بگویند که راجع به چی بود؟ الف- جنگ ب- وطن ج- صلح و آشتی در باره صحبت نمایند.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته توانستند؟	✚
آیا شاگردان مفهوم و معنی شعر را گفته توانستند؟	✚
آیا در باره صلح و آشتی صحبت کرده توانستند؟	✚

کار خانه‌گی:

شاگردان متن را در کتابچه‌های خود بنویسند و معنی آن را فردا به زبان خود بگویند.

معنی	لغت
آشتی	صلح
فایده مند	سودمند
کینه و دشمنی	بغض

ضرر های تنباکو

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند و اضرار تنباکو را بدانند.

پرسشها:

- ۱- تصویر بالا نمایانگر چیست کسی چیزی گفته می تواند؟
- ۲- آیا می دانید در تنباکو چی چیز موجود است که به اثر دود کردن آن انسان مریض می شود؟

روزی کاکای فرید که شغل تجارت داشت، مریض شد. او پیوسته سرفه می کرد و نهایت خسته می بود.

مریضی کاکای فرید خانواده او را نا راحت ساخت و آنان مجبور شدند از داکتر کمک بخواهند. داکتر از حرفهای کاکای فرید دریافت که او به استعمال تنباکو عادت کرده است و مدت زیادی چلم و سگرت کشیده است. داکتر کاکای فرید را در یکی از شفاخانه های شهر بستری کرد و برایش ادویه لازم توصیه نمود.

روزی فرید با پدرش به عیادت کاکای خود به شفاخانه رفت. داکتر درباره مریضی کاکای فرید به او و پدرش معلومات داد، گفت: مریضی کاکای فرید ناشی از استعمال متداوم تنباکو است.

در تنباکو زهری وجود دارد که به اثر دود کردن آن در چلم و سگرت و یا کشیدن نصور داخل بدن انسان می گردد. سرطان دهن، بیماری سل، بدبویی دهن لکه دندانها به سبب استعمال تنباکو دامنگیر انسان می شود.

امروز مردم دنیا از ضرر این ماده آگاهی حاصل کرده و کشیدن سگرت را در دفترها، مکتبها، موترها، هوتلها، شفاخانه ها و بانکها و برخی جاهای دیگر منع قرار داده اند. حتی حیوانات به شمول پرندگان ضرر تنباکو را دانسته اند و به آن نزدیک نمی شوند.

کاکای فرید خوشبخت بود که زودتر به شفاخانه و داکتر مراجعه کرد. فعلاً صحتش از اثر دواوی بهبود یافته است.

فعالیت معلم:

- ۱- کار خانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهای انگیزه‌ی‌ی را از شاگردان بپرسد.
- ۲- متن را به آواز بلند بخواند و در مورد اضرار تنباکو برای شاگردان معلومات بدهد.
- ۳- در مورد صحبت‌های شاگردان را نیز بشنود و مفهوم قصه را برایشان بگوید.

فعالیت شاگردان:

- ۱- شاگردان متن را بخوانند، لغت‌های را که نمی‌دانند بپرسند.
- ۲- به صورت گروهی در باره اضرار تنباکو صحبت نمایند.
- ۳- خلاص مفهوم قصه را در گروهها بگویند و یک نفر نتیجه آن را به همصنفان خود بیان نماید.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

- ۱- آیا شاگردان متن را خوانده و نوشته می‌توانند؟
- ۲- آیا اضرار تنباکو را دانستند؟
- ۳- آیا خلاص مفهوم قصه را گفته توانستند؟

کار خانه‌گی:

شاگردان خلاص قصه را در کتابچه‌های خود بنویسند.

آخرین درس

هدف: شاگردان متن را بخوانند، بنویسند، صفت ها، ضمیر ها و علامه های نداییه (!) - نقطه (.) را در متن نشان دهند.

پرسشها :

- ۱- در تصویر چی می بینید کی چیزی گفته می تواند؟
- ۲- آیادرسهایی را که تا حال خواندید چیزی آموختید و برای تان کدام درسها خیلی دلچسپ بود؟
- ۳- آیا می خواهید در سال آینده هم کتاب جدید داشته باشید؟

خدایا، تو را شکرمی گوئیم که به ما توانایی دادی تا خواندن و نوشتن را یاد بگیریم. از آموزگار خوب خود، سپاس گزاریم، که به ما خواندن و نوشتن را آموخت. از پدر و مادر دلسوز خود تشکر می کنیم که برای تربیه کردن ما زحمت زیاد کشیده اند. خدایا، امروز که آخرین درس کتاب را می خوانیم، بسیار خوشحالیم که می توانیم داستان های شیرین و کتابهای آموزنده را مطالعه نماییم. خدایا، سال دیگر به صنف پنجم می روییم، مارا کمک کن تا در سال آینده بهتر از امسال درس بخوانیم. تا برای همیشه شاگرد لایق و کامیاب باقی بمانیم. ما از درسهای این کتاب های جدید چیز های خوبتر و بهتر آموختیم و می خواهیم در سال آینده هم کتابهای جدید داشته باشیم تا معلومات بیشتر کسب کنیم.

فعالیت معلم:

- ❖ کار خانه‌گی شاگردان را ببیند و سوالهایی انگیزه‌ی‌ی را از آنها بپرسد.
- ❖ متن را به آواز بلند بخواند و لغت‌های جدید را معنی و تشریح نماید.
- ❖ در باره آخرین درس تو ضیحات داده و نظریات شاگردان، در مورد درسهای کتاب پرسیده شود.

فعالیت شاگردان :

- ♦ متن را بخوانند و لغت‌های مشکل را در جمله استعمال نمایند.
- ♦ به صورت گروهی شاگردان در باره موضوع درس با هم مباحثه نمایند.
- ♦ در گروهها در مورد موضوعات کتاب خوانده شده یکی از دیگر چیزهایی بپرسند.
- ♦ نظر بدهند که کدام درس خوب بود و کدام درس خویتر، بگویند که چی چیزها کمبود است.

ارزیابی:

معلم محترم جهت اطمینان خود از شاگردان سوالهای زیر را بپرسد.

آیا شاگردان موضوع درس را فهمیدند که چیست؟	✚
آیا متن را خوانده و نوشته توانستند؟	✚
آیا در گروهها مباحثه کرده توانستند؟	✚
آیا فعالیت‌های صفحات مختلف کتاب برای شان دلچسپ بود؟	✚

کار خانه‌گی :

شاگردان در سهای مورد علاقه شان را که در کتاب خواندند کدام بود یک لست عناوین را ترتیب و در کتابچه‌های خود بنویسند.

ترانهٔ معارف

افغانستان ما   جان و جهان ما
ای هست و بود ما   ای تار و پود ما
اهل معارفیم، تعلیم کارما
علمست شعار ما، بس افتخار ما
بدخواه ظلمتیم   ضد جهالتیم
در کسب معرفت   با عزم و همتیم
اهل معارفیم، تعلیم کارما
علمست شعار ما، بس افتخار ما
ما کار میکنیم   پیکار میکنیم
بار دیگر ترا   گلزار میکنیم
اهل معارفیم، تعلیم کارما
علمست شعار ما، بس افتخار ما
بدگر نظر کند   باری به گلشنت
شرمنده دشمنت   از آهین تنت
اهل معارفیم، تعلیم کارما
علمست شعار ما، بس افتخار ما
حافظ ترا خدا   ای مهد آریا
اینست روز و شب   مارا همین دعا
اهل معارفیم، تعلیم کارما
علمست شعار ما، بس افتخار ما